

KAREN REID

Uygulayıcılar için Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Rehberi 1

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne

Bireysel Başvuru Hakkı

BİRİNCİ KİTAP

İçindekiler

Önsöz

Birinci Bölüm : Prosedür

1. Yeni Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi.....
2. Sözleşme Organlarının Daha Önceki Uygulamaları.....
3. Ara Karar.....
4. Yasal Yardım ve Yasal Temsil.....

İkinci Bölüm : Kabul Edilebilirlik Denetleme Listesi.....

1. Altı Ay Kuralı.....
2. İç Hukuk Yollarının Tüketilmesi.....
3. Belirgin Olarak Kötüye Kullanma.....
4. Uyuşmazlık.....
5. Özde Aykırılık.....
6. Dava Açma Hakkının İstismarı.....
7. Davanın Düşmesi.....
8. Kabul Edilebilirlik Kararlarına Karşı Başvurular ya da Yeniden Dava Açma.....
9. Temsil Yetkisi.....

Üçüncü Bölüm : Kesin Karar.....

A. Mahkeme Nezdinde

1. Genel İlkeler
2. Maddi Kayıplar
3. Maddi Olmayan Kayıplar
4. Yasal Masraflar ve Harcamalar
5. Gecikme Faizi

B. Komisyon Nezdinde

C. Bakanlar Komitesi Nezdinde

Ekler

1. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne Başvuru Formu ve Açıklama Notu
2. Yetki Belgesi
3. 1998 Yılı Yasal Yardım Tarifesi
4. 1999 Yılı Yasal Yardım Tarifesi (*)

(*) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nden alınan ve 1 Temmuz 1999'dan itibaren geçerli

olan yeni tarife.

ÖNSÖZ

Birinci Bölüm :

Prosedür

1. Yeni Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
2. Sözleşme Organlarının Daha Önceki Uygulamaları
3. Ara Karar
4. Yasal Yardım ve Yasal Temsil

1. Yeni Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

Yürürlüğe 1 Kasım 1998 tarihinde giren 11 sayılı Protokol, Komisyon ile Mahkeme'yi ilga ederek, yeni ve tek bir yapı halinde bir İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi oluşturmaktadır.¹ Bu yeni mahkeme tam bir yargılama yetkisine sahip olacak, bireysel dava açma hakkı otomatik hale gelecek ve Bakanlar Komitesi'nin, eski 54. madde kapsamında Avrupa Mahkemesi kararlarına uyulmasını denetleme doğrultusundaki rolü kısıtlanacaktır.²

Üyelik

Yargıçların nitelikleri eski Avrupa Mahkemesi'ndekilerle aynı kalmaktadır; adını koymak gerekirse, karakter itibariyle yüksek ahlak sahibi ve, ya yüksek yargı görevlerine atanacak nitelikleri taşıyor ya da herkesçe kabul edilmiş uzmanlar olarak hukuk danışmanlığı yapıyor olacaklardır.³ Bununla birlikte söz konusu protokol, yargıçların görev süresi itibariyle 70 yaş sınırı getirmektedir. Ayrıca yargıçlar, tam gün çalışma ile bağdaşmayan herhangi bir etkinliğe angaje olmamak mecburiyetindedirler ki, bunun da amacı, yargıçların, Strasburg'da yaşamalarını sağlamaktır.

Mahkeme'nin Örgütlenmesi

Dört ayrı düzenleme bulunmaktadır: Üçlü komiteler, yargıç kurulları, Büyük Kurul ve Kurul Mahkemesi.

Üçlü komiteler, Komisyon komitelerinin halihazırda yapmakta oldukları gibi ittifak oyuyla davaların ya reddine ya da üstünde çalışılmasına karar verebilmektedirler.

Yargıç kurulları, yedi yargıçtan oluşmaktadır. Salt çoğunluk söz konusu değildir ve sayının aynı tutulabilmesi için, gerektiğinde oturuma vekil yargıçlar katılacaklardır. Şimdiki durumda dört tane yargıçlar kurulu olması kararlaştırılmıştır. Komitenin ele almadığı davalar bir kurul tarafından incelenecektir. Bir kurul, bir davanın Sözleşme'nin ya da protokolların özünü etkileyen ciddi bir sorun yarattığına karar verir ise, ya da bir soruna ilişkin bir kararın, Avrupa Mahkemesi'nce (30. madde) daha önce alınmış olan bir kararla uyumsuz sonuçları olur ise, davanın taraflarından biri itiraz etmediği takdirde, yargılama yetkisini Büyük Kurul'a devredebilir. İstisnai davalarda taraflar, kurul kararını verdikten sonraki üç ay içinde, davanın Büyük Kurul'a havale edilmesini talep edebilirler (44. madde). Eğer dava, Sözleşme'nin özünü ve uygulamasını etkileyen ciddi ya da genel olarak ağırlık taşıyan önemli bir sorun yaratıyor ise, Büyük Kurul'dan bir heyet (5 yargıç), bu talebi kabul edecektir (43. madde).

Dolayısıyla Büyük Kurul (mahkeme başkanı, başkan yardımcıları, kurul başkanları ve bir ulusal yargıç⁴ da dahil toplam 17 yargıç), yargıç kurullarının yargılamaktan imtina ettiği davalar ve bir kurulun aldığı bir karar ertesinde taraflardan birinin talebi üzerine açılan davalar ile uğraşacaktır.⁵

¹ Komisyon ile mahkemeler aynı yıl boyunca yalnızca kısa oturumlar açmış bulunmaktadır. Komisyon, elinde olup da henüz karara bağlanmamış olan makul davaları temizlemek için bir yıl daha varlığını sürdürecektir.

² Daha önceki sistemde Komisyon'un Avrupa Mahkemesi'ne havale etmemiş olduğu davalarla ilgili olarak bir karar oluşturma işlevi de bulunmaktadır.

³ Her bir anlaşmalı devlet için, Parlamento Kurulu tarafından, söz konusu devlet tarafından önerilen üç aday arasından bir yargıç atanacaktır.

⁴ Ya bir oturum yargıç ya da geçici olarak göreve atanmış [Lat.: *ad hoc*] bir yargıç.

⁵ Ayrıca, fikir düzeyinde tavsiyelerini açıklama yetkisi de vardır.

Prosedür

Yeni mahkemenin benimseyeceği kurallar ve prosedür konusu ile ilgili olarak, prosedürün dış hatları itibariyle, Komisyon tarafından daha önce uygulanan halihazırdaki prosedürü izlemesi öngörülmüştür.⁶ Davanın kabul edilebilirlik ile esas⁷ aşamaları arasında bir ayırımın; davanın kabul edilebilirlik ile esas aşamaları arasında bir dostane çözüm aşaması bulunmasının ve bir *yargıç raportörü* kullanılmasının süreceği umulmaktadır. Davanın kabul edilebilirlik kriterleri, davanın reddedilmesi erki ile kesin karara ilişkin konular, temelde değişmeksizin, oldukları gibi kalmaktadır.

Aksine bir karar verilmediği takdirde, Mahkeme Sicili tarafından tutulan duruşma kayıtları ve belgelerin halka açık olacağı varsayımından hareketle, davalar, bugüne kadar olduğundan daha fazla halka açık olacaktır.⁸

İçtihat Yaklaşımı

Yeni mahkemenin, daha önceden varolan içtihatlarla resmen bağlı olmamakla birlikte, Komisyon ile Mahkeme'nin geçmiş deneyiminden ağırlıklı olarak yararlanacağı; geçmişteki yasal uygulamaların gelecekte, hiç değilse bir süre, büyük ölçüde yürürlükte kalacağı umulmaktadır. Bununla birlikte, yeni mahkemenin, eğer arzu ederse, uygulamayı değiştirme ve farklı yaklaşımlar kullanma şansı da bulunacaktır.⁹

.....
Kutu

Prosedürün Ana Hatları

(Davanın esası çevresinde yargı aşamasına doğru giden davalarla ilgili 11 sayılı Protokol'a ek açıklama raporunda belirlendiği haliyle)

• Başvurunun beyanı.	Not 1
• Mahkeme Sicili ile ön hazırlık temasları.	Not 2
• Başvurunun tescili.	Not 3
• Başvurunun kurullardan birine sevkı.	
• Kurulun bir yargıç raportörü ataması.	Not 4
• Başvurunun davalı hükümet nezdinde incelenmesi.	Not 5
• Başvuruyla ilgili olarak davalı hükümet ile haberleşme.	Not 6
• Gözlemlerin dosyalanması ve olguların dökümü.	Not 7
• Sözlü duruşma. ¹⁰	Not 8
• Kurulun kabul edilebilirlik kararı.	Not 9
• Dostane çözüm müzakereleri olasılığı.	Not 10
• Kurulun hükmü.	Not 11

---

⁶ 11 sayılı Protokol'un ek açıklaması, 52. paragraf.

⁷ 29. madde: Ayrıca bir kabul edilebilirlik kararının gerekli bulunmayabileceği istisnai davalar hariç. Örneğin, muhtemelen bir hükümet, kabul edilebilirlik aşamasından feragat ettiğinde.

⁸ 40. madde.

⁹ Bkz. “**Opinion: The Legacy of the Commission to the New Court under the Eleventh Protocol**,” yazarlar: Nicholas Bratza, Q.C. ve Michael O’Boyle, *European Human Rights Law Review* 1997, 3. sayı, ki, diğerlerinin yanı sıra Komisyon ile Mahkeme arasında yeni yapının yeni kararlar vereceği görüş farklılıklarını tanımlamaktadır; örneğin transseksüeller, 13. madde çerçevesinde bir yasa emri olarak yargı kararlarının gözden geçirilmesini etkinliği, memuriyete giriş ile ilgili meselelerin konu dışı bırakılması.

¹⁰ Mamafih, yeni mahkemenin devralacağı iş hacmi göz önüne alındığında, davaların ancak çok küçük bir yüzdesinde sözlü duruşma yapılabilecektir.

1. Sözleşme Organlarının Daha Önceki uygulamaları

Yeni mahkeme, prosedür itibariyle, Sözleşme'nin eski organlarının, özelde de Komisyon prosedürlerinin birçok özelliğini devralacağına benzetilmektedir. Aşağıdaki bölümler, daha önceki uygulamalara değinmektedir.

Not 1. Başvuruların sunumu

Komisyon uygulamaları uyarınca, bir başvurunun sunumu mektupla ya da faksla yapılabilir. Altı ay kuralının amaçları çerçevesinde zamanın işlenmesini durdurmak gerekçesiyle, ayrıntılı bir başvuru için bir giriş niteliğinde olan herhangi bir öncül dilekçenin, olguları ve şikayetleri, başvurunun özünü gözle görünür hale getirmeye yetecek gibi, ama kısaca ve ana hatlarıyla özetlemesi gerekmektedir.

Kesin başvuru, Komisyon'un başvuru formunda (Ek 5'e bkz.) belirlenmiş bütün enformasyonu içerir. Başvuruya, ilgili bütün belgeler de eklenmek zorundadır (orijinalleri değil de kopyaları; özelde, yasanın emrettiği süreç ile bağlantılı bütün yerel kararların kopyaları).

Bir başvuru formunun geri çevrileceği zaman dilimi olarak, genellikle, 6 haftalık bir süre tanınmaktadır. Bu, Sözleşme bağlamında türetilmiş resmi bir kural değil ve fakat bir davanın kayda alınması için uzun bir zaman geçmesini önlemek amacıyla yapılan bir uygulamadır: Belli bazı durumlarda eğer gerekli ise ve akıldışı değil ise, daha uzun bir süre geçmesi de mümkündür (bkz. 1. Bölüm B: Kabul edilebilirlik, Altı ay).

Yasal temsilci, başvuruyu yapan kişi tarafından imzalanmış olan ve avukata, kendisini Komisyon önünde temsil etme konusunda yetki veren bir belge de sunmak zorundadır.

Not 2. Mahkeme Sicili ile ön hazırlık temasları

Yeni mahkemenin, başlangıçta, eski Komisyon Sekreteryası ile eski Mahkeme Sicili'ne mensup hukukçuların bileşiminden oluşan bir Sekreterlik kadrosu bulunacaktır. Halihazırda Sekreteryaya yönetiminin uygulamaları aşağıdaki gibidir:

Her yeni şikayet/dilekçe için geçici bir dosya açılır. Bu dosya, dil açısından uygun ve yasal açıdan da uzman olan bir duruşma avukatı için ilgili birim içinde dağıtımına sokulur. Sekreteryaya, başvuru sahibini, tamamlanmamış maddeler konusunda bilgilendirir ve genel bir kural olarak, bütün belgeler sağlanıncaya kadar kayıt yapmaz. Sekreteryaya, davanın kabulüne ilişkin olarak görünür sorunlar konusunda başvuru sahibini uyarma konusunda yetkilidir. Bu, herhangi bir hatanın ya da ihmalin giderilmesini sağlayacak ve dikkati, daha çok özen gerektiren zor noktalara çekecektir. Açıkça reddedilmesi mümkün olan davalar, acil toplantıda (üçlü komiteler) geri çevrilebildiğinden, davanın bu kategoriye düşmemesi için dikkatli davranılması tavsiye edilir.

Not 3./4. Başvurunun kayda alınması ve rapörtör atanması

Dava bir kez kayda alındı mı, Komisyon'un, karara bağlamak üzere beklettiği bir dava haline gelir. İlk kez ele alınma hızı, büyük ölçüde, sicil kütüklerinin güncel durumuna bağlıdır (3 ay-18 ay). Bazı davalara öncelik verilebilir ve bu davalar acilen görülebilir (mesela ciddi sağlık

sorunlarının ya da çocukların söz konusu olduğu davalar).¹¹ Dava ayrıca, rasgele seçimle bir rapörtöre havale edilir ki bu rapörtör, ele alınmak üzere listeye girildiğinde, davayı komisyona sunmakla görevli bir komisyon üyesidir. Rapörtörün kimliği asla ifşa edilmez. Komisyon'a, Sekreteryaya'dan bir dava avukatının yardımıyla, dava bağlamında uygulanacak prosedür, kararlar ve raporlar hakkında teklifler yapan, işte bu rapörtördür. Yeni mahkemenin, yargıç rapörtörü sistemini benimseyip benimsemeyeceği de, yeni mahkemenin, kural benimseme sürecinde karara bağlanması gereken meselelerden biridir.

Not 5. Komite incelemesi

Eskiden Komisyon, rapörtör tarafından açık seçik kabul edilmez bulunan ya da net bir temel çerçevesinde geri çevrilebilen davaları incelemek için üçlü komiteleri kullanırdı.¹² Bu prosedür, Komisyon'a, umutsuz davaları vakit yitirmeksizin reddetme ve durmadan büyüyen sicil kütüğü ile mücadele etme olanağı vermek için uygulanmaktadır. Komite üyeleri, önerinin benimsenmesi için tam çoğunlukla karar vermelidirler. Eğer bir komite bir öneriyi reddeder ise, bu öneri yargıçlar kurulu önünde çıkartılır. Komisyon'un bir üyesi tarafından yapılan bir itiraz üzerine kurul, bir komite davasını, karar için yargıçlar kuruluna havale edebilir.

Not 6. Kurullar tarafından yapılan inceleme

Yeni mahkemede, komitelerde reddedilmeyen davalar, dört yargıçlar kurulundan birinde incelenecektir.

Daha önceki uygulama uyarınca, davalar ilk incelemede, Komisyon'un bir yargıçlar kurulu ya da Kurul Mahkemesi tarafından kabul edilmez olarak deklare edilebilirler iken, daha fazla inceleme gerektiren bir meseleye parmak basan her dava ile bağlantılı olarak ilgili hükümet ile yazışma yapılmaktaydı. Hiçbir dava, söz konusu hükümetten önce bir cevap vermesi istenmeksizin kabul edilir ilan edilmemekteydi.

İlgili hükümet ile yazışma

Komisyon prosedürüyle uyumlu olarak, bir dava konusunda ilgili hükümet ile yazışmaya girildiğinde, genellikle sorular sorulur. Bu sorular, Komisyon'un ilgi alanları içinde kalırlar. Özel bir konuda sunuş gereği duyulmaması durumunda taraflar, bunun, genelde kabul edilmezlik anlamına geldiğinin bir işareti olduğu yönünde yönlendirilebilirler. Sorulan sorular cevaplanmalıdır; aksi taktirde, mahkeme önüne çıkmayı kabul etmemiş olma riski vardır.

Başvuru sahibi de cevaplamak üzere hükümetin gözlemlerini edinir. İster ayrıntıdan yoksun ister aşık bir biçimde kötü ele alınmış olsun, davanın ret edilmesine dair bir hükümet argümanına altı ay içinde karşı cevap yazmak esastır. Komisyon, hükümetin argümanlarını kendi bilgisine ve Sözleşme'nin dava hukukuna dayanarak reddetme konusunda tam anlamıyla yetkin olmakla birlikte, başvuru sahiplerince iyi hazırlanmış argümanlar da, konuların tam anlamıyla incelenmesi bağlamında çok değerli bir yardım oluşturmaktadır.

Not 7. Olguların ortaya konması

Eski komisyon ve mahkemenin olduğu gibi yeni mahkemenin de kanıt toplama ve tanık dinleme erkleri olacaktır.

Komisyon'un, iki tarafça sağlanan belgesel malzeme sayesinde, şikayetlerin amacı doğrultusunda bir başvurunun olgusal temelini yeterince belirlemekte yetersiz kalması seyrek

¹¹ Sözleşme, 20. madde, 3. paragrafa Bkz.

¹² 33. madde.

rastlanan bir durumdur. Bir iç sisteme ilişkin bir mesele hakkında hüküm verildiğinde, ya yaşamsal önemi olan konular tarafların ortak zemini haline gelir ya da aralarındaki farklılıklarla ilgili olarak daha ileri bir çözüm mümkün olmaz. Komisyon ara sıra, özel ilgi gerektiren; örneğin tutuklama koşulları gibi bulunulan yerin önemli olduğu durumlarda, olguların yerinde saptanması amacıyla görevler de ifa etmektedir.¹³ İçişleri bağlamında etkili bir olgu soruşturmasının yapılamadığı ve temel olgularda bile anlaşmazlık olduğu durumlarda ayrıca, Türkiye'deki olağanüstü hal bölgesiyle ilgili davalarda olduğu gibi tanıkların dinlenmesi gibi bir role soyunmaya da zorlanabilmektedir.¹⁴

Not 8. Sözlü duruşmalar

Kabul edilen davaların büyük çoğunluğu, tarafların yazılı beyanları temelinde hükme bağlandığından, Komisyon nezdinde yapılan sözlü duruşmalar birer istisnadır. Zor ya da yeni meseleleri gündeme getiren veya ilgili hükümet açısından önemli bir hukuk ya da uygulama alanında köklü etkileri olabilecek davalarda sözlü duruşma yapılması eğilimi vardır. Büyük bir sicil kütüğünü miras aldığı göz önünde tutulur ise yeni mahkeme, sözlü duruşma takvimi yapmakta cömert davranabilecek durumda değildir. Dolayısıyla birçok dava, sözlü bir duruşma yapılmaksızın, kabul edilebilir ya da edilemez diye deklare edilecektir.

Kabul edilebilirlik temelinde bir sözlü duruşmaya karar verildiğinde, Komisyon, taraflara, cevaplanacak sorulardan oluşan bir liste yollar. Bu, Komisyon'un hangi konularla ilgili olduğu ortaya koyar ve diğer meselelerin konu harici tutulma tehlikesinin bulunduğunu belli eder. Duruşmadan on gün önce yazılı bir özet verilmesi için bir olanak sağlanmıştır; bu, diğer tarafa gönderilmektedir. Bu, konuyla ilgili arka plan enformasyonun, olgulara dayanan daha ileri düzeyde gelişmelerin ya da ikincil argümanların sağlanması açısından yararlı olabilir.

Taraflardan ayrıca, konuşmalarının bir kopyasını önceden vermeleri talep edilir. Bunun amacı, yalnızca, çevirmenlere yardımcı olmaktır. Konuşmaya, arzu edilen ölçüde ekler yapılabilir. Konuşmacılar çeviri sürecini akılda tutmalı ve hızlı konuşmaktan kaçınmalıdırlar. Komisyon duruşmaları *gizli* olarak yapılır.

Taraflar duruşma prosedürü hakkında önceden bilgilendirilirler ki, zamanlama burada sıkı bir düzenlemeye tabidir. Sabah yapılan standart bir duruşmanın kapsamı, hem hükümet tarafına hem de başvuruda bulunan tarafa verilen 30'ar dakika; üyelerin soruları, 20-30 dakikalık bir ara, hükümete ve başvuru sahibine soru sormaları ve nihai noktaları ortaya koymaları için (diğer tarafın argümanlarının cevaplanması da dahil) ayrı ayrı verilen 15'er dakikalık nihai raunttan ibarettir. Ortalama bir duruşma iki saat içinde tamamlanır. İstisnai olarak, karmaşık davalarda ya da bir araya getirilmiş ve birlikte görülen davalarda, daha fazla zaman tahsis edilecektir ama, bu da, her bir taraf için toplam 90 dakikayı aşmaz.

Eski mahkemede görülen duruşmalar da zaman açısından aynen böyle sınırlı tutulmaktaydı; bir sabahı ya da öğleden sonra nadiren aşardı. Yeni mahkemede duruşmalar halka açık olacaktır ve bunların, Komisyon davalarından daha resmi olması beklenebilir. Eski mahkemenin huzurunda avukatlar, sunuşlarını ayakta durarak yaparlar ve cüppe giymezlerdi.

Komisyon nezdindeki duruşmalar tamamlandığında taraflar, Sekreteryaya ile birlikte olguları ve argümanları özetleyen kısa bir basın açıklaması yapmayı kabul ederler. Komisyon doğrudan tartışmalara geçer ve genellikle aynı gün kabul edilebilirlik kararı verir. Hemen ardından karar metni benimsenir. Davanın kabul edilir olarak deklare edildiği durumlarda Komisyon uygulaması ayrıca, tartışmayı, dava esasının ilk temeli üstünde mümkün olduğunca

¹³ Bkz. Örnek: A. v. B.K., 6840/74, (Rep.), 6 Temmuz 1980, 20 D.R. 5 (Broadmoor'daki koşullarla ilgili); Dhoest v. Belçika 10448/83, (Rep.), 14 Mayıs 1987, 55 D.R. 5.

¹⁴ Örnek: Akdivar v. Türkiye, 16 Eylül 1996, R.J.D., 1996-IV, no. 15, olguların araştırılması yoluyla soruşturulan bir dizi davadan ilki.

ileri götürmektir. Eğer anlamlı bir geçici karar üretilebilir ise, taraflar bundan, dostane çözüm konusunda yardımcı olacak bir araç olarak haberdar edilebilirler (aşağıya bkz.) Bu geçici kararlar, tam anlamıyla gizlidirler.

Not 9. Kabul edilebilirlik durumundaki kararlar

Komisyon'la olduğu gibi yeni mahkemenin davayı kabul edilemez olarak deklare etmesi durumunda da temyiz koşulu bulunmamaktadır. Kabul edilebilirlik durumunda, duruşmaların düzeni ve esas aşamaları aşağıdaki gibidir.

Not 10. Dostane çözüm prosedürü

Komisyon, kabul edilebilirlik kararını gönderdiğinde, her iki tarafı da, dostane bir çözümü desteklemenin kendi ellerinde olduğu konusunda bilgilendirir. Davanın esasına ilişkin geçici bir görüşe ulaşma durumu söz konusu olduğunda, bu da taraflara, kesin bir gizlilik temelinde haber verilir. Bu, yalnızca geçici bir durumdur ve yalnızca, hükümet tarafının, bir ihlal bulma ihtimalinin yüksek olduğu konusunda önceden uyarıldığı durumlarda, bir çözümü teşvik etmek için yapılabilir.

Her iki taraf da çözüm önerilerini, bir aktarıcı olarak etkinlik gösteren Komisyon'a gönderirler. Çözüm için bir temel ya da irade bulunduğunun ortaya çıktığı hallerde, Komisyon, kendi tavsiyelerini yapmak üzere araya girebilir. Bununla birlikte, Sözleşme'ye ilişkin herhangi bir ihlalin giderilmesi için alınacak uygun iç önlemleri seçmek, genelde devletlerin işi olduğundan, Komisyon, bir hükümete yasaların, uygulamaların ya da politikaların nasıl ilga ve ıslah edileceğinin işaretini hemen hemen hiç vermez; verse de nadiren verir.

Çözüm için baskı çabaları, genellikle hükümetten ziyade başvuru sahibine yöneliktir; özellikle mahkemeye gönderilmesi olası olmayan bir davada, örneğin Sözleşme'nin çalışmaları arasında bu konuda kurumsallaşmış bir içtihat var ise. Başvuru sahiplerini çözüm konusunda özendirmek bağlamında Komisyon, çözüm için tavsiye edilen bir öneriyi reddetmiş olan bir başvuru sahibine, kesin karar duruşması için Bakanlar Komitesi'ne başvurması halinde daha düşük bir tazminat ödenmesi doğrultusunda bir uygulamayı benimsemiştir.¹⁵ Bir kördüğümün aşılması tarafların anlaşmaya razı edilmesi için öylesi yararlı olacağı taktirde, taraflar ile bir Komisyon heyeti ve Sekreteryaya arasında bir toplantı düzenleyebilir.

Eğer bir anlaşmaya varılmış ise Komisyon, Bakanlar Komitesi'ne gönderilen ve kamuya açıklanan bir raporu benimser. Taraflar, tazminatın ödenmesi ve makul sayılan masrafların saptanması düzenlemelerini yapmak için, genellikle, kendi hallerine bırakılırlar.

Eğer bir anlaşmaya varılmamış ise, müzakereler asla kamuya açıklanmaz ve dava devam eder.

Not 11. Davanın esasına ilişkin yargı

Yeni mahkeme kurulu, daha fazla yazılı gözlem talep etme, davanın esasına ilişkin duruşmalar düzenleme ya da kanıt toplama konularında eski komisyon ve mahkeme ile aynı opsiyonlara sahip olacaktır. Mahkeme kesin karara hükmetme konusunda yetkili olduğundan, başvuru sahibinin iddiasını kesin karar için yapmasını talep eden bir prosedür gereklidir. Eski mahkemede, prosedürüyle uyumlu olarak bunun tezkereye katılmış olması, ya da eğer başvuru sahibi bir tezkere sunmamış ise, duruşmadan hiç olmazsa bir ay önce yapılması

---

¹⁵ Dava mahkemeye gönderilmediğinde.

gerekirdi.¹⁶ İddiaların da başlık olarak dökümü yapılmalıydı; örneğin maddi kayıplar, maddi olmayan kayıplar ve/veya yasal masraflar ile harcamalar.

Eski mahkemede, NGO'lar ya da insan hakları kuruluşları, bir *amicus curiae* [Lat.: fahri danışmanlık] kararını kayda geçirtmek amacıyla yazılı sunumlar yapmak üzere başvuruda bulunabilmekteydiler. Eğer izin verilir ise, ulusal ya da uluslararası yasa hükümlerine değinebilmekte, ama olguları ya da söz konusu davanın hukukunu tartışmamaktaydılar.¹⁷ Dolayısıyla, duruşmalarda taraf haline gelmiyorlardı.

Kendi prosedür kuralları çerçevesinde eski mahkeme, üstünde anlaşılmiş bir çözüm olduğu takdirde, hatta başvuru sahibinin bir çözüm önerisini reddetmiş olduğu durumlarda bile, eğer, hükümet tarafından atılan adımlarla tatmin olmuş ise de, ya da eğer mesele ancak çözülebiliyor ise de, davanın esasına ilişkin bir hükme varmadan bir davayı listesinden çıkartma yetkisine sahipti.¹⁸

Eski mahkemenin vardığı hüküm, ortalama altı ay ile bir yıl içinde, sözlü olarak Strasburg'daki bir açık duruşmada tebliğ edilirdi. Eğer başvuru sahibi duruşmaya katılamayacak ise, bir kopya da kendisine fakslanırdı. Yeni mahkemenin sürekli oturum halinde olan kurullarının bundan daha süratli davranabilecekleri umut edilebilir.

Eski mahkemenin, kesin kararın henüz belli olmadığı durumlarda, başvuru sahibinin iddialarını kısmen ya da tamamen askıya alma doğrultusunda bir uygulaması bulunmaktaydı. Taraflar, mümkün olan noktalarda anlaşmaya teşvik edilmekteydiler. Bunu izleyen kesin karara ilişkin hüküm (50. madde), ya yapılan anlaşmanın koşullarını kayda geçirir ya da mahkemenin hükmünü, başvuru sahibinin iddiaları doğrultusunda vermesini sağlardı.

Taraflar yahut Komisyon, bir hükmün açıklanmasından sonraki üç yıl içinde, başvuru sahibi adına, söz konusu hükmün yorumunu talep etme hakkına sahip idiler. Bu, mahkemenin eski bir hükmü ile ulaşmayı amaçladığı anlamı ve derinliği berraklaştırmakla, dolayısıyla neye karar verdiğinin altını kuvvetle çizmekle sınırlı, kendine özgü bir yargısal çalışma olurdu.¹⁹

Taraflar ya da Komisyon, başvuru sahibi adına ayrıca, doğası itibariyle kararı etkileyebilecek olan ve hem mahkemece hem söz konusu tarafça ya da Komisyon'ca

---

¹⁶ İddiaların belirlenmiş süre içinde sunulmaması, bu iddiaların düşmesiyle sonuçlanmıştır; örnek; Ferrantelli ile Santangelo v. İtalya, R.J.D. 1996-III, no. 12.

¹⁷ Örnek; Soering v. B.K.'da Uluslararası Af Örgütü 11 E.H.R.R. 439; 7 Temmuz 1989, Seri A, no. 161; Liberty, Committee on the Administration of Justice in McCann ve Diğerleri v. B.K.'da Özgürlük, Adalet Bakanlığı Komitesi, 21 E.H.R.R. 97; 27 Eylül 1995, Seri a, no. 324.

¹⁸ 49. Hüküm, 2. paragraf, Mahkeme kuralları A, örnek Paez v. İsveç, 30 Ekim 1997, R.J.D. 1997-III, no. 56 (bir sınır dışı etme davası), burada hükümet Perulu başvuru sahibinin sınırdışı edilme emrini kaldırarak sürekli ikamet vermiştir. Başvuru sahibi ayrıca tazminat talebinde bulunmuş ve uyuşmayı kabul etmemiştir. Mahkeme, çözüldü kaydıyla davayı düşürmüştür.

¹⁹ Ringeisen v. Avusturya (no. 3), 23 Haziran 1973, Seri A, no. 16, 13. paragraf; 1 E.H.R.R. 513; Allenet de Ribemont v. Fransa (Yorum) 7 Ağustos 1996, R.J.D., 1996-III, no.12, burada Komisyon'un sorusu, 50. maddenin, saptanan miktarın yaralanan tarafa kişisel olarak üstünden hiçbir kesinti yapılmaksızın ödenmesinin genel bir soyut yorum ve kendi kurallarının sınırları dışında bir durum mu olduğunu sorgulamıştır (başvuru sahibi için belirlenen miktardan, daha önce bir iç mahkemenin bulgusu doğrultusunda kesinti yapılmıştı). Mahkeme'nin 2 milyon FF tutarındaki tazminatın ne kadarının maddi hasar için ne kadarının maddi olmayan hasar için olduğu yolundaki soruya, hükümde böyle bir ayırım yapılmadığı, böyle bir ayırım yapmak zorunda olmadığı, böyle bir ayırım yapmak niyetinde de olmadığı ve dolayısıyla hükmünün açık olduğu biçiminde yanıt vermiştir. Aksine bir tutum konuyu berraklaştırmak değil, hükmü değiştirmek olurdu.

bilinmeyen bir gerçeğe ilişkin bir bilgi elde etmesinden sonraki altı ay içinde, hükmün tekrar gözden geçirilmesini de talep edebilirdi.²⁰

Mutabakatın denetlenmesi

54. madde (46. madde 2. paragrafla değiştirilecek olan) uyarınca, mahkeme hükümlerinin yürürlüğe sokulmasını işinin üst denetimini Bakanlar Komitesi yapmaktadır.²¹ Rolü, bir ihlal bulgusu karşısında hükümetler tarafından ne tür bir tavır alındığına göz kulak olmaktır. Davayı ajandasına aldığı anda, söz konusu devleti, alınan önlemler konusunda kendisini bilgilendirmeye çağırır ve bu mesele, altı aydan daha kısa olmayan aralıklarla, kendiliğinden ajandaya girer. Bir hükümetin konuya uyum sağladığına kanaat getirdikten sonra, bu durumu kayda geçiren bir karar yayınlar ve işlevini ifa ettiğini deklare eder. Eski mahkeme, bir ihlali hangi adımların giderebileceği konusunda nadiren ipucu verdiği için, Bakanlar Komitesi büyük ölçüde bağımsız olarak çalışır. Yalnızca bir kararın yayınlanması ve yürütme sürecinin tamamlanması için harcanan sürenin uzun olması yüzünden değil, ayrıca, bir ihlal bulgusu karşısında bir hükümetin olumlu bir tavır takınmamasını kabul etmedeki tutumuna bağlı olarak da dikkate değer ölçüde eleştiriye maruz kalmıştır.²²

Böylelikle Brogan ve Diğerleri v Birleşik Krallık²³ davasında, Bakanlar Komitesi, Birleşik Krallık'ın onur kırıcı tavrını 15. madde uyarınca yargıyla uyumlu ve diğer bazı davalarda da, ilgili devlet açısından, yargı kararın yayımlanmasını ve konuyla ilgili yetkililerin dikkatlerinin buna çekilmesini yeterli bulmuştur.

Kuralları uyarınca, bir başvuru sahibi, mahkeme tarafından belirlenmiş tazminatı alamaz ya da yürütmeye ilişkin bir başka mesele ile karşılaşır ise, bunu Bakanlar Komitesi'ne haber verebilmektedir.

3.Ara Karar

11 sayılı Protokol, yeni mahkemeye ara destek ya da karar hükmünde destek sağlanmasını emretme gücü konusunda herhangi bir değişiklik yapmamıştır. Komisyon uygulaması aşağıdaki gibidir.

Komisyon Prosedür Kuralları'nın 36. maddesi çerçevesinde Komisyon, taraflar yararına bir önlem alınmasını ya da yargılama usullerinin tam olarak uygulanmasını talep edebilir. Komisyon, anlaşmalı devletlerin iyi niyetine ve işbirliğine dayanmaktadır ve kısa süre içinde vuku bulabilecek, tamiri mümkün olmayan, gözle görünür bir zarar riski bulunmadığı sürece iç meselelere müdahale ederek bu prosedürü istismar etmeyecektir. Şu söylenebilir ki, bunun bir sonucu olarak anlaşmalı devletlerin kararlara uyma oranı çok yüksek olmaktadır. Uygulamada bu, 2. madde ve 3. madde usulleri anlamına gelmektedir; tipik örneği, bir ülkeden sınır dışı edilmede ciddi bir kötü muamele korkusudur.²⁴ Örneğin

²⁰58. Kural (A); Pardo v. Fransa davasında revizyon sağlanmıştır (revizyon-recevabilite), 10 Temmuz 1996, R.J.D.,1996-III, no. 11, şöyle bir temel üstündeki, başvuru sahibi, daha önceden yollamadan iki dilekçe vermiş ve bunlardan özellikle biri Mahkeme tarafından bu şikayetle ilgili olarak kanıttan yoksun olma biçiminde değerlendirilmiştir.

²¹ Bakanlar Komitesi, resmen Avrupa Konseyi üye devletlerinin dışişleri bakanlarından oluşur ama, genellikle bakanlar, Strasburg'da toplanan yardımcılar tarafından temsil edilirler.

²² Bkz. örnek “**The Committee of Ministers**,” yazar: Adam Tomkins, *European Human Rights Law Review*, ilk sayısı,1995.

²³ 29 Kasım 1988, Seri A no. 145-B; E.H.R.R. 117: Karar DH (90) 23.

²⁴ Anlaşmalı devletlerin kötü muameleyle karşı gerekli garantileri vermiş oldukları kesin olarak varsayılmakla birlikte, Komisyon, 36. Kural'ı, bir ETA üyesinin Fransa'dan İspanya'ya sınır dışı

Komisyon, bunu, Hindistan'dan sınırdışı edilmek istenen bir Sih terörist, İran'dan sınırdışı edilme durumuyla karşı karşıya bulunan bir uyuşturucu kaçakçısı için uygulamıştır. Ayrıca, riskin, önlemin bizzat kendisinden kaynaklandığı ve sağlığı etkilediği durumlarda da, örneğin tıbbi geçmişinde düşükler bulunan ve zor bir hamileliğin son aşamalarında olan bir başvuru sahibi sınırdışı edileceğinde de²⁵ ve AIDS hastası olan başvuru sahibi Birleşik Krallık'tan St. Kitt'e gönderildiği takdirde tedavi edilmesi mümkün olmadığına da²⁶ uygulanmıştır.

Tartışılmaz olarak tamir edilmesi imkansız bir yapısı olan diğer önlemler, örneğin çocuğun vesayeti kapsamında ara sıra talep edilmişse de 36. madde uygulanmamıştır. Alıkonma meseleleri, mülkiyet haklarına karışma gibi konular genelde kapsam dışı tutulmuştur.²⁷

Eğer bir başvuru sahibi bir önlem alınmasını talep etmeyi amaçlıyor ise, davaya dair olguları, şikayetleri detaylandırarak bir taslak dilekçe halinde sunması zorunludur. İç hukuk yollarının tükendiğini gösterilebilir (henüz karara bağlanmamış prosedürlerin bulunması durumunda, eğer bunların erteleyici bir etkisi yok ise, 36. madde uygulanamaz); bu kararların kopyaları temin edilebilir.²⁸ Ayrıca sınırdışı etme tarihi de yakın olmalıdır; ya tarihi temin edilmeli ya da başka bir uyarı olmaksızın yasal olarak gerçekleştirilebileceği olgusu gösterilmelidir. Başvuruyu yapan bireyin gerçek bir tehlikeyle yüz yüze bulunduğunu kanıtlayan, detaylandıran geçmişteki işkence olaylarıyla ilgili tıbbi raporlar, ilgili ülkedeki koşullara ilişkin güncelleştirilmiş raporlar (Af Örgütü, BM, ABD Dışişleri Bakanlığı ülke raporları) gibisinden ortada ölüm ya da kötü muamele tehlikesi bulunduğunu kanıtlayan kaynağı belli her tür malzeme ya temin edilecek bu da bunlara gönderme yapılacaktır.

36. madde ile ilgili talepler acil olarak ele alınmaktadır. Bir Komisyon oturumunun dışında, ya Başkan ile ya da vekili ile temas kurulacaktır. Gerekli adımların atılması için Sekreteryaya mümkün olduğunca çok zaman tanınacaktır. Dilekçeyi, üstüne göze çarpacak biçimde 36. madde-Sınırdışı Edilme yazarak fakslamak ve faks ile diğer belgelerin varışı hakkında uyarmak için Sekreteryaya telefon etmek akıllıca olur. Eğer talep kabul edilirse, ilgili hükümet derhal bilgilendirilecektir. Çoğu zaman dava da aynı anda kayda alınır ve söz konusu hükümete haber verilir ki, dava ile uğraşılırken gözlemlerin en hızlı biçimde yapılabilmesi mümkün olsun. Eğer bir 36. madde talebi reddedilir ise, dava yine de normal akışı içinde sürebilir.

36. madde talepleri, genellikle, sınırlı ama yenilenebilir dönemler için kabul edilirler. Devam eden bir tehlikenin varlığı temeli üstüne oturduklarından, eğer bu tehlike ortadan kalkarsa yenilenmeyebilirler. Başvuru sahibine yönelik önlemler de alınabilir. Bu nadirdir ama, açlık grevleri sırasında, Komisyon'un bir başvuru sahibinden, duruşmalar bir sonuca ulaşana kadar greve ara vermesini talep ettiği olmuştur.

4.Yasal Yardım ve Yasal Temsil

---

edilmesi ve bir Kürt'ün Hollanda'dan Türkiye'ye sınırdışı edilmesi olaylarında uygulamıştır (Göç ve Sınırdışı bölümlerine bkz.).

²⁵ Poku v. B.K. 26985/95,15 Mayıs 1996, yayımlanmamıştır.

²⁶ D. v. B.K., 2 Mayıs 1997. R.D.J. 1997-III, no. 37.

²⁷ Bununla birlikte bkz. İsveç 25849/94. (Karar) 16 Kasım 1994; ki burada 36. Kural, Lübnan'a geri döndüğünde kocasının ailesi tarafından sıkı bir ev hapsi ve diğer bazı kötü muamelele karşılaşma tehlikesi bulunan bir kadına uygulanmıştır.

²⁸ B.K.'da sınırdışı davaları, Dışişleri Bakanlığının kararı (kararları), Hakem ve Göç Başvurusu Heyeti kararları, temyiz duruşmalarında mahkeme hükümleri, vb.

Prosedür

Adli yardım, ancak, bir dava Komisyon tarafından davalı hükümete haber verildiği zaman mümkün hale gelir. Bu aşamada, malvarlığı bildirim formu, adli yardımın istendiği yere gönderilecektir. Malvarlığı bildirim formunun, konuyla ilgili iç otorite tarafından onaylanması zorunludur. Bu, Komisyon'un ve Mahkemenin prosedür kuralları çerçevesinde talep edilen ve bazı anlaşmalı devletler tarafından ısrarla üstünde durulan bir formalitedir. Birleşik Krallık'ta DSS, sivil adli yardım için uygunluk standardı getirmiştir ki bu, Sözleşme organlarıyla kesin bir uyum sağlamakta değildir.

Komisyon, malvarlığı bildirim formunu ve onayını aldığı zaman, bunun kopyalarını, yorumlanması için ilgili hükümete gönderir. Bu hükümetin gözlemleri bir kere alındı mı ya da zaman sınırı bir kere aşıldı mı, Komisyon, adli yardım başvurusuna karar vermek üzere harekete geçer. Eğer sağlanırsa, duruşmaların her aşamasında, yasal yardım için ayrı ayrı teklif yapılır. Başvuru sahibinin avukatı, bunları imzalamalı ve iade etmelidir. Teklifin kapsadığı çalışma yapıldığında, avukata, banka dökümlerini talep eden bir istihkak formu gönderilir. Bu geri gönderildiğinde, Sekreteryaya, detayları, söz konusu miktarları banka yoluyla transfer eden Avrupa Konseyi mali şubesine iletir.

Yasal yardım sağlanması için koşullar

Komisyon'un prosedür kuralları, mali ihtiyaç kriterini belirlemektedir (yani, yetersiz gelir). Komisyon'ca ifa edilen işlevlerin karşılığının ödenmesinin gerekli olduğu yönünde bir başka kriter daha bulunmakla birlikte, mali ihtiyaç içinde olan başvuru sahiplerine adli yardım sağlanması, genelde, aksiyom olarak kabul edilmektedir. İstisnai olarak, birbirine benzer konularla ilgili uzun dizilerin bir kısmını oluşturan davalarda, yasal yardım gerekli kabul edilmez, ya da daha düşük oranda temin edilir. Yetersiz gelirin ne olduğuna dair yazılı yönergeler bulunmamaktadır ve Komisyon, bu konuda esnek bir yaklaşım benimser. Ortalama bir gelire sahip olan herhangi biri için, yasal olarak temsil edilme masraflarının engelleyici olabileceğinin ve bir insan hakları meselesinin peşine düşmüş bir başvuru sahibi açısından, bunun kolaylaştırılıp kolaylaştırılmamasını konusunun genel bir ilgi meselesi olduğunun bilincindedir. İşsizlik yardımı almakta olan bir kişi ya da geliri olmayan bir hükümlü, bu yardımdan kesin olarak yararlandırılır. Orta düzeyde düşük maaşlar da, çalışan bir gazeteci olan Goodwin davasında olduğu gibi, yasal yardım yapılmasına yol açabilir. Diğer aile üyelerinin gelir ve zenginliklerinin boyutunun göz önüne alınması da, yazılı yönergelerin konusu olmamıştır. Ana baba/eş, malvarlığından yoksun olduğu zaman uygun bulunmakta; makul bir katılımında bulunabileceği zaman da, bunu yapması beklenmektedir.

Pratikte Birleşik Krallık Hükümeti, nadiren başvurular konusunda olumsuz yorumda bulunmakta ve Komisyon da nadiren reddetmektedir.

Yasal yardım konusunda eski mahkemenin koşulları da buna benzerdi.

Yasal yardımın düzeyi

Davaların büyük çoğunluğunda, standart yasal yardım, belli konular çerçevesinde ücretlere ve masraflara katkı yoluyla yapılır (bkz. 1998 Yasal Yardım Oranları Eki). Verilen rakamlar, genelde en yüksek rakamlardır ve özel olarak kısa tutulan sunuşlarda indirim yapılabilir. Bu miktarlar, Birleşik Krallık'taki profesyonel ücret düzeyiyle karşılaştırıldığında cömertçe saptanmış değildirler ve daha ziyade, ücretler ile masraflara bir katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

Duruşmalar

Sözlü duruşmalarda temsil edilmek için, genellikle, bir avukata ücreti ile masrafları ödenir. İstisnai olarak B.K. için kabul gören uygulama, yine de tek bir ücret olmakla birlikte hem hukuk danışmanı ve hem de dava vekili masraflarının karşılanmasıdır. Şikayet sahipleri genellikle celseye katılma masraflarını alırlar. Komisyon'dan izin alınmış ise, yasal yardım kapsamına girmeyen başka danışmanlar/hukuk müşavirleri de celseye katılabilirler. Duruşmalar gizli olduğundan, katılacak bütün kişilerin davayla meşru bir ilgilerinin bulunması ve katılımlarının uygun ve gerekli olması zorunluluktur (izleyici alınmaz).

Ek maddeler

Yasal yardım, Komisyon'un özgül talebi olmaksızın yapılan herhangi bir çalışma bağlamında verilmez. Herhangi bir özgül madde, mesela suretlerin alınması, çeviri ücretleri, tıbbi fikirler için önceden onay alınmalıdır. Yasal yardım, yerel KDV düzeylerini hesaba katmaz.

Temsil edilmeyen başvuru sahipleri

Kendi kendilerini temsil eden başvuru sahipleri, yalnızca masraflarını alacaklardır. Avukatlık ücretlerine benzetme yapmak suretiyle konu üstünde çalışılan saatlerle ilgili bir iddiada bulunulamaz.

Yasal Temsil

Bir başvuru sahibi, Komisyon aksine bir karar vermediği sürece, Komisyon nezdinde, bir avukat ya da Sözleşme'yi kabul etmiş ülkelerde ikamet etmekte olan herhangi biri tarafından temsil edilebilir.²⁹ Bununla birlikte yasal para yardımı, yalnızca anlaşmalı bir devlette ikamet etmekte olan uzman bir hukuk insanına ödenebilir (dava vekili, danışman ya da buna eş düzeyde yasal nitelikleri olan kişiler ki uygulamada bunlara, üniversite düzeyinde akademisyenler de katılabilmektedir).³⁰ Diğer kişiler de bir başvuru sahibini temsil edebilirler ama, masrafları karşılığında yasal yardım alma hakkına sahip olmazlar. Komisyon, kimin temsilci olabileceği konusundaki erki elinde tutmaktadır ve temsilde, örneğin daha ileri bir aşamada bir değişiklik yapılmasını reddedebilir.

Bir başvuru sahibi, eski mahkeme nezdinde, bir üye ülkede baroya kayıtlı olan ve ikamet etmekte bulunan bir avukat tarafından temsil edilebilir idi. Diğerlerine yetki, Başkan tarafından verilirdi.³¹ Ayrıca, Başkan tarafından yetki verilmemiş ise, temsilcinin resmi diller hakkında da yeterli bilgisi olması gerekir idi (Fransızca ve İngilizce).³²

---

²⁹ Komisyon Prosedür Kuralları, 32 (2). madde.

³⁰ 4. madde, Yasal Yardım Eki.

³¹ Mahkeme Kuralları A, 30. madde.

³² Komisyon duruşmalarında diğer diller kullanılsa bile, mahkeme duruşmalarında başka diller nadiren kullanılır.

.....
Kutu

Sözleşme'nin eski organları nezdindeki duruşmaların uzunluğu

Yeni Avrupa Mahkemesi, yaklaşık 4- 5 bin davalık karara bağlanmamış bir dava yükünü üstlenecektir. İlk aşamalarda, eski organlar nezdindeki gecikmeler konusunda bir gelişme sağlamayı başarması beklenmemektedir.

A. Komisyon nezdinde

Komite davası:	3-12 ay
Kurul/Kurul Mahkemesi, kabul edilemez dava:	9 ay-3 yıl
Esası itibariyle kabul edilmiş dava:	2-4 yıl

A. Eski mahkeme nezdinde

Başvurudan hükme kadar :	1-2 yıl
--------------------------	---------

Bir davanın mahkeme nezdinde bir hükme ulaşması için ortalama süre 4-5 yıl³³

B. Bakanlar Komitesi nezdinde:

32. madde prosedürü – eski mahkemeye havale edilmemiş davalar	6-8 yıl ³⁴
54. madde prosedürü – uyumun denetlenmesi:	8,5 yıla kadar

³³ Acil davalarda bir yıldan az sürer; örnek: Soering v. B.K., 7 Temmuz 1989, Seri A, no. 161; 11 E.H.R.R. 439.

³⁴ 5 buçuk yıla kadar uzadığı olmuştur; örnek: Biondi v. İtalya, 26 Şubat 1992, Seri A, no. 226-C.

İkinci Bölüm :

Kabul Edilebilirlik Denetleme Listesi

1. Altı Ay Kuralı
2. İç Hukuk Yollarının Tüketilmesi
3. Belirgin Olarak Kötüye Kullanma
4. Uyuşmazlık
5. Özde Aynılık
6. Dava Açma Hakkının İstismarı
7. Davanın Düşmesi
8. Kabul Edilebilirlik Kararlarına Karşı Başvurular ya da Yeniden Dava Açma
9. Temsil Yetkisi

Davalar, aşağıda tanımlanmış olan kabul edilebilirlik temelleri ile uyumlu olmalıdır. Ayrıca Bir dava, 30. madde çerçevesinde kabul edilebilir bulunduktan önce ve sonra da düşürülebilir. (aşağıya bkz.)

1. Altı ay Kuralı³⁵

Kuralın ilkesi: Yasal kesinlik ve uydurma şikayetlerden imtina etme.³⁶

Bu kuraldan Komisyon da, hükümetler de feragat edemezler.³⁷ Eğer bir hükümet kurala uymasa bile, Komisyon, kendi hareketlerinde uymak zorundadır.

1. Süre ne zaman başlar

(a) *İç hukuk uygulaması olanağı bulunduğu hallerde:*

- Her şikayet bağlamında, yürürlükte olan iç hukuk uygulamaları sürecinde nihai kararın verildiği günün ertesi günü süre işlemeye başlar (aşağıya bkz.).

Nihai kararın tarihi, hükmün sözlü olarak kamuya açıklandığı; kamuya açıklama yapılmayan durumlarda da ya başvuru sahibinin ya da avukatının nihai karar hakkında bilgilendirildiği tarihtir.³⁸ Bu arada asıl tarih, başvuru sahibi daha sonra haberdar olsa bile avukatının tebellüğ ettiği tarih olacaktır.³⁹ Başvuru sahibi açısından, Komisyon'u, kararın gerekçeleri ilgilendiriyor ise, o takdirde süre, söz konusu kararın işlemlerle ilgili kısımlarının uygulamaya konmasından ziyade, metnin tamamının elde edildiği tarihten itibaren başlar.⁴⁰

---

³⁵ 11 sayılı Protokol 1 Kasım 1998'de yürürlüğe girdiğinde Sözleşme'nin 26. maddesi 35. madde, 1. paragraf haline gelmiştir.

³⁶ Örnek: Kelly v. B.K., 10626/83, (Karar) 7 Mayıs 1985, 42 D.R. 205.

³⁷ Örnek: K v. İrlanda, 10416/83, (Karar) 5 Mayıs 1984, 38 D.R. 158.

³⁸ Örnek: Hollanda, 21034/92 (Karar) 9 Ocak 1995, 80—A D.R. 87.

³⁹ Hollanda, 14056/88, (Karar) 28 Mayıs 1991, 70 D.R. 208.

⁴⁰ S. v. İsviçre 9299/81, (Karar) 13 Mart 1984, 36 D.R. 20. Bkz. Ayrıca kararların daha sonraki bir tarihte nihai hale geldiği davalar: Örnek; İtalya, 12077/86 (Karar) 9 Aralık 1991, 71 D.R. 13.

(b) İç hukuk uygulaması olanağı bulunmadığı hallerde:

- Şikayet, belli bir fiil ya da ihmal ile ilgili ise:
Söz konusu fiil ya da ihmal tarihinden veya başvuru sahibi üstünde, söz konusu fiil ya da etkisi ya da yaratacağı önyargı hakkında bilgi sahibi olunduğu zaman.⁴¹
- Zaman ve mekanla bağlı artarda bir olaylar dizisi var ise:
Şikayetin daha önce yapılması girişiminin pratik olup olmayacağına bağlı olarak, söz konusu olayların bitiş tarihinden itibaren.⁴²
- Süregiden bir durum, fiil veya ihmal ya da durum var ise:
Örneğin, garanti altına alınmış bir hakkı ya da özgürlüğü⁴³ sürekli bir biçimde etkileyen bir hukuksal uygulama söz konusu ise, altı aylık süre sınırlaması uygulanmaz.
  - Başvuru sahibinin, bir hukuksal uygulamadan, sonradan iç hukuk yollarının tükenmesi amacıyla yararlandığı hallerde:
Bu durumdan haberdar olduğu ya da haberdar olmuş olmasının makul sayılabileceği andan itibaren.⁴⁴

2. Sürenin işlenmesi ne zaman durur

- Başvurunun Komisyon'a sunulduğu tarih; bu, genelde, haberleşmede⁴⁵, başvurunun amacının özet olarak olsa bile tasvir edildiği zamandır.⁴⁶ Uygulamada, bir başvurunun sunulmuş olması için, başvuru sahibinin, her şikayetin olgusal temelini ve Sözleşme ile ilgili ihlal iddialarının, niteleyici bir iletişim çerçevesinde tanımlanmış olması zorunluluğu vardır.⁴⁷

Alındı tarihi:

- Mektubun üstünde yazılı olan tarihtir (bu tarih ile mektubun yerine teslim edildiği tarih arasında aşırı bir zaman aralığı bulunması dikkatle değerlendirilecektir);
- Eğer mektup tarihsiz ise, zarfın üstündeki posta damgasının tarihi;

⁴¹ Örnek; bkz. Irkçılığa ve Faşizme Karşı Hıristiyanlar v. B.K., 8440/78, (Karar) 16 Temmuz 1980, 21 D.R. 138 (önlemin aktüel etkisi); Hilton v. B.K., 12015/86, (Karar) 6 Temmuz 1988, 57 D.R. 108 (bilinme tarihi).

⁴² Demir v. Türkiye, 22280/93, (Karar) 9 Ocak 1995, ki burada altı aylık zaman sınırı köye hücumun sona ermesinden itibaren başlamıştır (3 gün süren).

⁴³ Örnek; Dudgeon v. B.K., 22 Ekim 1981, Seri A, no. 45; 4 E.H.R.R. 149; devam eden bir şiddet uygulaması ile zaman içinde belli bir noktada başlayan ve biten özel bir ihlal arasında bir ayırım yapılmak zorundadır ; örnek; 25681/94 (Karar) 1 Nisan 1996, 86—A D.R. 134, s. 134, ki burada 'Kanlı Pazar' kurbanlarının ailelerinin travmatik kişisel acıları devam eden bir durum oluşturmamıştır ; Loizidou v. Türkiye, 23 Mart 1995, Seri A, no. 310; 23 E.H.R.R. 513.

⁴⁴ Laçin v. Türkiye, 23654/94, (Karar) 15 Mayıs 1995, 81 —A D.R. 76, ki burada olaylar 1992 Aralık ayında meydana gelmiş ve başvuru 1994 Mart ayında yapılmıştır. Başvuru sahibi, cumhuriyet savcısına Mayıs 1993'de başvurmuş olmakla birlikte, bu hukuk uygulamasının yürürlükte olmadığı ve şikayetlerini, bu durumdan haberdar olduğu zaman yapmış olması gerektiği yönünde bir nasihat almıştır.

⁴⁵ 44. Kural, 4. paragrafta kullanılan sözcük **komünikasyon** olmakla birlikte Komisyon, bir başvurunun telefonla yapılabileceği yolunda bir karar almış değildir. Yazılı bildirim ihtimalini konu dışı bırakan aşırı ölçüde acil bir durum dışında, bunun olabilmesi mümkün görünmemektedir. Bkz. Rosemary West v. B.K., 34728/97, 20 Ekim 1997, 91—A D.R. 85, ki burada bir iddianın sunum başvurusunun telefonla yapılması kabul edilmemiştir.

⁴⁶ Komisyon Prosedür Kuralları, 44. kural, 4. paragraf; örnek; B v. B.K., 8 Temmuz 1987, Seri A, no. 121; 10 E.H.R.R. 87.

⁴⁷ Belli bir esneklik vardır: Örnek; 10. maddeye değinilmeksizin ifade özgürlüğünün engellenmesine bir gönderme yapmak yeterlidir.

- Eğer posta damgası okunmaz durumda ise, mektubun Komisyon'a ulaştığı tarih (sicile kaydının yapıldığı);
- Eğer fakslanmış ise, faksın Komisyon'a ulaştığı tarihtir.

3. Aşırı gecikmenin etkisi

- Orijinal mektubun ardından, haberleşmede akla uygun olmayan ya da açıklanamayan bir gecikme, ilk mektubun başvurunun sunumu olarak kabul edilmekten vazgeçilmesiyle sonuçlanabilir.⁴⁸ Bu gibi durumlarda sunum tarihi, başvuru sahibinin davayı canlandırmak ya da sürdürmekle ilgili niyetini yeniden onayladığı bir sonraki haberleşmeden itibaren alınır.
- Giriş mektubu niteliğinde bir mektup ancak, başvurunun peşine etkin bir biçimde düşülürse amacına hizmet edecektir. Eğer araya davayı prematüre hale getiren iç meseleler karışır ise, dosyayı Komisyon'da yalnızca sınırlı bir süre boyunca açık tutmak mümkündür. Bu durumda ya dosyayı her halükarda takip etmek ya da yürürlükteki iç hukuk yolları tükenmiş ise, bu duruşmaların yürürlüğe giren nihai kararını izleyen altı ay içinde sunumu yeniden yapmak gerekir.

4. Süreyi askıya alan özel koşullar

Yalnızca çok kısıtlı fors majör koşulları, süre işletilmesinin askıya alınmasına yol açabilir:

- Şu ana kadar hiçbir davada hastalık ve zihinsel yetersizlik kabul edilmiş değildir⁴⁹;
- Başkalarıyla dış temasın tamamen engellendiği kanıtlanmadıkça, gözaltına alınmış olma tek başına yeterli değildir;
- Sözleşme ya da içtihat hukukuna dair bilgi yoksunluğu yeterli değildir. Özellikle, Parlamento İdari Komiserliği'ne yapılan yürürlüğü olmayan başvurular ya da ihtiyari veya istisnai hukuk uygulamalarına ilişkin başvurular (örnek; İçişleri Bakanlığı'ndan Temyiz Mahkemesi'ne yapılan başvuru ve *ex gratia* [Lat.: yasal zorunluluk olarak değil de iyilik babından ödenen] cezai yaralanma tazminatı fonları) için süre askıya alınmaz.

2. İç hukuk yollarının tüketilmesi⁵⁰

1. Kuralın ilkesi

Bir uluslararası yargı organı, bir devletin bir insan hakkını ihlal ettiğine karar vermezden önce, söz konusu devletin, meseleyi kendi iç hukuku çerçevesinde ele alma imkanı olacaktır. Strasburg organları, temelde, danışmanlık hizmeti veren bir son merci konumunda olacaklar ve insan haklarını yürürlüğe sokmak, esas itibarıyla, bunu en iyi yapabilecek konumda olan yerel otoritelerin işi olacaktır.⁵¹

⁴⁸ Örnek; Kelly, yukarıdaki 2. dipnot. Bkz. 44. Kural, 4. paragraf, sunum tarihini değiştirmek için 'iyi niyet'e gönderme: Bu uygulama bir başvurunun akim kalmasını ve böylece altı ay kuralının ruhunun ve amacının baypas edilmesini önlemek içindir.

⁴⁹ X v. Avusturya, 6317/73, (Karar) 10 Temmuz 1975, 2 D.R. 87: Yalnızca sağlık durumunun kötü olmasına değinmek yeterli olmamıştır; Almanya, 25435/94 (Karar) 20 Şubat 1995, ki burada başvuru sahiplerinin ikisi de akıl hastasıdır ama, bu, o zaman yerel duruşmalara katılmaya muktedir oldukları olgusundan hareketle, onlara da altı ay zaman sınırının uygulanmasına engel olmamıştır.

⁵⁰ Yukarıdaki 26. madde.

⁵¹ Akdivar v. Türkiye, 16 Eylül 1996, R.J.D., 1996 – IV, no. 15.

2. Kuralın uygulaması

- Bu kuralın, uygun zamanda, kullanılabilir ve yeterli hukuk uygulamaları sayesinde teori ve pratikte var olmasını sağlama yükü hükümetin sırtındadır.⁵² Bununla birlikte bir kere bu kanıtlanma yükümlülüğü yerine getirildikten sonra, iç hukuk yollarının gerçekte tükenmiş olduğunu, bir nedenle yürürlüğe girmediğini ya da dava koşullarında yetersiz kaldığını veya kendisini temize çıkarmasını gerektiren özel koşullar var olduğunu göstermek de başvuru sahibine düşer.⁵³
- Bir hükümet, yerel mahkeme duruşmalarında bel bağlamış olduklarıyla bağdaşmayan argümanlar kullanamaz.⁵⁴
- Bir hükümet genellikle, kurala uyulmasını, Komisyon'un kabul edilebilirlik kararından önce istemek durumundadır. Şikayetlerle ilgili haberleşme esnasında hükümetin cevap vermekte yetersiz kalması, meselenin savsaklanması ve yürürlükteki hukuk uygulamalarına ilişkin bir konunun, yeri geldiğinde, esas bağlamında ele alınması sonucunu doğurabilir.⁵⁵ Bununla birlikte Komisyon'un, fırsat olduğunda, hükümet tarafından gündeme getirilmemiş bir tükenme argümanını kullandığı da olmuştur.⁵⁶
- Başvuru sahibinden genellikle, Strasburg'da yaptığı şikayetlerin özünü, yerel duruşmalarda da ve yerel hukuk tarafından empoze edilen resmi gereklilikler ile zaman sınırlamaları çerçevesinde gündeme getirmesi beklenir.⁵⁷ Buna, Sözleşme'nin savsaklanmasını engelleyecek herhangi bir uygulama yöntemi de dahildir.⁵⁸ Tam olarak ifade edilemese bile, yerel mahkemelere, Sözleşme'ye ilişkin şikayetin özünün sunulması da yeterli olacaktır.⁵⁹

⁵² Örnek; Deweer v. Belçika, 27 Şubat 1980, Seri A, no. 35; 2 E.H.R.R. 439; B.K. 13590/88, (Karar) 8 Kasım 1989, 63 D.R. 174; B.K., 17579/90, (Karar) 13 Ocak 1993, 74 D.R. 139.

⁵³ Akdivar, 68. paragraf, yukarıdaki 17 no.lu dipnot, ki burada devlet memurlarının kötü muamelesine yönelik ciddi suçlamalar karşısında ulusal otoritelerin tamamen pasif kalması böyle bir unsur olarak kabul edilmiş ve kanıtlanma zorunluluğunun yerine, şikayet edilen meselelerin ölçeği ve ciddiyeti karşısında ne yaptığı göstermek Hükümet'in boynunun borcu olmuştur. Ayrıca bkz. Aksoy v. Türkiye, 18 Aralık 1996, R.J.D., 1996 – IV, no. 26; 23 E.H.R.R. 553 ki burada gözaltındayken meydana gelen yaralarına tepki göstermekte cumhuriyet savcısının başarısız olduğu görüşünden hareketle, başvuru sahibi muaf tutulmuştur.

⁵⁴ Örnek; 23891/94, (Karar) 16 Ekim 1995, D.R. 83—A, s. 57 (Kolompar v. Belçika, 24 Eylül 1992, Seri A, no. 235; 16 E.H.R.R. 197'den aktarma).

⁵⁵ Örnek; Ergi v. Türkiye, 23818/94, (Karar) 2 Mart 1995, 80—A D.R. 157.

⁵⁶ Veenstra v. B.K. 20946/92, (Karar) 8 Ağustos 1994, bir İngiliz davasında Yüksek Mahkeme'nin böylesi bir engellemenin yalnızca bunların gerçekten iyi niyetle yapılmış iletişim olduğu anlamak amacıyla değil de daha geniş bir zeminde uygulanmasını bir hapisane kuralı olarak geçersiz kılmasının ardından İskoçya'daki bir hapisanede olan başvuru sahibinin avukatından gelen mektuplar bağlamındaki şikayetin yeniden ele alınması için başvuruda bulunmamıştır. Ayrıca bir başvurunun ilk ele alınışında, açıkça iç hukuk yollarının tükenmediği davalar da Komisyon'un kendi inisiyatifiyle reddedilecektir.

⁵⁷ Cardot v. Fransa, 3 Mart 1991, Seri A, no. 200; 13 E.H.R.R. 853 – bkz. Duruşmalarda yapılan yanlışlar 18079/91, 4 Aralık 1991, 72 D.R. 263.

⁵⁸ Örnek; Barbera, Messegue ve Jabardo v. İspanya, 6 Aralık 1988, Seri A, no. 146; 11 E.H.R.R. 360.

⁵⁹ Örnek; Gasus Doiser ve Fördertechnik GmbH v. Hollanda, 23 Şubat 1995, Seri A, no. 306—B; 20 E.H.R.R. 360; ki burada başvuruyu yapan şirket, Hollanda mahkemelerinde açıkça 1 numaralı Protokol'un 1. maddesinden ziyade 6. maddeye dayanmış ve Avrupa Mahkemesi, başvuru sahibinin daha önceki hükmün uygulanmasını istememiş olması olgusundan etkilenmemiştir; zira herhangi bir olayda mahkemelerin, bu hükmün ihlal edilmesi ithamını önleme şansı ya da doğrusunu yapma şansı vardır. Kuralın amacı, anlaşmalı devletlere ihlalleri düzeltme fırsatı vermektir (48. paragraf).

- Bu kural, bir devlet yönetimince gerçekleştirilen ihlal pratiğine uygulanmaz.⁶⁰

3. Sözleşme yaklaşımı

- İç hukuk uygulamaları, kuramsal ya da yanılısına değil gerçek ve pratik olmalıdır,⁶¹ örnek; gerçek misillemeler, yasadışı cinsel ilişki korkusu.
- Hesaba yalnızca, başvuru sahibinin kişisel koşulları değil ve fakat itham edilen hukuk uygulamalarının etkin olduğu genel yasal ve politik muhteva da katılacaktır.⁶²
- Belli bir düzeyde esneklik gösterecek olan Sözleşme organları, aşırı formel bir yaklaşım benimsemeyeceklerdir.⁶³

Hukuksal uygulamalar şöyle olmalıdır:

- Yürürlükte: Yani, şikayetin tashih edilmesi mümkün (yani; müebbede hapis hükümlüleri için Af Heyeti'nin [*Parole Board*], Ziyaretçiler Heyeti'nin [*Board of Visitors*],⁶⁴ *ombudsmen*'in⁶⁵ eskiden yaptığı gibi ihtiyari tavsiye erki yeterli değildir); prosedürün hızı da etkinliği ile uyumlu olabilir,⁶⁶ hukuk uygulaması, doğrudan meselenin özünü ilişkin olmalıdır;⁶⁷
- Normal tashih sürecinin bir kısmı olması ve hukuk uygulamasının normal kullanımını kapsamaması; örnek: *ex gratia* tazminat ya da yeniden yargılama yapılması gibisinden istisnai ve ihtiyari hukuk uygulamalarını kapsamaması;⁶⁸
- Ulaşılabilir olması.⁶⁹ Eğer bir başvuru sahibi harekete geçmekten alıkonuyorsa; örneğin bu tür şeylerin pratikte temel olduğu durumlarda, para ya da hukuksal temsilci bulamıyor ise, uygun bulunabilir;⁷⁰

⁶⁰ Örnek; *Donnelly v. B.K.* 5577—5583/72, (Karar) 15 Aralık 1975, 4 D.R. 4. Bkz. bölüm IIB: İşkence, insanlıkdışı ve aşağılayıcı muamele.

⁶¹ *Akdivar*, (Karar) 19 Ekim, 1994. Bkz. yukarıdaki 17 no.lu dipnot.

⁶² *Akdivar*, 69. paragraf. Bkz. 17 no.lu dipnot.

⁶³ *Cardot*, 34. paragraf. Bkz. 23 no.lu dipnot.

⁶⁴ Temyizin sorumluluğuna bırakmak için başvuruda bulunmak veya mahkemenin meseleyi ele alma yetkisinin bulunmadığı zemin ya da koşullarda temyize gitmek geçerli değildir; örnek; Bir Temyiz Mahkemesi'nin temyiz sorumluluğunu üstlenmeyi reddetme hükmüne karşı Lordlar Kamarası'ndan temyiz sorumluluğu üstlenmesini istemek.

⁶⁵ Danimarka, 8395/78, (Karar) 16 Aralık 1981, 27 D.R. 50; *Montion v Fransa*, 11192/84, 14 Mayıs 1987, 52 D.R. 227.

⁶⁶ Türkiye, 15530—1/89, (Karar) 10 Ekim 1992, 72 D.R. 169.

⁶⁷ İrlanda, 12742/87, (Karar) 3 Mayıs 1989, 61 D.R. 206; *Purcell v. İrlanda*, 15404/89, (Karar), 16 Nisan 1991, 70 D.R. 262.

⁶⁸ *Agee v. B.K.*, 7729/76, (Karar) 17 Aralık 1976, 7 D.R. 164; İsviçre, 8850/80, 7 Ekim 1980, 22 D.R. 232 (yerel hukuk bunu geçerli bir hukuk uygulaması olarak benimsemedikçe yeniden yargılanma talebi buna dahil değildir; İsviçre, 19117/91, (Karar) 12 Ocak 1994, 76—A D.R. 70 ya da tazminat kararlarına yönelik bakanlık kararları uygulaması talebi); *Byloos v. Belçika*, 14545/89, (Karar) 9 Ekim 1990, 66 D.R. 238; bkz. ayrıca *Bucley v. B.K.*, (Karar) 3 Mayıs 1994, ki burada Dışişleri Bakanlığı erkinin nadiren kullanıldığı gösterilmiştir. Hukuk yollarının normal kullanımı, örnek; Türkiye, 16278/90, (Karar) 3 Mayıs 1993, 74 D.R. 93; *Yağız v. Türkiye*, 7 Ağustos 1996, R.J.D. 1996—III, no. 13.

⁶⁹ *Byloos v. Belçika*, 14545/89, (Karar) 9 Ekim 1990, 66 D.R. 238; *Belçika*, 12604/86, (Karar) 10 Temmuz 1991, 70 D.R. 125; *Kuijk v. Yunanistan*, 14986/89, (Karar) 3 Temmuz 1991, 70 D.R. 240 (ki burada üstünde durulan, yabancı tutuklulara yönelik hukuksal uygulamaların, başvuru sahibinin anlamadığı bir dilde yapılmış olmasıdır) .

- Makul bir başarı ihtimali ortaya koyuyor ise:⁷¹ Komisyon, mahkemeye gitmekte başarı ihtimaline dair yalnızca bir kuşku olmasının, tükenme olgusunu kapsam dışı bırakmadığını beyan etmiş bulunmaktadır. İctihadın belirsiz, çelişkili olduğu ya da devam eden bir yorumlama sürecinin söz konusu olduğu durumlarda, bir başvuru sahibinden, mahkemelere bu meseleye ilişkin hüküm vermesini sağlayacak bir aksiyon ya da temyiz girişiminde bulunması beklenebilir.⁷² Statünün, davanın yeniden gözden geçirilmesine olanak sağladığı durumlarda, kapsamı ya da uygulamaları denenmemiş ve bilinmez olsa dahi, bunları sınamaya tabi tutmak gerekli olabilir. Konsey'in ortada bir başarı ihtimalinin bulunmadığına ilişkin fikri, bir hukuk uygulamasının ya da temyiz başvurusunun yürürlüğe girmeyeceğini belirlemek için yeterli sayılabilir.⁷³ Benzer bir iddianın düşmüş olması da, ortada bir başarı ihtimalinin bulunmadığını belirtmeye yetebilir;

Ayrıca:

- eğer ortada birden fazla hukuksal uygulama var ise, herhangi bir bireyin bir taneden fazlasını denemesi talep edilmez;⁷⁴
- bir başvuru sahibinden, genellikle, talebini ya da başvurusunu tekrarlamak suretiyle aynı kurumu bir daha denemesi de istenmez.⁷⁵

(a) Birleşik Krallık'a özgü hukuk uygulamaları

Not: Aşağıdaki maddeler, genelde uygulanması beklenen maddelerdir. Ne var ki, daima yukarıdaki ilkeleri ve yerel hukuk geliştikçe yapılan düzeltmeleri ve pratiği göz önünde tutacaklardır.

(I) CEZA:

- Bir suçlu bulunma durumu ya da mahkumiyet kararının düşmesi için temyiz, başvuru, bir tek yargıçtan mahkemenin tamamına kadar yenilenme bağlamında, Temyiz Mahkemesi'ne yapılır; belli bir davada hukuksal açıdan kamunun geneli için önemli olup da peşine düşülmesi akılcı olacak bir nokta bulunması da söz konusu olabilmekle birlikte, Lordlar Kamarası'na yapılan temyiz başvurusu, genelde, istisnai bir hukuk uygulaması olarak kabul edilir.⁷⁶

⁷⁰ Bununla birlikte Komisyon, başvuru sahiplerinden, hukuksal yardımı reddetmiş olsalar bile duruşmalara bizzat katılmalarını beklemiştir. Airey v. İrlanda, 9 Ekim 1979, Seri A, no. 32; 2 E.H.R.R. 305 gibi karmaşık davalarda, hukuksal yardım yoksunluğu, muhtemelen, muaf tutulma için bir zemin oluşturacaktır.

⁷¹ Akdivar, 68. paragraf. Bkz. no. 17.

⁷² Whiteside v.B.K., 20357/92, (Karar) 7 Mart 1994, 76A D.R. 80; anayasal sınamayla ilgili – E.N. v. İrlanda, 18760/91, (Karar) 1 Aralık 1993.

⁷³ Örnek; B.K. 10000/82, (Karar) 4 Eylül 1985, 33 D.R. 247; İrlanda, 24196/94, (Karar) 22 Ocak 1996, 84—A D.R. 72— ki burada Konsey, başarı umudu olmadığı tavsiyesinde bulunmuştur ve bunun, hukuk uygulamasının geçersiz olduğuna işaret ettiği kabul edilmiştir; bununla birlikte Konsey'in kuşkularının, başvuru sahibini, Lordlar Kamarası'na başvurmadan alıkoymadığı (özellikle Temyiz Mahkemesi'nin benzer bir davada yetkisizlik kararı vermesinden kısa bir süre sonra) K, F ve P v. B.K., 10789/84, (Karar) 40 D.R. 298 da olmuştur.

⁷⁴ McCann, McCann ve Ötekiler v. B.K., 18984/91, (Karar) 3 Eylül 1993; Yağız v. Türkiye, 7 Ağustos 1996, R.J.D. 1996—III, no. 13; Sargın ve Yağcı v. Türkiye, 8 Haziran 1995, Seri A no. 319; 20 E.H.R.R. 505; Fransa, 14838/89, (Karar) 5 Mart 1991, 69 D.R. 286. Hukuk yolları arasında bir tercih imkanı olduğunda, uygun olanın seçimi, esas itibarıyla başvuru sahibinin işidir – Airey, Supra no. 36, 23. paragraf.

⁷⁵ Granger v. B.K., 28 Mart 1990, Seri A, no. 174; 12 E.H.R.R. 469; Agee v. B.K., bkz. no. 34.

⁷⁶ Örnek; 10789/84, bkz. no. 39.

(II) SULH:

- Bir başarı ihtimali bulunduğu temyiz en üst noktası, genelde, Temyiz Mahkemesi'dir; Lordlar Kamarası'na gitmenin gerekli olup olmadığı, iddiaların doğasına ve içtihat hukukunun halihazırdaki durumuna bağlı olabilir;⁷⁷

- Çocuğun vesayeti davaları:

Olguların ortaya çıkartılmasına müdahalesi sınırlı olduğundan, temyiz, Temyiz Mahkemesi'nde yapılması gerekemeyebilir; ne var ki bu, diğer şeylerle birlikte, duruşmalara ilişkin şikayetlerin doğası, Konsey'in temyiz zemini bulunup bulunmadığına dair fikri ve Temyiz Mahkemesi'nin, daha önce esas mahkemenin belli bir takdir hakkı uygulamasına karışmış olup olmadığına bağlı olacaktır.

- hükümlüler:

İç disiplin ve düzen meseleleri dolayısıyla, norm uygulamalarıyla bağlı olarak, ayrıca bu, söz konusu normların çerçevesi içinde yer almamakla birlikte, İçişleri Bakanlığı hapisane yetkililerine dilekçe verilmesi beklenir;⁷⁸ Ziyaretçi Heyeti, bağlayıcı karar erkinden yoksun olduğundan, genelde etkili değildir; yargılamanın tekrar ele alınması, ele alınışın sınırlı yapısından ötürü etkili olmayabilir; ancak bu, yapılan iddiaların doğasına ve şikayetlerin, mahkemeye onları özü itibarıyla ele almasını sağlayacak bir ihtimali gündeme getiren bir içtihadın varlığına bağlı olabilir;⁷⁹ genel olarak, tecavüz, kötü muamele, ihmal durumlarında, duruma denk düşen bir sulh davasının açılması beklenir;

- planlama:

Şikayetin özü mahkeme tarafından tartışmalı olarak dikkate alındığı zaman, yeniden ele alınışın sınırlı kapsamı bir yana, başvuru, müfettişlerden ve İçişleri Bakanlığı kararlarından Yüksek Mahkeme'ye kadar,⁸⁰

- göç ve sınırdışı edilme:

Başvurular hakem heyetine, göç başvurusu heyetine yapılır; hayati bir tehlike ya da zindan (bkz. 2. Bölüm B: Göç ve Sınır Dışı edilme) veya başka bazı davalarda, şikayetlerin sınırlı bir biçimde tekrar ele alınması ve daha önceki ardılları bağlamında değerlendirilmesi tehlikesi varsa, yargı açısından davanın tekrar ele alınması istenebilir.⁸¹

3. Belirgin olarak Kötüye Kullanma⁸²

- Sunulan malzeme ile maddeleştirilmeyen ya da desteklenmeyen şikayet.
- Şikayet edilen olguların, hakkın rahatça kullanımıyla ilgili bir engelleme içermemesi.⁸³
- Şikayet edilen engellenmenin ya da kararın birinci dereceden bir engelleme olup Sözleşme'nin yaptığı gözden geçirmeler zemininde doğru kabul edilmesi; örneğin, çocuk, ana babasının elinden alınmıştır fakat kanıtlar, çocuğun haklarının korunmasının gerekli olduğu yönündeki yerel mahkeme kararını desteklemektedir.

⁷⁷ Örnek; Leech v. B.K. 20075/92, (Karar) 31 Ağustos 1994, ki burada duruşma mahkemesi ile Temyiz mahkemesinin, birincinin başvurusuyla Lordlar Kamarası'nda karara bağlanabilecek bir hüküm çatışması söz konusudur.

⁷⁸ Silver v. B.K., 25 Mart 1983, Seri A, no. 61; 5 E.H.R.R. 347.

⁷⁹ Örnek; Veenstra, bkz. no. 22.

⁸⁰ Örnek; Bryan v. B.K., 22 Kasım 1995, Seri A, no. 335—A; 21 E.H.R.R. 342.

⁸¹ Örnek; 14507/89, (Karar) 2 Nisan 1990, 65 D.R. 296, aynı ulustan olmayan zevcenin ülkeye girmesini reddeden ihtiyari hükmün yeniden ele alınması geçerli olmamıştır.

⁸² Sözleşme'nin 27. madde, 2. paragrafı (35. madde, 3. paragrafı 1 Kasım 1998'den sonra).

⁸³ Örnek; B.K., 24875/94, (Karar) 6 Eylül 1996, 86—A, D.R. 74, çocuğun vesayeti için saptanan değerle ilgili kanun, hiçbir biçimde ve düzeyde aile yaşantısına saygıdan yoksun değildi.

- Başvuru sahibinin bir kurban olmaktan çıkmış olması.⁸⁴

4. Uyuşmazlık

1. *Ratione temporis* [Lat.: zamana bağlı] uyuşmazlık⁸⁵

- Anlaşmalı devletin 25. madde bağlamında bireysel başvuru hakkını kabulünden önce (veya Avrupa Mahkemesi 46. madde⁸⁶ bağlamında yargılama yapmayı kabul etmezden önce) meydana gelmiş olaylara bağlı olması halinde, söz konusu devlet, onayının geleceğe yönelik olduğunu da vurgulamış ise, zamana bağlı uyuşmazlık olarak reddedilmelidir. Böyle bir şart olmadığı takdirde makabline şamil kabul edilecektir ve Konvansiyon organları, diğer kabul edilebilirlik ölçütlerine bağlı olarak bu şikayetleri ele alma konusunda yetkili olacaklardır.⁸⁷

Not: Eğer bir şikayetin süresi, 25. madde ya da 46. madde bağlamında yargılama yapılmasının kabulünden önceki ve sonraki bir döneme yayılıyor ise, önceki dönem, sonraki dönemin akla uygunluğunun değerlendirilmesi açısından hesaba katılabilir (bkz. 2. Bölüm A: Adil duruşma, duruşmaların uzunluğu).

2. *Ratione loci* [Lat.: mekana bağlı] uyuşmazlık⁸⁸

- Şikayetlerin anlaşmalı devletin dışında bir bölgede geçen olaylara bağlı olması ve bu olaylar ile anlaşmalı devletin içindeki yargı ile bir bağlantı bulunmaması durumunda.⁸⁹

3. *Ratione personae* [Lat.: kimliğe bağlı] uyuşmazlık⁹⁰

Buna şunlar dahildir:

- Sözleşme'yi ya da ilgili protokolu imzalamamış bir devlete yönelik şikayetler;⁹¹
- Devletin sorumlu olmadığı bir bireye ya da kuruma yönelik şikayetler;⁹²
- Başvuru sahibinin suçlamalara esas teşkil eden olayların ya da önlemlerin bir kurbanı olmadığı durumlar.⁹³ Bir kişi ancak bir önlemden doğrudan etkilendiyse kurban olduğunu iddia edebilir; önyargı ya da hasar olması şart değildir.⁹⁴

⁸⁴ Örnek; duruşmada adaletsizlik vardı ama temyizde beraat söz konusu olmuştu; başvuru sahibini engelleyen bir önlemin uygulanmasına son verilmişti. Bu başlık, başvuru sahibinin bir engelleme kurbanı olarak kabul edilmediği aşağıdaki *ratione personae* başlığından ayrı tutulmalıdır.

⁸⁵ 27. madde, 2. paragraf (35. madde, 3. paragraf 1 Kasım 1998'den sonra).

⁸⁶ Örnek; Yağız v. Türkiye, 7 Ağustos 1996, R.J.D. 1996—III, no. 13.

⁸⁷ Örnek; De Varga—Hirsch v. Fransa, 9559/81, 33 D.R. 158; Demicoli v. Malta, 27 Ağustos 1991, Seri A, no. 210; 14 E.H.R.R. 47 (Komisyon).

⁸⁸ 27. madde, 2. paragraf (35. madde, 3. paragraf 1 Kasım 1998'den sonra).

⁸⁹ Bu yalnızca, bir başvuru sahibinin, anlaşmalı bir devletin, bireysel başvuru hakkı veren 63. maddeye ilişkin uygulamayı sınırları içinde geçerli saymadığı denizaşırı bir bölgedeki meselelerle ilgili şikayeti konusunda ortaya çıkabilir.

⁹⁰ 25. madde.

⁹¹ Örnek; Birleşik Krallık, diğerlerinin yanı sıra yabancılar için haklar, ölüm cezasının kaldırılması, eşlerin eşitliği ve temyiz haklarıyla da ilgili olan 4,6 ve 7 sayılı protokolları onaylamamıştır.

⁹² Örnek; avukatlar (bir devlet tarafından sağlanan bir avukatın, yerel mahkemelerin sorumlu tutulacağı koşullarda suçlanan kişinin savunmasını yapmakta akim kaldığı bir durum olmadığı takdirde) —bkz. Bölüm IIA: Adil Yargılama, Ceza Davasında Yasal Temsil) ya da daha yaygın olarak komşular veya özel İşveç sektör işverenleri (devletin özel bir şahsiyetin engellenmesini önlemek doğrultusunda olumlu bir zorunluluk konusunda başarısızlığa uğradığının tartışılmayacağı varsayılarak).

4. *Ratione materiae* [Lat.: maddesel] uyuşmazlık⁹⁵

Buna şunlar dahildir:

- Bir kişi, Sözleşme'ye dahil olmayan bir hak talebinde bulunuyor ise;⁹⁶
- Bir kişinin şikayetleri, sağlanmış olan belli hakların çerçevesi dışına taşıyor ise.⁹⁷

5. Özde Aykırılık⁹⁸

- Şikayetler, daha önce aşağıdaki merciler tarafından ele alınmış bir mesele ile özde aynı ise:
- Komisyon; veya
- Uluslararası soruşturma ya da düzenlemeler bağlamında bir başka prosedür;⁹⁹ ve eğer konuyla ilgili hiçbir yeni enformasyon içermiyor ise.

Konuyla ilgili yeni olgular arasında şunlar bulunabilir: Komisyon tarafından ele alınmış olan duruşmaların süresinde yeni bir sarkma;¹⁰⁰ sorgu esnasında tutuklunun cezaevine iadesinin sürmesi;¹⁰¹ bir başvuru, iç hukuk uygulamalarının tükenmemiş olması gerekçesi ile reddedilmiş iken, başvuru sahibinin yerel mahkemedeki duruşmalarının sona ermesi; daha önceki şikayetler bağlamında konuyla ilgili yeni olgusal enformasyon ya da kanıt ele

---

⁹³Örnek; bir insanın, gerekli yetkeyle donanmadan bir başkası için şikayette bulunması durumunda; iddiayı yapacak kişinin bir takım önlemlerden etkilenmiş olması durumunda (örnek; Agrotexim v. Yunanistan, 24 Ekim 1995, Seri A, no. 330; 21 E.H.R.R. 250, iddiada bulunamayacak hissedarların, şirketin hakları çerçevesinde engellemeye uğramış olmaları durumunda, hisselerle ilgili olarak kendi mülkiyet haklarının doğrudan etkilenmesinin söz konusu olmadığı durumlarda). Kurumlar başvurularını kendi adlarına yaptıklarında, etkilenmiş olan kendi hakları olmalıdır; Purcell'de, bkz. no. 33, üyeleri etkilenmiş olduğu halde sendika yayına getirilen kısıtlanmalardan etkilenmiş değildi.

⁹⁴ Örnek; Eckle v. Almanya Federal Cumhuriyeti, 15 Temmuz 1982, Seri A, no. 51; E.H.R.R. 1; Dudgeon v. B.K., bkz. no. 9, 22 Ekim 1981, no. 45, 41. paragraf, bir uygulama önlemine tabi olmadığı olgusuna aldırılmaksızın, yetişkinlerin homoseksüel etkinliklerini yasaklayan yasanın özel hayatı doğrudan ve sürekli olarak etkilemesine değinme; Wassink v. Hollanda, 27 Eylül 1990, Seri A, no. 185—A, no. 38: 'kurban' statüsü 50. maddenin uygulanmasıyla uyumlu olarak ortada bir hasar olmadığı zaman bile var olabilir (maddi hasar ya da maddi olmayan hasar için kesin karar).

⁹⁵ 27. madde, 2. paragraf (35. madde, 3. paragraf; 1 Kasım 1998'den itibaren).

⁹⁶ Örnek; bir iş sahibi ya da asgari ücret kazanma veya belli bir yaşama düzeyine sahip olma hakkı (örnek; X v. Danimarka, 6807/75, (Karar) 10 Aralık 1975, 3 D.R. 153; Andersson ve Kullman v. İsveç, 11776/85, (Karar) 4 Mart 1986 , 46 D.R. 251), bir sürücü belgesi verilmesi (Almanya, 7462/76, 1977, 9 D.R. 112), bir başka insana karşı dava açma; siyasi sığınma hakkı (İsveç, 21808/93, 8 Eylül 1993, 75 D.R. 264), doktorunu özgürce seçme (İsveç, 19898/92, 30 Ağustos 1993, 75 D.R. 223), vicdani ret hakkı (Autio v. Finlandiya, 17086/90, 72 D.R. 245).

⁹⁷ örnek; 6. madde bağlamında iddia edilen haksızlığın cezai suçlamalar ya da vatandaşlık hakları ve yükümlülüklerin kararlaştırılmasıyla ilgili olmayan duruşmalara yönelik olduğu durumlarda; 8. maddenin amacı çerçevesinde aile bağlarının var olmadığı durumlarda.

⁹⁸ 27. madde, 1(b) no.lu paragraf (35. madde, 2(b) no.lu paragraf, 1 Kasım 1998'den itibaren).

⁹⁹ Örnek; B.K., (Karar) 11603/85, 50 D.R. 228 (ki burada, ILO'ya aynı şikayetleri getirenler başvuru sahipleri değillerdir); İspanya, 16358/90, (Karar) 10 Aralık 1990, 73 D.R. 214 (ki burada, şikayetler İLO'nun bir organı tarafından ele alınanlar ile öz itibarıyla aynıdır); İspanya, 17512/90, (Karar) 6 Temmuz 1992, 73 D.R. 214 (başvuru sahiplerinin şikayetleri özde kendileri tarafından daha önce BM İnsan Hakları Komitesi'ne götürülen şikayetlerle aynıdır).

¹⁰⁰ X v. B.K., 8233/78, (Karar) 3 Ekim 1979, 17 D.R. 122.

¹⁰¹ Vallon v. İtalya, 9621/81, (Karar) 13 Ekim 1983, D.R. 33, s. 217.

geçirilmesi.¹⁰² Bunlara, başvuru sahibinin, Sözleşme'nin yorumuna ilişkin olup da daha önceki başvurusunda sunmamış olduğu yasal argümanlar dahil değildir.¹⁰³

6. Dava açma hakkının istismarı¹⁰⁴

Şu davalara uygulanabilir:

- sahtekarlık; dolandırıcılık; bilerek saptırma;
- birbirinin benzeri türden, sıkıcı ve tekrarlanan başvurular;¹⁰⁵
- başvuru sahibinin bizzat kendisinin sorumlu olduğu olaylardan kaynaklanan iddialar;¹⁰⁶
- Komisyon'un gizlilik kurallarının bilerek ve aleni olarak ihlali;¹⁰⁷
- Hakaretamiz dilekçe içerikleri;¹⁰⁸

Politik motivasyonlar:

Başvuru sahiplerinin politik bir amaç ya da buna benzer bir gaye güdüyor olabilecekleri olgusu, işin içinde bir kötüye kullanım olduğunu göstermeye yeterli değildir. Şikayetler gerçekler üstüne oturduğu, kanıtlarla desteklenmemiş olmadığı veya Sözleşme'nin kapsamı dışında kalan konularla ilgili olmadığı sürece Komisyon, başvuru sahiplerinin Strasburg prosedürünü, bir devlet üstünde bir baskı kampanyasının bir parçası ya da baskı yaratacak bir tanıtım aracı olarak kullanmalarını kötüye kullanım olarak kabul etmemektedir.¹⁰⁹

---

¹⁰² Örnek; B.K., 23956/94, (Karar) 28 Kasım 1994, basılmamıştır, başvuruyu yapan hükümlünün hapis hanesindeki, transfer/ziyaret sınırlamalarına ilişkin daha önceki şikayetleriyle uyumlu güvenlik durumuyla ilgilidir.

¹⁰³ X v. B.K., 8206/78, (Karar) 10 Temmuz 1981, 25 D.R. 147.

¹⁰⁴ 27. madde, 2. paragraf (35. madde, 3. paragraf, 1 Kasım 1998'den itibaren).

¹⁰⁵ Örnek; M v. B.K., 13284/87, (Karar) 15 Ekim 1987, 54 D.R. 214 beşinci başvuruda istismar saptanmıştır. Komisyon, Sözleşme'nin yürürlüğe sokulmasını güvence altına almak olan işleviyle uyumsuz, gereksiz bir iş yükü yaratan ve kendisini bu işlevi ifa etmekten alıkoyan bir dizi kötü niyetli, mızımız şikayetle uğraşmanın kendi işi olmadığına hükmetmiştir.

¹⁰⁶ Örnek; başvuru sahibi suçlunun iadesiyle ilgili duruşmaların uzunluğundan yakınmış, Komisyon bunun, büyük ölçüde, temyiz başvurusunun başarısız olması üzerine ortadan kaybolup tutuklanmaktan kaçınmak amacıyla saklanması sonucu olduğuna karar vermiştir (İrlanda, 9742/82, (Karar) 2 Mart 1982, 32 D.R. 251).

¹⁰⁷ Örnek; davalar hakkında basına bilgi sızdırmak (Komisyon'daki tarafların gözlemlenmesi), taraflar ve Komisyon arasında bilgi taşımak. Kasıtsız yapılan önemsiz ihlaller genel olarak yalnızca birer uyarı alırlar.

¹⁰⁸ Stamoulakatos v. B.K., 27567/95, (Karar) 9 Nisan 1997 (basılmamıştır).

¹⁰⁹ Örnek; McFeely ve Diğerleri v. B.K., 8317/78, (Karar) 15 Mart 1980, 20 D.R. 44 ile McQuiston ve Diğerleri v. B.K., (Karar) 11208/84, 46 D.R. 182, ki burada hükümet, şikayetlerin politik statü kazanmak amacıyla yapılan toplu bir kampanyanın bir parçası olduğu iddiasında bulunmuştur; Akdivar no. 21983/93, (Karar) 19 Ekim 1994: Avrupa Mahkemesi tarafından da 54. paragraftaki hükmüyle onaylanmıştır (yukarda, 17 no.lu dipnot), ki burada Türkiye Hükümeti, başvurunun, PKK'nın Türk Devleti'ni temelinden çökertmeye yönelik ayrılıkçı propaganda kampanyasının bir parçası olarak istismar konusu olduğunu iddia etmiş; Komisyon ise şikayetlerin, olgusal temelden yoksun olmadıkları kanıtlanmış gerçek dertlerden ve insan hakları ihlallerine yönelik gerçek suçlamalardan kaynaklandığını saptamıştır.

7.Davanın düşmesi

Komisyon bir davayı, aşağıdaki durumlarda 30.¹¹⁰ madde kapsamında listesinden çıkartma yoluna gidebilir:

- Başvuru sahibi davasını sürdürmeyi amaçlamamaktadır.¹¹¹ Buna, başvuru sahibinin hükümet ile gayri resmi bir anlaşma yaparak geri çekilmesi¹¹² ya da başvuru sahibinin davayı sürdürmekle çıkar kaybına uğraması da dahildir;¹¹³
- Mesele çözülmüştür; örneğin, taraflar arasında bir düzenlemeyle;¹¹⁴
- Komisyon herhangi bir başka gerekçeyle başvurunun ele alınmasını artık gerekli görmemektedir;¹¹⁵ örneğin, başvuru sahibine yerel sistem içinde yeterli miktarda tazminat ödenmiştir ama, başvuru sahibi yine de, artık yasal bir dayanağı kalmamış olan başvurusunun devamını getirmek istemektedir;¹¹⁶ ya da koşullar öyledir ki Komisyon konuyu etkili bir biçimde ele almaya artık muktedir değildir;¹¹⁷ ya da gizlilik kuralları bilerek ve bir manipülasyon çerçevesinde ihlal edilmiştir.¹¹⁸

Kuramsal olarak Komisyon, İnsan Hakları öylesini gerektirmiyor ise, yukarıdaki koşullardan herhangi birinin vukuu durumunda bir davayı yine de sürdüremez. Kuramsal olarak bir başvuru sahibi, benzer ihlallerin meydana gelmeye devam edebileceği bir durumda bir hükümet tarafından baştan savılamaz. Bununla birlikte, Komisyon'un başvuru sahibinin çekilme amacını ifade etmesinin gerçek¹¹⁹ olduğuna ikna olmadığı belli davalar haricinde, başvuru sahibinin çekilmeyi arzu edip de Komisyon'un sürdürmek için ısrarcı olduğu bir dava¹²⁰ son zamanlarda olmamıştır.

---

¹¹⁰ 37. madde, 1. paragraf, 1 Kasım 1998'den itibaren.

¹¹¹ 30. madde, 1(a) paragraf (37. madde, 1(a) paragraf 1 Kasım 1998'den itibaren).

¹¹² Örnek; Abbott v. B.K., 15006/89, 10 Aralık 1990, 67 D.R. 290. Ki burada, 28. madde bağlamında rapor edilen dava ele alındığında, kabul edilebilirlikten sonra taraflar ve Komisyon arasında dostane bir çözüm müzakere edilmiştir. .

¹¹³ Örnek; enformasyon taleplerine cevap vermekte başarısız olmuş, akılcı bir açıklama yapmaksızın zaman sınırlamasına uymakta başarısız olmuş, bir iletişim adresi sağlamakta başarısız olmuş ya da yasal temsilcisiyle temas etmemiştir (örnek; B.K.,10239/83, (Rep.), 11 Nisan 1989, 60 D.R. 71).

¹¹⁴ 30. madde, 1(b). paragraf (37. madde, 1(b). paragraf, 1 Kasım 1998'den itibaren), bu, yukarıdaki 30. madde, 1(a) no.lu paragraftaki dostça çözümün önüne geçer. Bkz. örnek; Almanya, 14261/88, 13 Ekim 1990, 66 D.R. 228.

¹¹⁵ 30. madde, 1(c) no.lu paragraf (37. madde, 1(c) no.lu paragraf, 1 Kasım 1998'den itibaren).

¹¹⁶ B.K., 22382/93, 19 Ocak 1995, 80 D.R. 132; ki burada, meseleyle ilgili muvafakatin dönemi konusundaki yasa değişmiştir.

¹¹⁷ Türkiye, 22057/93, (Karar) 13 Ocak 1997, 88—A D.R. 17.

¹¹⁸ Örnek; Familiapress v. Avusturya, 20915/92, (Rep.) 3 Mart 1995, 80 D.R. 74: Başvuru sahibi şirketin avukatı Yüksek Mahkeme'ye başvurusu desteklemek üzere Komisyon'dan gelen ve kendisini davanın esasına ilişkin olarak gizlilik temelinde bilgilendiren geçici kararı kapsayan mektubu sunmuştur. Komisyon bunu haklı bulunması olanaksız bir kural ihlali olarak değerlendirmiş ve davayı listesinden çıkartmıştır.

¹¹⁹ Örnek; Kurt v. Türkiye, 24276/94, (Karar) 22 Mayıs 1993, 81—A D.R. 112 (Şu anda Mahkeme'de karar aşamasındadır) .

¹²⁰ Cf. Tyrer v. B.K., 25 Nisan 1978, Seri A, no. 26; 2 E.H.R.R. 1, ki burada başvuru sahibi, dövülmeye ilgili şikayetin kabul edilir bulunduğu deklare edildikten sonra Komisyon'u çekilmek istediği yönünde bilgilendirmiş ama Komisyon, Sözleşme'nin uygulanmasını etkilemekle ilgili genel bir karakteri olan genel sorunları gündeme getirdiğinden davayı, onun katılımı olmaksızın sürdürmüştür.

2. Kabul edilebilirlik kararlarına karşı başvurular ya da yeniden dava açma

Bir başvuru sahibinin başvurusunu tamamen ya da kısmen kabul edilmez ilan eden bir karara karşı bir temyiz imkanı yoktur.¹²¹ 30. madde, 3. paragraf ile uyumlu olarak Komisyon, bir başvuruyu listeye tekrar alabilir. Uygulamada bu, yalnızca, Komisyon hükmünde, olgularla ilgili olarak, nihai kararlarıyla uyumsuz bir hata yapmış olduğu zaman gerçekleşir; örneğin, başvuruyu gündeme getirmiş ve altı aylık süre sınırının hesaplanmasını etkilemiş olan bir mektubu gözden kaçırmış olduğunda ya da gerekçelendirmesini doğru olmayan bir olguya dayandırdığında. Hükümet bir düzenlemeye¹²² razı olmadığı zaman ya da Komisyon'a davayı ele alma süresini uzatmasına imkan verecek yeni koşullar ortaya çıktığı zaman da bu mümkün olabilir.¹²³

9. Temsil yetkisi

- Sözleşme'nin bir ihlalinin kurbanı olduğunu iddia eden bir birey, bir bireyler grubu ya da bir NGO veya temsil hakkı bulunan (başvuru sahibinin kendisinden Komisyon önünde onu temsil etmesini arzu ettiğini gösterir imzalı bir yetki belgesi ile) bir başka kişi (avukat ve NGO temsilcisi gibi arkadaş, akraba, vb. de) bir başvuruyu sunabilirler.¹²⁴
- Belediye kurumları ya da resmi görevler ifa eden kamusal hukuk şirketleri bir başvuruyu sunamazlar.¹²⁵
- Bir başvuru ölmüş bir kişi adına gündeme getirilemez. Bir varis ya da bir mülkün mirasçısı olarak gereken temsil yetkisine sahip olan kişi, başvuruyu bir kurban olarak kendi adına yapabilir.¹²⁶ Eğer bir başvuru sahibi duruşmalar sırasında ölürse, dava, yasal bir çıkarı bulunan bir eşin ya da uygun yakın bir akrabanın benimsemesi halinde ilke

¹²¹ Bkz., bununla birlikte bir hükümete, bir dava kabul edilebilir olarak deklare edildikten sonra yeni kabul edilebilirlik argümanları yapma olanağı veren 29. maddenin 1 Kasım 1998'den itibaren yürürlüğe giren 11 sayılı protokolunda böyle bir koşul yoktur.

¹²² Örnek; Aldrian v. Avusturya, (Karar) 16266/90, 7 Mayıs 1990, 65 D.R. 337.

¹²³ Örnek; avukatıyla temas kurmayı başaramamış olan bir başvuru sahibi, zaman aşımı gibi inandırıcı bir gerekçeyle şikayetlerini yenilemiştir (örnek; doğrulanmış gözdağı iddiaları); ki burada bir başvuru prematüre olarak düşürülmüş ve olaylar daha sonra tırmanmaya başlamıştır.

¹²⁴ Çocuklar söz konusu olduğunda, eğer bir çıkar çatışması veya yasal bir durum yok ise ana baba etkinlik gösterebilirler, örnek; Hokkanen v. Finlandiya, 23 Eylül 1994, Seri A, no. 299—A; 19 E.H.R.R. 139; ki burada artık babanın, yerel hukuk çerçevesinde çocuğunu temsil hakkı bulunmamaktadır.

¹²⁵ 26114/95 ve 26455/95, (Karar) 28 Haziran 1995, 82 D.R. 150; Ayuntamiento de M v. İspanya, 15090/89, (Karar) 7 Ocak 1991, 68 D.R. 209; 25978/94, (Karar) 18 Ocak 1996, 84—A D.R. 129; BBC'nin statüsü açık bırakılmıştır.

¹²⁶ Örnek; Yasa v. Türkiye, 22495/91, (rep.) 8 Nisan 1997, henüz basılmamıştır; Mahkeme'de karar aşamasındadır; Komisyon, başvuru sahibini yaralamış olana benzer bir saldırıda öldürülmüş olan amcası adına da başvuru sahibinin doğrudan etkilenmiş bir kurban olarak şikayette bulunabileceğini kabul etmiştir. Hükümet, yerel hukuk bağlamında bu kişinin amcasını temsil etme hakkının bulunmadığı doğrultusunda itirazda bulunmuş ise de bu, daha uygun ve daha yakın bir başka akrabanın yokluğunda belirleyici sayılmamıştır. Ayrıca burada çıkar çatışması da yoktur ve şikayetler birbiriyle yakından ilgilidir.

olarak devam edebilir, Çoğu durumda olan budur.¹²⁷ Bununla birlikte, Scherer v. İsviçre¹²⁸ davasındaki başvuru sahibi öldüğünde, bir vasi dışında devam etmeyi isteyen hiçbir yakın akraba olmadığından ve hukuksal açıdan olduğu kadar içtihat açısından da davayı daha fazla ele almayı gerektiren kamusal bir gerekçe de bulunmadığından Mahkeme, davayı düşürmeye karar vermiştir.

---

¹²⁷ Örnek; Deweer v. Belçika, 27 Şubat 1980, Seri—a no. 35; 2 E.H.R.R. 439; x v. Fransa, 31 Mart 1992, Seri—a, no. 234—Ölmüş AIDS hastasının ana babası (uzamış şikayet); Lukanov v. Bulgaristan, 20 Mart 1997, R.J.D. 1997-II, no. 34, ölmüş bir başvuru sahibinin karısı (yasadışı tutuklama ve gözaltı); Laskey, Jaggard ve Brown v. B.K., 19 Şubat 1997, R.J.D. 1997—I, no. 29; ölmüş başvuru sahibinin babası (özel hayata ilişkin şikayetler- sadomazoşizm yüzünden hüküm) .

¹²⁸ Scherer v. İsviçre, 25 Mart 1994, Seri—a , no. 287; 18 E.H.R.R. 276.

Üçüncü Bölüm:

Kesin Karar

A. Mahkeme Nezdinde

1. Genel İlkeler
2. Maddi Kayıplar
3. Maddi Olmayan Kayıplar
4. Yasal Masraflar ve Harcamalar
5. Gecikme Faizi

B. Bakanlar Komitesi Nezdinde

C. Mahkeme Nezdinde

A. MAHKEME NEZDİNDE

1. Genel ilkeler

Kesin kararın onanması bir ihlalin varlığına ve yerel hukukta tam bir tazminatın söz konusu olmamasına bağlıdır. Barbera Messegue ve Jabardo v. İspanya davasında olduğu gibi yalnızca kısmi bir tazminat verildiğinde, yerel mahkemeler başvuru sahiplerinin tutuklama emrini iptal ettiklerinde, Avrupa Mahkemesi yine de kesin karar yönünde hüküm verebilir.¹²⁹ "Yasal bir otorite tarafından alınan bir karar ya da uygulanan bir önlem çerçevesinde başvuru sahibinin 'hasar görmüş taraf' olduğu" durumlara gönderme yapmakla birlikte ihmalden doğan ihlallere uygulanır.¹³⁰

İhlal bulgusu ile aynı anda genellikle kesin karara hükmedilir. Mamafih bir kaniya varma konusunda güç sorunlarla karşılaşıldığında meseleyi daha derinlemesine ele almak için erteleme yoluna gidilir.¹³¹ Kesin karar ertelendiğinde ve taraflar tazmin edilecek zararlar üstünde anlaşmaya vardıklarında, Avrupa Mahkemesi, hükümet ile başvuru sahibi arasındaki anlaşmanın adil olduğunu onayacak ve ondan sonradır ki, eğer olası ise, dava düşecektir.¹³²

Başvuru sahibi, kesin kararın bir hak olduğu iddiasında bulunamaz: Kesin karar ancak gerekli durumlarda verilir ve meseleye ilişkin olarak neyin adil olduğu bağlamında karar vermek Avrupa Mahkemesi'ne düşer.¹³³ Mahkeme ayrıca, kendi inisiyatifine ilişkin olarak da herhangi bir kesin karar ihraç etmeyecektir.¹³⁴

50. ¹³⁵madde uyarınca Avrupa Mahkemesi'nin anlaşmalı devletlere, ihlalleri gidermek için alacakları önlemler ya da atacakları adımlar konusunda yönergeler ihraç etme bağlamında bir yargılama erki yoktur. Yargı kararlarının yürürlüğe sokulmasını denetleme sorumluluğu 54. madde çerçevesinde Bakanlar Komitesi'ne ait olduğundan Sözleşme bağlamında bunu yapma erkinin bulunmadığını varsaymaktadır. Dolayısıyla, örneğin bir tutuklama kararının feshi yönünde bir talepte bulunmayacaktır.¹³⁶ Bununla birlikte mülkiyetle ilgili davalarda

¹²⁹ (50. madde). 13 Haziran 1994, Seri a, no. 285-c. Mahkeme, Hükümet'in özgün duruşmada kendilerini savunma fırsatına sahip olmamanın sıkıntısı katlanmanın gerçek kaybını telafi etmediğinden feshin tam bir tazminat olduğu yönündeki argümanını reddetmiştir.

¹³⁰ Airey v. İrlanda, 6 Şubat 1981, Seri a, no. 41, 9. paragraf; 'yaralanmış taraf', Sözleşme'ye uymakta başarısız olunması dolayısıyla bir insanın doğrudan etkilenmesi anlamında 25. maddenin amaçları doğrultusunda kurban ile eş anlamlıdır.

¹³¹ Örnek; Papamichalopoulos v. Yunanistan, 24 Haziran 1993, Seri—a, no. 260—b 'de olduğu gibi değer belirlemede zorluk çekilen büyük maddi kayıplar kasıtlı olarak kapsam içine alınmıştır.

¹³² Mahkeme Prosedür Kuralları a 54. Kural, 4. paragraf.

¹³³ Sunday Times v. B.K., (50. madde) 6 Kasım 1980, Seri a, no. 38: bkz. X v. B.K., 24 Ekim 1981, Seri a, no. 46, ki burada başvuru sahibi ölmüş; Mahkeme ise 5. maddenin 4. paragrafının ihlali dolayısıyla sıkıntıya maruz kalmış olduğunun notunu düşmekle birlikte, adaletin yerine gelmesine bir hayrı olmayacağından mirasçılara bir tazminat ödenmesinin gerekli olmadığına hükmetmiştir.

¹³⁴ Örnek; Lombardo v. İtalya, 26 Kasım 1992, Seri a, no. 249—b, 25. paragraf.

¹³⁵ 1 Kasım 1998'de 11 sayılı Protokol yürürlüğe girdiğinde bu 41. madde olacaktır.

¹³⁶ Schmutzer v. Avusturya, 23 Ekim 1995, Seri a, no. 328—a, s. 16, 44. paragraf. Ayrıca Oberschlick v. Avusturya, 23 Mayıs 1991, Seri a, no. 204 (gözaltına alınarak ününe leke sürülmek suretiyle 10. maddenin ihlali), ki burada başvuru sahibi yargı kararının bir yana bırakılmasını talep etmiştir; Vocaturo v. İtalya, 24 Mayıs 1991, Seri a, no. 206, yargı kararının Resmi Gazete'de

(aşağıya bkz.), mülkün iadesinin, *restitutio in integrum* [Lat.: eski haline iade] için yeterli olacağını açıklamış bulunmaktadır.¹³⁷

Kesin karara, üç başlık altında hükmedilir: Maddi kayıplar, maddi olmayan kayıplar ve masraflar ile harcamalar. Bu üç başlığın üçünde de hükmedici ilke, 'adil' olma nosyonudur. Bir başvuru sahibi iddialarını detaylandırmak zorundadır: Avrupa Mahkemesi muhtemel zararı kendi inisiyatifi içinde ele alacaktır.¹³⁸ Mahkeme'nin yaklaşımlarında, söz konusu başlıklardan herhangi biriyle ilgili olarak gereksiz bir cömertlik gösterdiği görülmemiştir. Ağırılık, başarılı başvuru sahiplerini zengin edecek bir mekanizma sağlamakta değil de daha ziyade kamuoyu oluşturma ve uygulanabilir insan hakları standartlarına ilişkin bulguları birbirine bağlamadadır.

1. Maddi kayıplar

İhlal ile kayıp arasında bir neden-sonuç bağlantısı bulunmalıdır. Yasa ihlalinin doğası, *restitutio in integrum*'a olanak verdiğinde, bunu yürürlüğe sokmak devletin işidir ama, bu olmazsa, bu durumda Mahkeme kesin karara hükmedecektir.¹³⁹ Kaybın gerçekten vuku bulmuş olması gerekir.¹⁴⁰

6. madde, 1. paragraf ihlalleri söz konusu olduğunda, alıkonma ya da tutuklanma ya da vatandaşlık haklarını veya yükümlülüklerini etkileyen karar dolayısıyla ortaya çıkan maddi zararın nedeni olarak duruşmalardaki hataların görülmesi nadirdir.¹⁴¹ Eğer ortada bir ihlal yok ise, Avrupa Mahkemesi genellikle kendisinde sonuca ilişkin olarak fikir yürütme hakkı görmemektedir. Yine de nadir bazı durumlarda, bir hüküm gerektiren gerçek bir fırsat yitimi olduğunu bulabilir. Barbera'da, bir ceza davasında bir dizi temel konuda bir ihlal bulgusunun ardından Mahkeme, başvuru sahipleri açısından 6. maddenin gerekleriyle uyum içinde savunma yapma fırsatının yitirilmiş olduğuna ve dolayısıyla iddia edilen hasar ile ihlal arasında açık bir neden-sonuç ilişkisi olduğuna kanaat getirmiştir. Bununla birlikte gözaltı süresi içinde kazanç ve kariyer yitimi ile ilgili hesaplamaları kabul etmemiş ve maddi olmayan hasar ile eşit temelde bir toplama hükmetmiştir.¹⁴²

---

yayımlanması için bir talep olarak kabul edilmiştir; *Idrocalce v. İtalya*, 27 Şubat 1992, Seri a, no. 229-f; Devlet' tarafından insan haklarının etkin bir biçimde korunmasını güvence altına almak için benimsenmiş yasal önlemlerin davada ihlal edildiklerinin deklare edilmesi talebi.

¹³⁷ *Papamichalopoulos*, op. Cit, no.3; *Hentrich v. Fransa*, 22 Eylül 1994, Seri a, no. 296, 71. paragraf.

¹³⁸ Örnek; *Kostovski v. Hollanda*, 20 Kasım 1989, Seri a, no. 166; 12 E.H.R.R. 434, 46. paragraf; *Huving v. Fransa*, 24 Nisan 1990, Seri a, no. 176—b, 37. paragraf.

¹³⁹ *Papamichalopoulos v. Yunanistan*, 31 Ekim 1995, Seri a, (50. madde) no. 330—b; Mahkeme, kamulaştırılmış olan arazinin, zevk kaybı için ödülle iadesinin *restitutio in integrum* için yeterli sayılacağını, fakat eğer arazi altı ay içinde iade edilmezse Devlet'in toprağın değerini ödemek zorunda olduğunu hükme bağlamıştır.

¹⁴⁰ Örnek; *Öztürk v. Almanya*, 23 Ekim 1985, Seri a, no. 85, 8. paragraf (6. madde, 3. (e) paragrafın ihlali: Tercüme ücretlerini, başvuru sahibinin sigorta şirketi ödemiştir.

¹⁴¹ Örnek; iddialar, *Findlay v. B.K.*, 25 Şubat 1997, 1997-I, no. 30'da başarısız olmuştur (bağımsız ve tarafsız mahkeme sıkıyönetim mahkemesi yoksunluğu); ordudan ihraç edildikten sonra maaş/emeklilik açısından kayba uğrama iddiası; *Saunders v. B.K.*, 17 Aralık 1996, R.J.D., 1996-VI, no. 24 (kendi aleyhinde tanıklık etmeme ayrıcalığının ihlali); 3 milyonluk ücret kaybı iddiası, vb; ticari kayıp ya da ücretten kayıp, vb. ile bir neden-sonuç ilişkisi bulunmayan mahkeme davalarına ulaşma; örnek; *Tre Tractorer v. İsveç*, 7 Temmuz 1989, Seri a, no. 159 (alkollü içki satma lisansının iadesi); *Hakansson ve Sturesson v. İsveç*, 21 Şubat 1990, Seri a, no. 171—a (toprak satış izninin reddi); *Ferdin v. İsveç*, 18 Şubat 1991, Seri a, no. 192 (taş ocağı arama izninin iadesi).

¹⁴² Bu davayla ilgili olarak, her birine, hapisshanede tutuldukları dönem için çalıştıkları alandaki asgari ücretler artı kaybettikleri kariyer fırsatı için bir milyon artı perakende fiyat endeksi üstünden hayat pahalılığı artışı: İki başvuru sahibi için toplam sekiz milyon, üçüncüsü için dört milyon peseta

Duruşmaların mantık dışı uzadığı davalarda, maddi kayıplar, duruşmaların üstünde yapılandığı veya ortaya çıkardığı olgulardan ziyade gecikmeye atf yapılarak kabul edilebilir.

Yerel duruşmalarda, doğrudan ihlale bağlı olan, verilmiş para cezaları ve masraflar karşılanır.¹⁴³

Öylesi, Sözleşme organları nezdindeki duruşmayı insan haklarının etkili bir biçimde korunması ile uyumsuz bir biçimde uzatacağından, başvuru sahiplerinden, maddi kayıplar için tazminat almak için Avrupa Mahkemesi'nin yargı sistemi çerçevesinde iç hukuk yollarını tüketmeleri istenemez.¹⁴⁴

ödenmesi doğrultusundaki orijinal iddiayı kabul etti. İspanyol mahkemeleri tarafından, çalışma yetersizliği için daha sonra karar bağlanan günlük orana dayalı iddiayı reddetti (gün başına 7,00 peseta).

¹⁴³ Örnek; 10. maddenin ihlali ile ilgili olarak ünün lekelenmesi duruşmalarında yayın yapmanın bedelini ödemeleri veya karşılamaları talebiyle gazetecilere para cezası hükmedildi (Lingens v Avusturya, 8 Temmuz 1986, Seri A, no. 103; Oberschlink V Avusturya, 23 Mayıs 1991, Seri A, no. 204; Jersild v. Danimarka, 23 Eylül 1994, Seri A, No: 298; Oberschlick No 2 v. Avusturya, 1 Temmuz 1997, R.J.D. 1997-IV, No: 42, De Haes ve Gisels v. Belçika, 24 Şubat 1997, R.J.D., 1997-1, No:30.

¹⁴⁴Papamichalopoulos, (50. madde) op.cit. no.10, 40. paragraf. Bkz. no. 1, 17. paragraf.

MAHKEME NEZDİNDE
Maddi Kayıplarla İlgili
Mahkeme Kararları

Temel Meseleler	Dava	Kesin karar hükmü
6. MADDE		
Adil yargı hakkından mahrum olma – cezai - (başvuru sahipleri göz altına alınmış ve gerçekten de kendilerini savunma fırsatı bulamamanın sıkıntısını çekmişlerdir)	Barbera, Messegue ve Jabardo v. İspanya	İki başvuru sahibi için 8 milyon, üçüncüsü için 4 milyon Peseta; hem maddi ve hem de maddi olmayan kayıplar için ¹⁴⁵
Mahkemeye çıkma hakkından mahrum olma (gelişmeyi engelleyen bölge ataması)	De Geoffre de la Pradelle v. Fransa	Yitirilmiş fırsatlar için 100.000 Fransız Frankı
Duruşmaların uzunluğu (sulh-borcun mahkeme yoluyla ödenmesi)	Union Alimentaria v. İspanya	Borç tutarının uğradığı değer kaybı için 1,5 milyon Peseta
Duruşmaların uzunluğu (sulh-sosyal yardım parası)	Salesi v. İtalya	7 milyon Liret (ki burada, başvuruyu yapan kadının hakkı daha sonra temyizde bozulmuştur)
Duruşmaların uzunluğu (anayasa mahkemesi)	Probstmeier v. Almanya	Mahkemenin kira artış uygulamasındaki gecikmesinin etkisiyle ortaya çıkan gerçek maddi kayıp için 15.000 DM
Duruşmaların uzunluğu (anayasa mahkemesi)	Pammell v. Almanya	15.000 DM (yukarıda Probstmeier'da olduğu gibi)
10. MADDE		
Hamilelik danışma hizmetinin yasaklanması	Open Door Counselling v. İrlanda	Başvuru sahibi uğradığı kazanç kaybı için 62.172 İrlanda Sterlini talep etmiştir. Hükümet itiraz etmiştir. Mahkeme iki tarafın hakkını da gözeterek 25.000 İrlanda Sterlini'ne hükmetmiştir.
11. MADDE		
Kapanan dükkan yüzünden işten çıkarılma	Young, James ve Webster v. B.K.	Kazanç kayıpları ve seyahat özgürlüğünün ortadan kalkması için 17.626 Sterlin, 45.215 Sterlin ve 8.706 Sterlin
14. MADDE		
(1 sayılı Protokol'un 1. maddesi ile bağlantılı olarak)Mülkiyet	Canea Katolik Kilisesi v. Yunanistan	Açılan davaların reddi yüzünden ortaya çıkan kayıplar bağlamında

¹⁴⁵ Yukarıdaki 142. nota bkz.

haklarının korunması için duruşmalara yasal olarak katılma hakkının inkarı		5.000.000 Drahmi
--	--	------------------

Temel Meseleler	Dava	Kesin karar hükmü
14. MADDE - devam		
(1 sayılı Protokol'un 4. maddesi ile bağlantılı olarak) Erkeklerin itfaiye hizmeti için bedel ödeme zorunluluğu	Karl – Heinz Schmidt v. Almanya	İki yıl içinde ödenmiş olan bedel için 225 DM ¹⁴⁶
(6. madde ile bağlantılı olarak) sosyal yardım kararında cinsiyet ayrımı	Schuler–Zraggen v. İsviçre	Yerel mahkeme iddialarını haklı bulana kadar geçen 8 yılın faizi olarak 25.000 İsviçre Frankı
(8. madde ile bağlantılı olarak) evlilik dışı doğan çocuğun haklardan yoksun oluşu	Vermeire v. Belçika	Başvuru sahibinin, meşru kabul edilmiş olsa, büyükbabasının ölümü üzerine alacak olduğu mirasla ilgili kaybı için 22.192.511 BEF
(1 sayılı Protokol'un 1. maddesi ile bağlantılı olarak) kilise vergisi ödeme yükümlülüğü	Darby v. İsveç	Ödenen vergi artı faizi için 8.000 İsveç Kronu
(1 sayılı Protokol'un 1. maddesi ile bağlantılı olarak) işsizlik yardımında ırk ayrımcılığı	Gaygusuz v. Avusturya	Başvuru sahibi altı yıllık sosyal yardım karşılığı olarak 800.000 Avusturya Şilini talep etmiştir. Mahkeme 200.000 Şilin'e hükmetmiştir.
(1 sayılı Protokol'un 1. maddesi ile bağlantılı olarak) ayrımcılık yapılarak imar izni verilmemesi	Pine Valley v. İrlanda	Sanki anında imar edilebilmiş gibi değerlendirilmek ve kira değerine ilişkin bir indirim ile araziyle ilişkili imar zorluklarını da hesaba katmak suretiyle arazi bedeli olarak 1.200.000 İrlanda Sterlini
1 SAYILI PROTOKOL'UN 1. MADDESİ		
Manastır arazilerinin mülkiyet hakkının devri	Kutsal Manastırlar v. Yunanistan	D.Ç.(Dostane Çözüm), Hükümet, daha önceki önlemleri feshederek yasayı ıslah etmiştir
Mülkiyet üstünde 8-23 boyunca istimlak izni- mahkemeye başvurma hakkından mahrum olma ile ilgili 6. madde ile bağlantılı olarak	Sporring ve Lönnroth v. İsveç	Uzayıp giden belirsizlik ve bu süre içinde kaçırılan fırsatlar için bir mülk sahibine 800.000, diğerine 200.000 İsveç Kronu
Hak ediş (istihkak) bedeliyle ilgili olarak hakem mahkemesi tarafından verilen hükmün yasama yoluyla feshi	Stran Yunan Rafinerileri v. Yunanistan	Uzlaşmazlık mahkemesi tarafından belirlenen 116.273.442 drahmi; 16.054.165 ABD \$ ve 614.627 Fransız Frankı'na ek olarak hüküm tarihinden Avrupa Mahkemesi'nin yargısına kadar geçen süre için % 6 basit faiz

¹⁴⁶ Bununla birlikte an Raalte v. Hollanda davasında (kar dağıtımına ilişkin yükümlülüklerle ilgili olarak cinsiyet ayrımcılığı) Avrupa Mahkemesi, başvuru sahibininin, bu proje bağlamında yapacağı katkıdan geçmişe yönelik olarak muaf tutulma hakkı olduğunu saptamamıştır.

MAHKEME NEZDİNDE

Temel Meseleler	Dava	Kesin karar hükmü
1 SAYILI PROTOKOL'UN 1. MADDESİ –devam		
Arazinin istimlak edilmesi	Papamichalopoulos v. Yunanistan	(Eğer iade edilmezse) arazi için 4.200 milyon, arazi üstüne dikilen binalar için zevk yitimi karşılığı olarak 1.351 milyon Drahmi
Vergi yetkililerinin arazi satışını geçersiz kılması	Hentrich v. Fransa	O andaki Pazar değeri geçersiz kılma işlemi öncesinden daha az olduğundan, arazinin geri alınamaması halinde 1 milyon Fransız Frankı
Kiracı tahliye duruşmalarının uzaması–mantıklı olmayan gecikmeyle ilgili 6. maddenin ihlaliyle bağlantılı olarak	Scollo v. İtalya	Kahya ve yürütme davasındaki avukatların ücretleri karşılığı 13 milyon Liret
Devletin, pilotların nakliye sırasında yaptıkları kazalarla ilgili yükümlülüğü makabline şamil olarak feshi	Pressos Compania Naviera v. Belçika	25 ^{inci} başvuru sahibi 9.686.039 BEF talep etmiştir– bu, yerel mahkemenin kendisine yönelik olarak hükmetmiş olduğu miktardır. Avrupa Mahkemesi, hakça davranma bağlamında, kazanın yol açtığı hasarı iki taraf arasında bölüştürmüştür.
Arazinin kullanımıyla ilgili olarak uzun vadeli sınırlamalar ve mantığa uygun olmayan gecikmeyle ilgili 6. maddenin ihlali ile de bağlantılı	Matos ve Silva v. Portekiz	Maddi olan ve maddi olmayan kayıplar için iki tarafın hakkı da gözetilerek 10 milyon Esküdo
İstimlak için tazminat ödemedeki gecikme	Akkuş v. Türkiye	273.916 TL (ya da yaklaşık olarak 48 ABD \$) 1992 yılında fiilen ödenen miktar ile en az 14 ay süren bir dönem içindeki değer kaybı hesaba katılmış olsa idi kendisine ödenmesi gereken 576.097 TL arasındaki fark (yıllık yaklaşık % 70 dolayında enflasyon hızı)
1 SAYILI PROTOKOL 2.MADDE-devam.		
Okuldan uzaklaştırma–bedensel cezanın reddi	Campbell ve Cosans v. B.K.	İki tarafın hakkı da gözetilerek maddi olan ve olmayan kayıplar için 3.000 Sterlin. Başvuru sahibi öğrenimden kaldığını ve iş bulma ihtimalinin azaldığını iddia etmişse de Avrupa Mahkemesi, bunun da bir miktar etkisi olmakla birlikte yasanın çiğnenmesinin, bunu izleyen maddi zorluklarının temel sebebi olmadığını kabul etmiştir

3. Maddi olmayan kayıplar

Maddi olmayan bir kayıp hükmü, acı, ıstırap, korku, çaresizlik ve öfke de dahil olmak üzere fiziksel ya da zihinsel sakatlanmaya bağlı olarak verilebilir. Örneğin bunlardan sonuncusu çocuğun vesayetiyle ilgili davalarda zarar hükmü verilmesine yol açmakla birlikte prosedür olarak 6. madde ihlali davalarının çoğunda ya da terör zanlılarını ilgilendiren davalarda bu olmamıştır.¹⁴⁷ Avrupa Mahkemesi, miktarlar hakkında bir açıklama yapmaksızın ya da kısaca bir gerekçelendirme yapmak suretiyle ve iki tarafa da hakça davranarak hüküm verir. Terör zanlılarına ilişkin davalarda da olduğu gibi çoğu kere ahlakla ilgili bir tavır alır ve belli bazı başvuru sahiplerine ya da ortada net olarak keyfi kullanılmış bir erk varsa olaya, açıkça daha büyük bir sempatiyle yaklaşır. Duruşmaların uzadığı davalarda, iş hayatı ve kariyer üstünde önemli bir zorlama ya da etki olduğuna dair bir görüntü vermekle birlikte, başvuru sahiplerine neden farklı davrandığı konusuna nadiren değinerek, maddi olmayan zarara da hükmedebilir; hiçbir tazminata hükmetmeyebilir de.¹⁴⁸

Avrupa Mahkemesi ayrıca, herhangi bir doğrudan neden-sonuç ilişkisi kurulamadığı zaman da, örneğin gözaltına alınma doğrultusunda bir başvurunun başarılı olacağı doğrulanamazken ağırlığın başvuru fırsatına verildiği çocuğun vesayeti davalarında bir ihlalin gerçek bir fırsat kaybı getirip getirmediğine de karar verir. Belli bazı davalarda ün ya da kariyere düşen gölgeye de değindiği olmuştur.¹⁴⁹

Avrupa Mahkemesi, yukarıdaki özelliklerden herhangi bir tanesinin bulunmadığı durumlarda, kesin karar için genellikle bir şiddet bulgusu arar.

Mahkeme, hem maddi hem de maddi olmayan kayba birlikte ve iki tarafa da hakça davranarak, oranda bir ayırım gözetmeyerek hükmedebilir.¹⁵⁰ Herhangi bir şirketin maddi olmayan kayıplar dolayısıyla sıkıntı çekmesinin mümkün olup olmadığı konusunda kuşku olduğunu da ifade etmiştir.¹⁵¹

Mahkeme yargılarının yerel mahkemeler açısından bağlayıcı olduğu durumlarda bile bir başvuru sahibinin, ihlalin yargılanması temelinde tazminat için yeni bir dava açması beklenemez. İşte bu yüzden ki Avrupa Mahkemesi, Philis v. Yunanistan davasında,

¹⁴⁷ Bkz.8. madde, aşağıdaki çocuğun vesayeti davaları. Terör davaları: Bkz. McCann ve diğerleri v. B.K., 24 Şubat 1995, seri a, no. 324 (2. maddenin ihlali); Brogan ve diğerleri v. B.K., 30 Mayıs 1989, seri a, (50. madde), no. 152—b, (5. madde, 3. paragraf); Fox, Campbell ve Hartley v. B.K., 27 Mart 1990, seri a, (50. madde), no. 190—b (5. madde, 1.(c) paragraf).

¹⁴⁸ Örnek; Triggiani v. İtalya, 19 Şubat 1991, seri a, no. 197—b.

¹⁴⁹ Örnek; Darnell v. B.K., 26 Ekim 1993, seri a, no. 272 (6. madde, uzama davası): uzayan yasal mücadeleler sırasında kariyerin gördüğü zarar için 5,000 Sterlin; Helters v. İsveç, 29 Ekim 1991, seri a, no. 212—a, ki burada üniversitede öğretim görevlisi olan başvuru sahibinin ayırmacılık ve ününe leke sürülmesi iddiaları reddedilmiş, buna rağmen kendisi kamuya açık duruşmadan yoksun bırakıldığı için 25,000 Kron almıştır.

¹⁵⁰ Allenet de Ribemont v. Fransa davasında olduğu gibi, ki burada başvuru sahibi ile Komisyon, Avrupa Mahkemesi'nin her iki taraf için 2 milyon Fransız Frankı tutarındaki ceza hükmününü yorumlamakta başarısız olmuşlardır. Bu, başvuru sahibinin yerel duruşmalarda, öteki yükümlülükler bağlamında elkonulmasından bağımsız olması iddiasıyla uyumludur. Mahkeme, toplu hükümlerde oranları belirleme zorluğunun bulunmadığını ve ayırım yapmanın çoğu zaman zor ya da imkansız olduğunu izah etmiştir.;7 Ağustos 1996, R.J.D., 1996-III, no. 12.

¹⁵¹ Manifattura v. İtalya, 27 Şubat 1992, seri a, no. 230—b.

Hükümet'in başvuru sahibinin mahkemenin ihlal bulgusu temelinde yerel bir mahkemeye başvurabileceği yolundaki argümanını bir yana bırakarak, duruşmaların uzamasından ötürü maddi olmayan kayıp hükmüne varmıştır.¹⁵²

---

¹⁵² Philis v. Yunanistan (no. 2), 27 Şubat 1997, R.J.D. 1997-IV, no. 40, para. 59. Ayrıca bkz. Clooth v. Belçika, 12 Aralık 1991, seri a, no. 225; ki burada Avrupa Mahkemesi, başvuru sahibinin yerel duruşmalarda 5. madde, 3. paragrafın ihlali ile ilgili bir hüküm çıkarttırmasını arzu ettiği için 50. maddeye çekince koymuştur.

MAHKEME NEZDİNDE

Maddi Kayıpla İlgili Mahkeme Kararları

(D.Ç : Dostane Çözüm
K.K.İ.B.İ : Kesin Karar İhlal
Bulgusu)

Temel Meseleler	Dava	Bulgular/Çözümler
2.MADDE		
Üç İRA teröristinin öldürülmesi	McCann ve diğerleri v. B.K.	Ne maddi ne de maddi olmayan kayıp hükmüne varılmıştır. Üç zanlı, Cebelitarık'ta teröristler arasına bir bomba yerleştirmeyi amaçladıklarından, uygun değildir.
Gözetiminde kötü muamele ve ölüm	Diaz Ruano v. İspanya	D.Ç. 6 milyon Peseta (masraflar dahil)
3. MADDE¹⁵³		
Tecavüz ve kötü muamele		
Gözetiminde kötü muamele ile birlikte mahkeme süresince çok uzun süre tutuklu kalma	Tomasi v. Fransa	5. madde, 3. paragrafın ihlaliyle birlikte hiç kuşku bulunmayan maddi zarar için 700.000 Fransız Frankı
Gözetiminde tecavüz	Ribitsch v. Avusturya	100.000 Avusturya Şilini
Bedensel ceza	Y v. B.K.	D.Ç. 8.000 Sterlin artı masraflar
Gözetiminde kötü muamele	Hurtado v. İsviçre	D.Ç. 14.000 İsviçre Frankı
Jandarma tarafından gözetim altına alındığında irza tecavüz	Aydın v. Türkiye	25,000 Sterlin artı masraflar
Sınırdışı etme/suçluyu ülkesine iade etme dolayısıyla ortaya çıkan muhtemel risk	Soering v. B.K., Chahal v. B.K. ve Ahmed v. Avusturya	Kesin karar ihlal bulgusu idi (K.K.İ.B.İ.)
Karakolda kötü muamele	Sur v. Türkiye	D.Ç. 100.000 Fransız Frankı artı yasal masraflar
Peru'ya sınırdışı edilme ihtimali riski	Paez v. İsveç	Başvuru sahibine İsveç'te daimi oturma müsaadesi verilince düştü
5. MADDE		
(1. paragraf: Tutuklama veya gözetim altına alma konusunda yasal ya da Konvansiyon çerçevesinde bir temel olmaması)		
Yukarıya bkz.	Lukanov v. Bulgaristan	115 gün: 40.000 Fransız Frankı
Yukarıya bkz.	Tsirilis ve Koloumpas v. Yunanistan	

¹⁵³ İki davada da iddiada bulunulmamıştır: İrlanda v. B.K., January 18 Ocak 1978, seri a, no. 25 or Tyrerv. B.K., 25 Nisan 1978, seri a, no. 26.

Temel Meseleler	Dava	Bulgular/Çözümler
Yukarıya bkz.	Amuur v. Fransa	Kontrol altındaki havaalanı bölgesinde sığınmacılar için 20 gün: K.K.İ.B.İ.
Akıl hastanesinden çıkartmada erteleme	Johnson v. B.K.	Serbest bırakmada üç yıldan uzun bir sürelik bir gecikme için, başvuru sahibinin otoritelere yönelik olumsuz tavrı da hesaba katılarak 10.000 Sterlin
Yukarıya bkz.	Ranineu v. Finlandiya	2 saatlik yasadışı tutuklama için 10.000 FM. Ahlaki açıdan aynı hasar
Yukarıya bkz.	Engel v. Hollanda	2 gün: 100 Gulden (göz altına alınma daha sonraki duruşmalarda hesaba katıldı)
Başka görünüm altında suçlu iadesi	Bozano v. Fransa	100.000 Fransız Frankı, polis eyleminin keyfi doğasına ve prosedürün, maddi olmayan ciddi hasara yol açacak biçimde istismarına ilişkin güçlü yorumlarla birlikte. (İsviçre'ye kovulduktan sonra başvuru sahibi, yokluğunda verilmiş bir tutuklama hükmü uyarınca ömür boyu hapis yattığı İtalya'ya iade edilmişti)
1. paragraf (c): Kuşku üstüne gözaltına alma standardı	Fox, Campbell ve Hartley v. B.K.	K.K.İ.B.İ.
1. paragraf (d): Eğitsel bir düzenleme yerine 119 gün çocuk hapisanesine yerleştirme	Bouamar v. Belçika	Hükümet ve başvuru sahibinin onaylarıyla 150.000 BEF
1. paragraf (e): Duruşmada zabıt tutulmamış olması	Wassink v. Hollanda	K.K.İ.B.İ.
1. paragraf (f): Yasaya uygunluk koşulunun ihlali ve uzama	Ouinn v. Fransa	11 saat süreli gözaltı (meşru temeli yok): 10.000 Fransız Frankı Gözaltının uzaması (hemen hemen 2 yıl): 50.000 Fransız Frankı
2. paragraf:	Van der Leer v. Hollanda	Öfke ve hastaneye dönme korkusu da içlerinde olmak üzere üç başlığın üçü de bir arada 15.000 Gulden
3. paragraf: Duruşma öncesi gözaltı:		
Mahkemeden önce çok uzun süre gözaltı. 6. madde, 1. Paragrafın ihlali. 1. paragrafı aynı zamanda gecikme için	Kemmache v. Fransa	75.000 Fransız Frankı: Mahkumiyeti sırasında sekiz aylık gözaltı süresi hesaba katılmış olmakla birlikte, başvuru sahibi, uğradığı ve yeterli miktarda tazmin edilmemiş olan maddi olmayan hasar yüzünden sıkıntıya girmiş olmalıdır.

MAHKEME NEZDİNDE

Temel Meseleler	Dava	Bulgular/Çözümler
3. paragraf: Duruşma öncesi tutuklama		
Mahkeme sırasında gözaltı süresinin aşırı ölçüde uzatılması. Ayrıca 5. madde 4. (b) paragrafın ihlali.	Toth v. Avusturya	K.K.İ.B.İ., bu sürenin tamamı hapis cezasının süresinden düşüldüğü için
Duruşmalar boyunca gözaltı süresinin aşırı ölçüde uzaması	Scott v. İspanya	K.K.İ.B.İ., sınırdışı için gözaltında geçen zamanın ilerde hapis cezasından düşülmesi koşuluyla
Mahkeme sırasında aşırı uzun bir süre gözaltında kalma. Ayrıca 6. madde 1. paragrafın ihlali	Yağcı ve Sargın v. Türkiye	Tek tek her başvuru sahibi için 30.000 Fransız Frankı
Mahkeme sırasında aşırı uzun bir süre gözaltında kalma Ayrıca 6. madde 1. paragrafın ihlali	Mansur v. Türkiye	30.000 Fransız Frankı
Mahkeme sırasında aşırı uzun bir süre gözaltında kalma	Muller v. Türkiye	K.K.İ.B.İ.
Yargıç önüne çıkmada hız talebi	De Jong, Baljet ve Van Den Brink v. Hollanda	'Hızlı' bir yargı denetimi fırsatı yokluğu nedeniyle ortaya çıkan önyargılar yüzünden sıkıntı çekmiş olabilecekleri ve bu sıkıntı giydikleri hükümden indirimle gidilmesiyle bütün bütüne tazmin edilmiş olamayacağı için, başvuru sahibi başına 300 Gulden
Yargıç önüne çıkmada gecikme	Koster v. Hollanda	K.K.İ.B.İ.: Her öfke duygusu için tazminat gerekmez
Terör ihtimalinin önlenmesi- zanlılar yargıç önüne çıkarılmadan dört günden fazla bir süreyle tutulmuşlardır	Brogan ve diğerleri v. B.K.	K.K.İ.B.İ.- Bazı önyargılar muaf tutulur ise 5. madde, 1.(c) paragrafın ihlal edildiğine ilişkin bulgu bulunmayıp tutuklamalar akla uygun bir kuşku üzerine yapılmıştı
Eski parlamenterlerin tutuklanması	Sakık ve diğerleri v. Türkiye	12 gün yargı önüne çıkartılmayan başvuru sahibi için 25.000, 14 gün çıkartılmayan için 30.000 Fransız Frankı
'Yargı' sorumlusunun bulunmayışı	Paulwels v. Belçika; Huber v. İsviçre; Brincat v. İtalya	Paulwels ve Huber açısından iddia edilen hasar konusunda bir neden-sonuç ilişkisi yok: K.K.İ.B.İ., halbuki Brincat (avukat) için, şerefi konusunda kuşkuya yer olmayan olumsuz etkiler ve güvensizlik duygusu dolayısıyla 1.000 Malta Lirası'na hükmedilmişti.

Temel Meseleler	Dava	Bulgular/Çözümler
4. paragraf:		
Gözden geçirmeme:		
Zihin sağlığı açısından tutuklama	X v. B.K.	İhlal olarak atıf yapılabilecek herhangi bir sıkıntı olduğu farz edilse bile başvuru sahibi ölmüştür ve tamamen kişisel bir yapısı olan bu zarardan ötürü mirasçılarına herhangi bir ödeme yapılması talep edilmemiştir
Sabıkalı davası	Van Droogenbroeck v. Belçika	Garanti olmamasından kaynaklanan bazı kayıplar için 20.000 BEF
	De Wilde, Ooms ve Versyp v. Belçika; Thynne, Gunnell ve Wilson v. B.K.; Hussein v. B.K. ile Singh v. B.K.	Avrupa Mahkemesi, bir gözden geçirme olması durumunda başvuru sahiplerinin daha erken salıverileceklerine dair bir belirti olmadığı gibi fazladan bir de tazminat ödenmesini gerektiren herhangi bir kuşku, çaresizlik ya da öfke duygusu da bulamamıştır: K.K.İ.B.İ.
Prosedürle ilgili kusurlar		
Duruşmada avukat bulunmaması- Akıl sağlığı davası	Megyeri v. Almanya	Yalıtılmışlık ve çaresizlik duyguları için 5.000 DM
Dava dosyasına ulaşamama	Lamy v. Belçika	K.K.İ.B.İ.
Duruşmaya katılmama	Kampanis v. Yunanistan	K.K.İ.B.İ.
Hız talebinin ihlali:		
Yukarıya bkz.	Luberti v. İtalya; Koendjibharie v. Hollanda; Bezicheri v. İtalya ve E v. Norveç	K.K.İ.B.İ. (Luberti'yle ilgili olarak başvuru sahibinin işi büyüten kendi davranışları hesaba katılmıştır)
Bunlara denk düşen kısıtlamalarla ayrıca 8 ve 10 maddelerin de ihlali	Herczefavly v. Avusturya	100.000 Avusturya şilini (yasal masraflar dahil)
Duruşma öncesi tutuklama	R.M.D. v. İsviçre	Kuşkuya hiç yer bırakmayan maddi olmayan kayıp için 50,000 İsviçre Frankı
5. paragraf:		
Tutuklama ve gözaltı için tazminat talep etme hakkı	Ciulla v. İtalya; Brogan ve diğerleri v. B.K.; Fox, Campbell ve Hartley v. B.K.; Thynne, Gunnell ve Wilson v. B.K.	Genelde bunlara herhangi bir tazminat tahakkuk ettirilmez: K.K.İ.B.İ.

MAHKEME NEZDİNDE

(K.K.İ.B.İ : Kesin Karar İhlal
Bulgusu)

Temel Meseleler	Dava	Bulgular/Çözümler
6. MADDE		
1. paragraf		
Adil bir duruşmadan mahrum olma	Barbera, Messegue ve Jabardo v. İspanya	Bkz. yukardaki Maddi Kayıplar bölümü; tutuklamadan kaynaklanan gerçek fırsat kaçırmalar
Adil olma: Sessizlik hakkı		
Belgelerin ortaya konmasında başarısızlıktan dolayı, evin aranmasıyla ilgili olarak 8. Maddenin ihlaliyle de bir arada olacak bir biçimde	Funke v. Fransa	50,000 Fransız Frankı
Zor kullanılarak elde edilmiş suçlayıcı malzemenin kullanılması	Saunders v. B.K.	K.K.İ.B.İ.
Eşitlik/Karşı çıkma İlkesi		
Ceza: Uzman tanık statüsünde eşitsizlik	Bonish v. Avusturya	700.000 Avusturya Şilini- uzayan bir belirsizlik ve eşitsizlik duygusu
Sulh: Karşı çıkmaya imkan vermeyen duruşmalar	Feldbrugge v. Hollanda	10.000 Gulden
Sulh: Başvuru sahiplerinin kullanımına verilmeyen belgeler	Kerojarvi v. Finlandiya	Para cezası yok; K.K.İ.B.İ.
Sulh: Genel Savcı'nın bürosundan fikir alma imkanının olmaması	Lobo Machado v. Portekiz	Para cezası yok; K.K.İ.B.İ.
Sulh: <i>Avocat Generale</i> [Fr: soruşturma savcısı-Belçika'da bu sıfatla anılıyor; ç.n.] ofisine cevap verme hakkının olmaması	Vermeulen v. Belçika	Para cezası yok; K.K.İ.B.İ.
Sulh: Mahkeme bilirkişisiyle ile baş başa yapılan görüşme raporuyla ilgili olarak eşitsizlik	Mantovanelli v. Fransa	Para cezası yok; K.K.İ.B.İ.
Sulh: Daha alt düzeydeki mahkemenin temyize ilişkin yorumları hakkında bilgilendirilmeme	Niderost-Huber v. İsviçre	Para cezası yok; K.K.İ.B.İ.
Savcının iddialarına cevap verme imkanı olmaması	Van Orshoven v. Belçika	Para cezası yok K.K.İ.B.İ.

Temel Meseleler	Dava	Bulgular/Çözümler
Kamuya açık/sözlü duruşmadan mahrum olma		
Yukarıya bkz.	Le Compte ve diğerleri v. Belçika; Ekbatani v. İsveç ve Diennet v. Fransa	Para cezası yok; K.K.İ.B.İ.
Yukarıya bkz.	Helmers v. İsveç	Ayrımcılık ve üne leke sürme iddialarına dikkat çekilerek 25,000 İsveç Kronu
Mahkemeye çıkma hakkından mahrum bırakılma ile ilgili 6. Madde ile bir arada olarak	Fredin (no. 2) v. İsveç	15.000 İsveç Kronu
Kamuya açık oturumdan mahrum olma ve yetersiz neden-sonuç ilişkisi	H v. Belçika	250.000 BEF
Kamuya açık oturumdan mahrum olma ve yetersiz neden-sonuç ilişkisi	De Moor v. Belçika	400.000 BEF
Hükümün kamuya açıklanmaması		
Yukarıya bkz.	Werner v. Avusturya ve Szücs v. Avusturya	K.K.İ.B.İ.
Gerekçeden yoksun olma:		
Yukarıya bkz.	Ruiz Torija v. İspanya; Hiro Balani v. İspanya ve Georgiadis v. Yunanistan	Para cezasına hükmedilmedi K.K.İ.B.İ.
Kararla ilgili gerekçelendirilmede olgu yanlışlığı	Fouquet v. Fransa	D.Ç.:150.000 Fransız Frankı (masraflar dahil)
Bağımsızlık ve tarafsızlık:		
Yukarıya bkz.	De Cubber v. Belçika	100.000 BEF–Olaya adı karışan yargıç hakkında yasal kuşkular
Yukarıya bkz.	Ben Yaacoub v. Belçika	D.Ç.: 100.000 BEF
Yukarıya bkz.	Hauschildt v. Danimarka; Lanborger v. Avusturya; Demicoli v. Malta; Pfeiffier ve Plankl v. Avusturya; Holm v. İsveç; Findlay v. B.K. (askeri mahkemenin bağımsız olmaması); De Haan v. Hollanda	Para cezası yok K.K.İ.B.İ.

MAHKEME NEZDİNDE

Temel Meseleler	Dava	Bulgular/Çözümler
Duruşmaların uzaması¹⁵⁴:		
Ceza artı 17 ve 10 yıl	Eckle v. Almanya	K.K.İ.B.İ.: Başvuru sahibinin ciddi sahtekarlık suçlamasıyla tutuklanmış olduğu hesaba katılmış ve dava uzadığı için bazı duruşmalardan vazgeçilerek cezası hafifletilmiştir.
Doktor/disiplin artı 10 yıldan fazla	Konig v. Almanya	30.000 DM uzatılmış belirsizlik, mesleki fırsatlar üstünde olumsuz etki
Doktor/ disiplin, 9 yıl	Darnell v. B.K.	5.000 Sterlin- Kariyer üstünde olumsuz etki. Hükümet tarafından kamuoyu önünde özür dilenmesi yeterli değildi
Havaalanında kargaşa artı 3 yıl	Zimmerman ve Steiner v. İsviçre	K.K.İ.B.İ.
Kişisel yaralanma artı 8 yıl	Martins Moreira v. Portekiz	2 milyon Esküdo – Belirsizlik ve endişe, sağlık ve mali durum üstünde etki
Boşanma artı 9 yıl	Bock v. Almanya	10.000 DM – Büyük oranda zararlı: Zihinsel sağlık ısrarla şüphe içinde bırakılmıştır
Sulh artı 6 yıl	Neves ve Silva v. Portekiz	500.000 Esküdo: Kuşkuya yer bırakmayan zihinsel stres unsuru
Hastane ihmali artı 7 yıl	H v. Fransa	Stres yaratan uzamış belirsizlik ve kusku için 50.000 Fransız Frankı
Ceza artı 8 yıl	Moreria de Azvedo v. Portekiz	2 milyon Esküdo (maddi olan ve maddi olmayan)
Arazinin birleştirilmesi artı 9 yıl	Weisinger v. Avusturya	Stres ve belirsizlik için 200.000 Avusturya Şilini
Ceza artı 4 yıl	Abdoella v. Hollanda	K.K.İ.B.İ.
Ceza artı 3 yıl	Bunkate v. Hollanda	Ceza verilmedi
Ceza artı 12 yıl	Dobbertin v. Fransa	200.000 Fransız Frankı
Sulh artı 11 yıl	Silva Pontes v. Portekiz	1,5 milyon Esküdo (maddi olan ve maddi olmayan)
Ceza yaklaşık 6 yıl	Mitap ve Müftüoğlu v. Türkiye	Her bir başvuru sahibi için 80,000 Fransız Frankı

¹⁵⁴ Çok sayıda dava olmasına bağlı olarak yalnızca seçilmiş bazı yargı kararları dahil edilmiştir.

Temel Meseleler	Dava	Bulgular/Çözümler
Duruşmaların uzaması-devam		
3 dizi sosyal güvenlik duruşması : artı 8—9 yıl	Duclos v. Fransa	100.000 Fransız Frankı
İstidlak artı 14 yıl, 1 sayılı Protokol'un 1. Maddesinin ihlaliyle bir arada	Guillemin v. Fransa	250.000 Fransız Frankı
İdari 6—7 yıl	Pashkalidis v. Yunanistan	500.000 Drahmi
Ceza artı 5 yıl/disiplin artı 7 yıl	Philis v. Yunanistan (no. 2)	1,5 milyon Drahmi
Sulh 5-13 yıl artı mülkiyetle ilgili sınırlamalara ilişkin 1 sayılı Protokol'un 1.maddesinin ihlali	Matos e Silva v. Portekiz	10 milyon Esküdo (maddi olan ve maddi olmayan)
Sulh emeklilik artı 9 yıl	Stamoulakatos (no. 2) v. Yunanistan	3 milyon Drahmi
Sulh (masraflar) prosedür artı 4 yıl	Robins v. B.K.	K.K.İ.B.İ.
AİDS davaları (tazminat duruşmaları):		
Artı 2 yıl	X v. Fransa	150.000 Fransız Frankı; anababaya (başvuru sahibi ölmüştü), tazminatın hayatına yapacağı psikolojik katkıdan hareketle istemiş olduğu tutar çerçevesinde
Artı 4 yıl	Vallee v. Fransa	200.000 Fransız Frankı
Artı 4 yıl	Karakaya v. Fransa	200.000 Fransız Frankı
4-6 yıl	A ve diğerleri v. Danimarka	100.000 Danimarka Kronu (Hükümet'in <i>ex gratia</i> ödemeler yaptığı ve başvuru sahiplerinin gecikmelere önemli katkılarının olduğu temelinden hareketle)
İtalyan davaları		
Sulh:		
Artı 7 yıl	Scopelliti	K.K.İ.B.İ. (söz konusu kadının, bir yolun ıslahı için arazisinin yetkisiz olarak işgali konusundaki iddiası)
Artı 8 yıl	Terranova	20 milyon Lire (masraflar dahil)

Temel Meseleler	Dava	Bulgular/Çözümler
İtalyan davalar-devam		
Sulh/zor kullanma artı 18 yıl	Di Pede	15 milyon Liret
Sulh/zor kullanma artı 23 yıl	Zappia	24 milyon Liret (masraflar dahil)
Sulh iflas: artı 10 yıl	Ceteroni	Bir başvuru sahibine 50 milyon; diğer ikisine 25'er milyon Liret
Ceza artı prosedür, yaklaşık 18 yıl	Torri	150 milyon Liret
Ceza:		
Artı 12 yıl	Triggiani	150 milyon Liret, maddi olan ve maddi olmayan belirgin kayıp için (duruşmalar sırasında işten atılmıştı)
Artı 5 yıl	Pugliese I	K.K.İ.B.İ. (düzenleyici türden cezai prosedür)
Artı 7 yıl	Alimena	10 milyon Liret (Mahkeme, beraatın yalnızca delil yetersizliğinden verilmiş olduğuna dikkati çekmiştir)
Artı 13 yıl	Adiletta ve others	15 milyon Liret
Mahkemeye çıkma hakkında mahrum olma		
Hükümlü	Golder v. B.K.	K.K.İ.B.İ.
Yasal yardımdan mahrum bırakılma	Airey v. İrlanda	3.000 İrlanda Sterlini, Hükümet tarafından, diğerlerinin yanı sıra kuşku, öfke, vb. için de önerildiği gibi
Akaryakıt istasyonu için lisans verilmesinin reddi	Bentham v. Hollanda	K.K.İ.B.İ.
Taksi lisansının feshi	Pudas v. İsveç	20.000 İsveç Kronu
İstimlak izni	Boden v. İsveç	K.K.İ.B.İ.
Taş ocağı arama izninin feshi	Fredin v. İsveç	10.000 İsveç Kronu
İnşaat kısıtlamaları	Matts Jacobsson v. İsveç	10.000 İsveç Kronu
İnşaatın yasaklanması	Skarby ve diğerleri v. İsveç	30.000 İsveç Kronu
Mühendisin kontrat üstündeki ücrete ilişkin iddiaları	Philis v. Yunanistan	1 milyon Drahmi: mali durumla ilgili olarak öfke ve kuşku

Temel Meseleler	Dava	Bulgular/Çözümler
Devam		
AİDS tazminat davası	Bellet v. Fransa	1 milyon Fransız Frankı, maddi olan ve maddi olmayan için (gerçek fırsat kayıpları)
Avusturya, idari tasallut davaları:	Schmautzer, Umlauf, Gradinger, Pramstaller, Palaoro, Pfarmmeier ve Mauer	K.K.İ.B.İ., Para cezası yok
Çocuk bakımı davalarında mahkemeye çıkma: (Ayrıca 8. madde kapsamına da bkz.)	O v. B.K.	5.000 Sterlin sağlanmıştı; bununla birlikte prosedüre ilişkin yetersizlikler olmasa başvuru sahibinin mahkemeye çıkmasının mümkün olabileceği de söylenemezdi; yetersizlik, temel haklarla (aile yaşantısı) sıkı sıkıya bağlı idi ve eğer ortada kusur olmasaydı o adamın çıkar elde edemeyeceği de söylenemezdi. Gerçek bir fırsat kaybı ve ayrıca paraca tazmini garanti altına alan belli bir takım öfke ve çaresizlik duyguları vardı.
Duruşmadan yapılmaması		
Gıyapta hüküm verme	Colozza v. İtalya	6 milyon Lire, gerçek fırsat kayıpları için
Gıyapta hüküm verme	Fcb v. İtalya	K.K.İ.B.İ.
İlk sorgulama mahkemesine çıkmaktan mahrum edilme	Zana v. Türkiye	40.000 FF
2. paragraf: masumiyet varsayımı		
Duruşmaların kesilmesinde masrafların ödenmesi emri	Minelli v. İsviçre	K.K.İ.B.İ.
Basına bildirimde bulunma artı ceza davasında uzama ihlali	Allenet de Ribemont v. Fransa	2 milyon Fransız Frankı: Konu basına, yaygın bir biçimde duyurulmuştu; Avrupa Mahkemesi, kınanmayı hak eden otoritelerin kınanması ve tefrik edilmesi yorumunu yaptı
Jüri üyesinden ırkçı görüş beyanı	Remli v. Fransa	K.K.İ.B.İ.
6. madde, 3. (b) paragrafın ihlali ile bir arada	Brozicek v. İtalya	K.K.İ.B.İ.

MAHKEME NEZDİNDE

(D.Ç : Dostane Çözüm, K.K.İ.B.İ :
Kesin Karar İhlal Bulgusu)

Temel Meseleler	Dava	Bulgular/Çözümler
3. paragraf (a):		
Yukarıya bkz.	Chichlian ve Ekindjian v. Fransa	D.Ç.: 100.000 Fransız Frankı (yasal masraflar dahil)
3. paragraf (b):		
Ceza davası dosyasına ulaşma imkanının inkarı	Foucher v. Fransa	K.K.İ.B.İ.
3. paragraf (c):		
Avukatsız 1 yıl	Artico v. İtalya	3 milyon Liret üzüntü veren yalıtılma duygusu, karışıklık ve ihmal
Temyizde avukatsız	Pakelli v. Almanya	K.K.İ.B.İ.; yalıtılma duygusu, karışıklık ve ihmalden kaynaklanan üzüntü belirtisi yok
Temyizde kendi avukatının bulunmaması	Goddi v. İtalya	5 milyon Liret, gerçek bir fırsat kaybı için (yani; pratik ve etkili bir savunma bir fark yaratabilirdi)
Savunma avukatıyla mahrem görüşme yapmaktan mahrum olma (5 ay)	Can v. Avusturya	D.Ç.: 100.000 Avusturya Şilini; yasayı değiştirme ve Komisyon raporunu mahkemeler ile savcılık yetkililerine bildirme sorumluluğunu üstlenme
Temyiz duruşmasının avukata haber verilmemesi	Alimena v. İtalya	K.K.İ.B.İ.
Soruşturma ve ilk duruşma için yasal yardım sağlanmaması	Quaranta v. İsviçre	3.000 İsviçre Frankı – Avrupa Mahkemesi, kısmi bir affa uğramış olmakla birlikte, başvuru sahibinin, temsil edilmediği için endişelendiği ve acı çektiği konusunda, Komisyon'la aynı fikirde olduğu görülmüştür
Tam anlamıyla kavrayamayacağı karmaşık bir meseleyle ilgili olarak temyiz duruşmasında kendisine yardım edecek avukatın olmaması	Granger v. B.K.	1.000 Sterlin (yalıtılma ve karışıklık)
Hukuk danışmanı ile özgürce haberleşme hakkından mahrum olması	S v. İsviçre	2.500 İsviçre Frankı (ziyaretlerin gözetlenmesi dolayısıyla öfke iddiası)
Karmaşık meselelerle temyizde avukat bulunmaması	Pham Hoang v. Fransa	Para cezası yok; K.K.İ.B.İ.
Temyiz duruşmasında avukat bulunmaması	Boner v. B.K. Maxwell v. B.K.	Para cezası yok K.K.İ.B.İ.

Temel Meseleler	Dava	Bulgular/Çözümler
3. (c) paragraf—devam		
Tutuklanmadan sonra dava vekiline ulaşamama	John Murray v. B.K.	Hüküm yok; K.K.İ.B.İ.
Tutukevinde yapılan duruşmalarda yasal yardım olmaması	Benham v. B.K.	Hüküm yok; K.K.İ.B.İ.
Başvuru sahibinin mahkemede olmayışı dolayısıyla yasal temsilin reddi	Poitrimol v. Fransa	Hüküm yok; K.K.İ.B.İ.
Başvuru sahibinin şahsen bulunmaması dolayısıyla avukatın engellenmesi	Lala v. Hollanda/ Pelladoah v. Hollanda	Hüküm yok; K.K.İ.B.İ.
3. (d) paragraf:		
Belli başlı tanıklar duruşmalara katılmamışlardır	Unterpertinger v. Avusturya	100.000 Avusturya Şilini – 6. madde ile uyum göstermeyen bir çerçevede atfedilen suç sonucu hapis hanesinde 6 ay
Zarar iddiasında bulunan taraf ile yüzleştirme yapılmamış olması	Bricmont v. Belçika	K.K.İ.B.İ.
Anonim tanıklar	Kostovski v. Hollanda	150.000 Gulden, anlaşma ile
Anonim tanıklar	Windisch v. Avusturya	K.K.İ.B.İ.: Tanıklarla yeni bir duruşma yapılmış ve tutuklama süresi cezadan indirilmiştir
Tanıklar mahkeme tarafından sorguya çekilmemişlerdir	Delta v. Fransa	100.000 Fransız Frankı, gerçek fırsat kaybı için
Mahkeme'nin tanıkları çağırma başarısız olması	Vidal v. Belçika	250.000 BEF, gerçek fırsat kaybı için
Belli başlı tanıklarla yüzleştirme yapılmamış olması	Saidi v. Fransa	K.K.İ.B.İ.
Hüküm, anonim polis tanıkların ifadelerine dayandırılmıştır	Van Mechelen ve diğerleri (50. madde) v. Hollanda	25.000 Gulden, van Mechelen'e (zor kişisel durum); 20.000 Gulden, diğerlerine ¹⁵⁵
7. madde		
Makabline şamil cezalar	Welch v. B.K.	K.K.İ.B.İ.

¹⁵⁵ Hükümet'in, Avrupa Mahkemesi'nin ihlal bulgusunun ardından başvuru sahiplerinin serbest bırakılması emrinin yeterince tatminkar olduğu yönünde başarısız bir argümanı olmuştur.

Temel Meseleler	Dava	Bulgular/Çözümler
7. madde-devam		
<u>Yukarıya bkz.</u>	Jamil v. Fransa	K.K.İ.B.İ.
8. madde		
Çocuk bakımı:		
Mantıklı olmayan gecikme bağlamında 6. Ve 8. maddelerin ihlali	H v. B.K.	12.000 Sterlin: Gecikme olmasaydı da sonuç yine aynı olabilir idiye de, buradaki kusur temel haklardan birine müdahale ile (aile yaşantısı) sıkı sıkıya bağlıdır ve başvuru sahibinin, daha hızlı davranılması durumunda bundan yararlanmayacak olduğu söylenemez. Bir miktar gerçek bir fırsat kaybı ve ayrıca parasal tazminatı garantileyen belli ölçüde öfke ve çaresizlik duygusu vardır.
Danışma hakkından mahrum olma, 6. madde ile bir arada; mahkemeye çıkma hakkından mahrum olma	W v. B.K.	12.000 Sterlin (elem ve ıstırap)
W v. B.K.'da olduğu gibi 6 ve 8	B v. B.K.	12.000 Sterlin
W v. B.K.'da olduğu gibi 6 ve 8	R v. B.K.	8.000 Sterlin (ciddi ıstırap)
Doğal baba için prosedür haklarından mahrum olma ile 6. Ve 8. maddenin ihlali	Keegan v. İrlanda	10.000 İrlanda Sterlini; travma, endişe, adaletsizlik duygusu için
6. ve 8. maddenin ihlali: Prosedür hataları	McMichael v. İrlanda	8.000 İrlanda Sterlini, aşikar travma, endişe, adaletsizlik duygusu, (Diğer çocuk bakımı davalarıyla karşılaştırıldığında bu davada çocukların alınması ya da gerçek fırsat kaybı ile bağlantı olmadığı yönündeki B.K. Hükümet argümanına rağmen)
Çocukların uzak yerlere yerleştirilmesi	Olsson v. İsveç	200.000 İsveç Kronu (dikkate değer ölçüde endişe ve ıstırap ve sıkıntı)
Yalnızca 8	Nyberg v. İsveç	D.Ç. 225.000 İsveç Kronu artı masraflar
6. maddenin ihlali (mahkemeye çıkmaktan mahrum olma) ve 8 (çocuğun iadesinde gecikme)	Ericksson v. İsveç	200.000 İsveç Kronu, anneye; 100.000 İsveç Kronu, çocuğa
Kontratta sınırlama	Margareta ve Roger Andersson v. İsveç	50.000 İsveç Kronu, anneye ve çocuğa

Temel Meseleler	Dava	Bulgular/Çözümler
8. madde-devam		
Çocuk bakımı-devam		
6. (mahkemededen mahrum olma) ve 8. (bakımdan uzaklaştırmanın yasaklanması) maddelerin ihlali	Olsson no.2 v. İsveç	50.000 İsveç Kronu
Amcanın yeğenine ulaşmaktan mahrum olması	Boyle v. B.K.	D.Ç.: 15.000 Sterlin artı yasal masraflar artı prosedür hakları sağlayan 1989 çocuk yasasına gönderme
Rehabilitasyon çabasının olmaması	Hokkanen v. Finlandiya	100.000 Markha, ıstırap için
Evlilik dışında aile bağlarının yasal olarak tanınmaması	Markx v. Belçika; Johnston v. İrlanda; Kroon v. Hollanda	Hüküm yok; K.K.İ.B.İ.
Sınırdışı etme: Aile yaşantısı		
Cezayir'e sınırdışı etme önerisi	Djeroud v. Fransa	D.Ç. 150.000 Fransız Frankı, yasal masraflar artı sınırdışı kararının feshi ve 10 yıl oturma izni dahil
Başvuru sahibi Belçika'dan sınırdışı edildi	Moustaquim v. Belçika	100.000 BEF
Hollandalı eşten boşandıktan sonra sınırdışı	Berrehab v. Hollanda	20.000 Gulden. Bu arada başvuru sahibine bir oturma izni de sağlanmıştır
Cezayir'e sınırdışı etme önerisi	Beldjoudi v. Fransa	K.K.İ.B.İ.: Başvuru sahibi ülkeyi terk etmemiştir
Başvuru sahibi zamanında Fas'a sürülmüştür	Lamguindaz v. B.K.	D.Ç.: Geri gönderme emrinin feshi ve sınırsız kalma hakkı artı masraflar
Özel Hayat:		
Irza geçme/saldırı ile ilgili ceza yasası korumasından mahrum olma	X ve Y v. Hollanda	3.000 Gulden
Bakım altındaki çocuklarla ilgili yerel yetkililerin raporlarının açıklanmaması	Gaskin v. B.K.	5.000 Sterlin: Bağımsız prosedürden mahrum kalınması dolayısıyla bir miktar duygusal ıstırap ve endişe
Büyükler özgü homoseksüel etkinliğin suç sayılması	Dudgeon v. B.K. (50. madde); Norris v. İrlanda; Modinos v. Kıbrıs	Hüküm yok; K.K.İ.B.İ.
Transseksüel, isim değiştirme olanağından mahrum olma	B v. Fransa	100.000 Fransız Frankı

Temel Meseleler	Dava	Bulgular/Çözümler
8. madde-devam		
Özel hayat-devam		
Kişisel ayrıntılar/fotoğraflar derleyen polis artı 13. madde şikayeti	Friedl v. Avusturya	D.Ç.: 148.787,60 Avusturya Şilini, masraflar artı fotoğrafların imhası
HİV statüsünün açıklanması	Z v. Finlandiya	200.000 Markha
Çevreye verilen sıkıntı; sağlık ve ev	Lopez Ostra v. İspanya	4 milyon Peseta; çocuğun sağlığı için ıstırap, endişe
Mektup alışverişi:		
Kısıtlamalar/ hükümlülerin mektuplaşmasına yönelik engellemeler	Silver v. B.K.; Schonenburger ve Durmax v. İsviçre; Mccallum v. B.K.; Golder v. B.K.; Campbell v. B.K.; Domenchini v. İtalya and Calegoro Diana v. İtalya	Hüküm yok; K.K.İ.B.İ.
Yukarıya bkz.	Messina v. İtalya	5 milyon Liret, 6. madde,1 . paragraf çerçevesinde uzama ihlali ve 8. Madde çerçevesinde postanın teslim edilmemesine ilişkin ihlal için
Telefonların dinlenmesi		
Yukarıya bkz.	Malone v. B.K.	Tarafların anlaşması: masraflar ödenmiş ve müsadere edilen para iade edilmiştir
Yukarıya bkz.	Kruslin v. Fransa	K.K.İ.B.İ.
Yukarıya bkz.	A v. Fransa	K.K.İ.B.İ.
Yukarıya bkz.	Halford v. B.K.	10.000 Sterlin –Cinsiyet açısından ayrımcılık duruşmalarında kendisi aleyhinde engelleyici malzemenin kullanılması, önemli bir hak çiğnemesi idi
Ev:		
Guernsey'deki ev için oturma izninin iptali	Gillow v. B.K.	10.000 Sterlin, stres, endişe, vb iddialar için
Evde gümrük araması	Cremieux v. Fransa	50.000 Fransız Frankı

Temel Meseleler	Dava	Bulgular/Çözümler
8. madde-devam		
Ev-devam		
Gümrük araması ve müsadere	Miailhe v. Fransa	50.000 (bir başvuru sahibi), 25.000 Fransız Frankı eşe ve anneye
Avukat bürosunun aranması	Niemietz v. Almanya	K.K.İ.B.İ.
9. madde		
Din değiştirme konusunda verilen ceza hükümleri	Kokkinakis v. Yunanistan	400.000 Drahmi
Tapınma yerlerini izinsiz kullanmayla ilgili olarak verilen ceza hükümleri	Manoussakis v. Yunanistan	K.K.İ.B.İ.
Tapınma yerlerini izinsiz kullanma	Pentidis v. Yunanistan	D.Ç.: İzin verilmiştir
10. madde		
Diğerlerinin yanı sıra gazetecilere ve politikacılara uygulanan yaptırımlar	Goodwin v. B.K.; Oberschlink v. Avusturya; Castells v. İspanya; Schwabe v. Avusturya; Weber v. İsviçre; jersild v. Danimarka; de Haes ve Gijssels v. Belçika; Vereinigung Demokratischer Soldaten Osterreichs v. Avusturya; Piermont v. Fransa ve Grigoriades v. Greece	Bilerek yapılmış ünü lekeleyici, zarar verici ya da hakaretimiz açıklamalarla ilgili olarak alınan kararlar ya da önlemleri ele alan davalar konusunda genel olarak hükümsüzlük kararı verilmiştir : K.K.İ.B.İ.
Suçluluğu belgeleyen kanıtı vermeyi reddetme	K v. Avusturya	D.Ç.: 18.000 Avusturya Şilini artı masraflar artı konuyla ilgili yasa tasarısına ilişkin teklifler
Öğretmenin siyasal görüşleri nedeniyle işten kovulması	Vogt v. Almanya	1117.639,55 DM, anlaşmayla, kaybettiği maaşlar ve emeklilik hakkı ve kademe için tazminat olarak artı masraflar
Reklamla ilgili kısıtlama:		
Yukarıya bkz. (veteriner)	Barthold v. Almanya	K.K.İ.B.İ.
Yukarıya bkz. (doktor)	Colman v. B.K.	D.Ç.: toplam 12.000 Sterlin artı meslek sahiplerinin yapacağı reklamlarla ilgili kurallarda değişiklik

Temel Meseleler	Dava	Bulgular/Çözümler
TV yayıncılığı:		
Lisansın reddi; devlet TV yayıncılığı tekeli	Telesystem Triol v. Avusturya	D.Ç.: 200.000 Avusturya Şilini, bütün iddialar (metinde, mahkemenin bir önceki Informatsverein Lentia davasında, 10. maddenin ihlal edilmiş olduğuna ilişkin hükmünü takiben verdiği Anayasa Mahkemesi kararına gönderme yaparak)
11. Madde		
Dükkanın kapanması dolayısıyla işsiz kalma	Young, James ve Webster v. B.K.	2.000, 6.000 ve 3.000 Sterlin, bir başka iş bulmada sıkıntı, küçük düşme duygusu, stres için
Avukatın gösteriye katılması ile ilgili olarak disiplin cezası	Ezelin v. Fransa	K.K.İ.B.İ.
Siyasi parti kapatma	Birleşik Komünist Parti ve diğerleri v. Türkiye	K.K.İ.B.İ.; parti üyesi iki bireysel başvuru sahibi için
12. madde		
Evlilik yasağı	F v. İsviçre	K.K.İ.B.İ.; yasak 8 ay birlikte yaşamadan sonra yürürlüğe girecek
13. madde		
Yukarıya bkz.	Chahal v. B.K.; Valsamis v. Yunanistan and Camenind v. İsviçre	Hüküm yok; K.K.İ.B.İ.
14. madde		
6. maddeyle bağlantılı olarak:		
Cinsiyet açısından ayrımcılık	Schuler-Zraggen v. İsviçre	K.K.İ.B.İ.
8. maddeyle bağlantılı olarak:		
Göç girişi ile ilgili kurallarda cinsiyet açısından ayrımcılık	Abdulaziz ve diğerleri v. B.K.	K.K.İ.B.İ.: bir miktar ıstırap ve endişe söz konusu olabilecek olmakla birlikte başvuru sahipleri evlilik zamanında giriş yapma haklarının olmadığını biliyorlardı ve bir başka yerde de yaşamaya muktedir idiler
1 sayılı Protokol'un 1.maddesiyle bağlantılı olarak:		
Miras hakkından mahrum olma- evlilik dışı doğum	Inze v. Avusturya	150.000 Avusturya şilini, gerçek fırsat kayıpları için
Kilise vergisi yükümlülüğü	Darby v. İsveç	K.K.İ.B.İ.

Temel Meseleler	Dava	Bulgular/Çözümler
1 sayılı Protokol'un 1. Maddesiyle bağlantılı olarak-devam		
Katkı yükümlülüğü çerçevesinde cinsiyet ayrımcılığı	Van Raalte v. Hollanda	K.K.İ.B.İ.
Planlamanın reddinde ayrımcılık	Pine Valley v. İrlanda	50.000 Sterlin, söz konusu alanda, başvuru sahiplerinden birinin kişisel ve mali zorluklarından ötürü bir çalışma yapılamayacağı bulgusundan hareketle, iki tarafa da hakça davranılarak
1 sayılı Protokol, 1. Madde:		
İstihlak duruşmalarının uzaması- 6. Maddenin ihlali	Erkner ve Hofauer v. Avusturya	Anlaşmayla 350.000 Avusturya Şilini artı masraflar
Erkner'le benzer	Poiss v. Avusturya	Anlaşmayla 450.000 Avusturya Şilini artı masraflar
Kiracı tahliye duruşmalarının uzaması 6 ve mülkiyet hakkının zor kullanılarak uygulanmaması	Scollo v. İtalya	30 milyon Lire- Kendi yaşama koşullarına etkisine gönderme yapılarak
İstihlak için tazminat ödemede gecikme	Akkuş v. Türkiye	1.000 ABD Doları, sıkıntı ve pratik zorluklar için
1 sayılı Protokol 2. Madde:		
Okuldan uzaklaştırma	Campbell ve Cosans v. B.K.	Anababalar için: K.K.İ.B.İ. Oğlan için: 3.000 Sterlin, cezanın orantısız olması, zihinsel rahatsızlığı, okulu bitirmek için bir takım fırsatların kaçırılması açısından iki tarafa da hakça davranmak suretiyle
4 sayılı Protokol 2. Madde:		
Mülkiyet haklarının ihlaliyle birleşmiş olarak	Raimondo v. İtalya	5 milyon Lire

4. Yasal masraflar ve harcamalar

Potansiyel olarak bu başlık, ihlalin önlenmesi ya da tazmin edilmesi çerçevesinde yalnızca, Komisyon ve Avrupa Mahkemesi huzurundaki duruşmalarla değil ve fakat yerel duruşmalarla ilgili harcamaları da içermektedir.¹⁵⁶ Avrupa Mahkemesi, masrafları ve harcamaları, Sözleşme ile ilgili bir ihlal oluşturan bir meselede ihlalin önlenmesi ya da tazminat alınması açısından gerçek¹⁵⁷ ve kaçınılmaz ve toplam olarak mantıklı olup olmadıkları konusunda bir sınıma tabi tutmaktadır.¹⁵⁸ Avrupa Mahkemesi, ücretlerle ilgili makul ölçünün ne olduğunu saptarken, yardımcı unsur olarak göz önünde bulundurabilmekle birlikte kendisini, yerel ölçeklerle ve uygulamalarla sınırlı addetmemektedir.¹⁵⁹ Anlaşmalı devletlerde uygulanır olan oranlar arasında büyük ölçekli bir uyumsuzluk bulunduğundan Komisyon'un ücretlere değer biçilirken tekdüze bir yaklaşım empoze etme doğrultusundaki çağrısına direnmiştir.¹⁶⁰

Avrupa Mahkemesi, birden fazla başvuru sahibinin şikayetlerinin temelsiz olduğunu saptadığında hükmettiği masrafların miktarında indirim yapabilir.¹⁶¹ 6. madde, 3. (c) ve 13. paragraflar ile ilgili şikayetler reddedilmiş olmakla birlikte argümanın asıl ilgi ve ağırlığının 3. maddede olduğu Soering v. B.K. davasındaki gibi temel bir meseleyle ilgili bir ihlal

¹⁵⁶Le Compte v. Belçika, 18 Ekim 1982, seri a, no. 54 (50. madde), ki burada disiplin cezalarına karşı yapılan temyiz duruşmaları, kamuya açık olmadığından tazminat alma sürecinin parçası değildi, ancak, onların, avukatların Konvansiyon'u iç hukuk yollarının tükenmesi anlamında kullanmasıyla Temyiz Mahkemesi'ne başvurmuş olmaları göz önüne alınmış ve masrafların ödenmesine hükmedilmiştir. Bununla birlikte Sunday Times v. B.K., (50. madde), 6 Kasım 1980, no. 38 davasında ki burada taraflar, yerel duruşmalarda kendi masraflarını karşılamak konusunda anlaşmışlardır, Avrupa Mahkemesi de bu bağlamda cezaya hükmetmemiştir.

¹⁵⁷ Yasal açıdan zorlanması mümkün olmadığından olasılık çerçevesinde ödenen ücretlerde indirim yapılmıştır; örnek, Dudgeon v. B.K., 24 Şubat 1983, seri a, no. 59 (50. madde); ayrıca Mccann ve diğerleri v. B.K., 27 Eylül 1995, seri a, no. 324, ki burada yasal temsilciler soruşturma duruşmalarına bedava katılmışlardır ve başvuru sahipleri dava vekiline ödeme yapmak mecburiyetinde olduğunu iddia edemediğinden, soruşturma duruşmalarının masraflarının 'gerçekten yapıldığı' söylenemez.

¹⁵⁸ Örnek, Sunday Times v. B.K., 6 Kasım 1980, seri a, (50. madde); no. 30, para. 23.

¹⁵⁹ Örnek, Silver v. B.K., 24 Ekim 1983, seri a, no. 67, para. 20. Ayrıca bkz. Abdulaziz v. B.K., 28 Mayıs 1985, seri a, no. 94, ki burada Hükümet yardımcı hukuk danışmanının ücretinin yerel oranlardan yüksek olduğu itirazını yapmış, ancak Avrupa Mahkemesi talep edilen miktarı, toplama oranla makul bulmuştur. Hadjiansstassiou v. Yunanistan, 16 Aralık 1993, seri a, no. 252, ki burada Mahkeme Yunanistan Hükümet's şikayetleri doğrultusunda talep edilen ücretlerin yerel oranları geçtiği noktasından hareketle indirim yapmıştır.

¹⁶⁰ Tolstoy v. B.K., 13 Temmuz 1995, seri a, no. 316—b, 77. paragraf.

¹⁶¹ Örnek, Le Compte, bkz. no. 26, birçok şikayet reddedildiği gibi burada da indirim yapılmıştır; ayrıca Benham v. B.K. 10 Haziran 1996, R.J.D., 1996—III, no. 10 ve Tolstoy v. B.K., 13 Temmuz 1995, seri a, no. 316—b indirimleri ki burada talepler yalnızca kısmen başarılı olmuştur. Bununla birlikte Avrupa Mahkemesi, Sunday Times davasında, 10. maddeye dair bütün sunuşların başarılı olmadığı için; adını koymak gerekirse, başvuru sahibinin davayı uzatmasını ve detaylandırmasını eleştirerek miktarların azaltılması doğrultusundaki Hükümet iddiasını reddetmiştir. Avrupa Mahkemesi, bir avukatın davasını mümkün olduğunca tam olarak sunması gerektiğine ve hangi argümanların inandırıcı olacağını önceden sezmenin olanaksız olduğuna işaret etmiştir.

bulunduğu zaman ise, böyle yapmayacaktır. ¹⁶²50. maddeyle ilgili duruşmalarda bir başvuru sahibinin maddi olan ve maddi olmayan zararlara ilişkin iddiaları reddedildiğinde, söz konusu taraf için yasal masraflar karşılanmayabilir. ¹⁶³

Cezalar, aksi yönde bir hüküm getirilmemiş ise, Avrupa Konseyi aracılığıyla alınan yasal yardım miktarı ölçüsünde indirim tabi tutulurlar.

Birleşik Krallık Hükümeti, yerel normları aşan ya da fazlaca yüklü görünen ücretleri soruşturmada etkindir. Bizzat Avrupa Mahkemesi de, B.K. Hükümeti'nin ücret ya da iddia edilen çalışma saati düzeylerine veya dava üstünde çalışan temsilci sayısına ilişkin itirazlarına olumlu yaklaşmakta gibi görünmektedir. ¹⁶⁴ Young, James ve Webster v. B.K. davasında Avrupa Mahkemesi, bizatihi dava açma masraflarının yüksek tutulmasının da insan haklarının etkili bir biçimde korunmasına bir engel teşkil edeceğine işaret etmiş ve böyle bir durumda 50. madde çerçevesinde masraflara yönelik hüküm vermeyi teşvik etmenin yanlış olacağı sonucuna varmıştır. ¹⁶⁵ Yüksek masraf iddiaları, iki tarafa hakça davranma temelinde hemen hemen daima indirim tabi tutulmaktadır. Strasburg duruşmalarında, Birleşik Krallık davaları arasında en yüksek ceza hükümleri Observer ve Guardian, Sunday Times no. 2, Saunders ve Tolstoy davalarında verilmiştir (aşağıya bkz.).

---

¹⁶² Ayrıca Observer ve Guardian v. B.K., 26 Kasım 1992, seri a, no. 216 ve Sunday Times (no. 2) v. B.K., 26 Kasım 1992, seri a, no. 217, ki burada 13. Ve 14. maddenin ihlali söz konusu olmamakla birlikte argümanın ağırlığı 10. maddede olduğundan indirim tabi tutulmamıştır.

¹⁶³ Welch v. B.K., (50. madde) 26 Şubat 1996, R.J.D., 1996—II, no. 5.

¹⁶⁴ Avrupa Mahkemesi, Fox, Campbell ve Hartley v. B.K., (50. madde) 27 Mart 1991, seri a, no. 190—B ve Gaskin v. B.K., 7 Temmuz 1989, seri a, no. 160 davasında talep edilen saat ücretlerine yönelik Hükümet itirazı kabul etmiştir.

¹⁶⁵ Avrupa Mahkemesi, başvuru sahibinin Fransız Hukuk Firması'nı kullanmasından ötürü 342,349 Fransız Franklık tutarı tartışılır bularak ve başvuru sahibinin, masrafların yerel olarak vergilendirilmesi yönündeki makul teklifini reddetmesini eleştirerek Hükümet tarafından önerilen 65.000 Sterlin'e hükmetmiştir.

KESİN KARAR**Yasal masraf ve harcamalarla ilgili hükümler
Son zamanlarda görülen Birleşik Krallık ve İrlanda davaları**

Dava	Avrupa Mahkemesi hükümleri (B: Başvuru sahibi; H: Hükümet; Mh: Mahkeme)
<u>Halford</u>	<p>B: 119.000 Sterlin dava vekilleri için (500 saat için 239 Sterlin saat başı ücreti) ve 14.875 Sterlin hukuk danışmanlarının ücreti olarak talep etti.</p> <p>H: Orana, (yerel duruşmalarda 120-150 Sterlin uygulanmaktadır) ve meselenin dar bir alanda kaldığı göz önünde tutulursa aşırı miktardaki çalışma saatlerine ve başvuru sahibinin 200 sayfa konuyla ilgisiz ek koymayı tercih etmiş olmasına itiraz etti. 25.000 Sterlin teklif etti.</p> <p>Mh: 25.000 Sterlin hükmetti; talep edilen bütün masrafların gerçekten yapıldığı veya toplama oranla makul olduğu konularında tatmin olmadığından.</p>
D v. B.K.	<p>B: 49.443 Sterlin artı 13.811 Fransız Frankı talep etti;</p> <p>H: Aşırılık dolayısıyla itiraz etti (makul sayılmayacak ölçüde çok avukat katılımı): 29.000 Sterlin artı 9.194 Fransız Frankı teklif etti</p> <p>Mh: 35.000 Sterlin artı kdv.</p>
<u>Findlay</u>	<p>B: 23.956 Sterlin talep etti</p> <p>H: 1.250 Sterlin tutarındaki uzlaşma mahkemesi başvuru masraflarının dahil edilmesine itiraz etti (dava vekili ve hukuk danışmanı).</p> <p>Mh: İhlalin tazmin edilmesi için başvuruda bulunulmasını makul buldu ve talep edilen miktarın tamamını verdi.</p>
Saunders	<p>B: 336.000 Sterlin'den çok talep etti.</p> <p>H: Aşırılık dolayısıyla ve dava vekili ile baş ve yardımcı danışmanlar dışında danışmanlar için talep edilen miktarlara itiraz etti.</p> <p>Mh: Gerekli olduğu veya toplama oranla makul olduğu konusunda tatmin olmadı: 75.000 Sterlin, iki tarafa hakça davranma temelinde.</p>
Chahal ailesi:	<p>B: 77.700 Sterlin (kdv dahil) talep etti.</p> <p>H: 22.000 Sterlin teklif etti.</p> <p>Mh: Başvuru sahibinin iddiasını aşırı buldu: 45.000 Sterlin, kdv dahil.</p>
Benham	<p>B: 26.000 Sterlin talep etti.</p> <p>H: İtiraz etti-aşırı.</p> <p>Mh: 10.000 Sterlin verdi; yani, başvuru sahibi yalnızca kısmen başarılı oldu.</p>

**AVRUPA
MAHKEMESİ**

Dava	Mahkeme hükümleri (B: başvuru sahibi; H: Hükümet; Mh: Mahkeme)
Goodwin	B: 49.500 Sterlin talep etti
	H: 37.595 Sterlin teklif etti
	Mh: Hükümet tarafından verilen miktarın bu koşullarda yeterli olduğuna karar verdi.
Hussain	B: 32.459 Sterlin (kdv dahil) talep etti
	H: Aşırılık dolayısıyla itiraz.
	Mh: 19.000 Sterlin verdi.
Singh	B: 22.058 Sterlin (kdv dahil) talep etti
	H: Aşırılık dolayısıyla itiraz.
	Mh: 13.000 Sterlin verdi.
Mccann ve diğerleri	Mahkeme, 22.000 Sterlin dava vekili için, 16.700 Sterlin danışman için hükmetti
Tolstoy	B: 149.000 Sterlin ve yaklaşık 70.000 İsviçre Frankı talep etti
	H: Aşırılık dolayısıyla itiraz.
	Mh: Bütün masrafların gerektiği için yapıldığı konusunda tatmin olmadı ve istihkakı konusunda yalnızca kısmen başarılı oldu: 70.000 Sterlin ve 40.000 İsviçre Frankı'na hükmetti, iki tarafa hakça davranma temelinde.
Welch (50. madde)	B: 13.852 Sterlin talep etti.
	H: İtiraz yok.
	Mh: Tamamı verildi.
Campbell	B: 9.257,69 Sterlin talep etti
	H: İtiraz yok.
	Mh: Tamamı verildi.
Keegan v. İrlanda	B: Muhasebecilerin makul olana bakış açıları ile desteklenmiş olarak 42.863 İrlanda Sterlini talep etti.
	H: Dayandığı temeli açıklamaksızın indirim teklif etti
	Mh: Talep edilen miktara (artı kdv) hükmetti.

KESİN KARAR

Dava	Mahkeme hükümleri (B: Başvuru sahibi; H: Hükümet; Mh: Mahkeme)
Open Door Counselling v. İrlanda	<p>B: Open Door, yerel ve Konvansiyon duruşmaları için: 68.985 İrlanda Sterlini talep etti Well Woman yerel duruşmalar için 63.302 Sterlin; Strasburg için 21.084 ve 27.116 Sterlin talep etti.</p> <p>H: Her ikisinin yerel masraflarını da kabul etti. Strasburg için Open Door'un talebine itiraz etmedi, fakat aynı duruşmalarla ilgili olarak Well Woman'a da masraf ödemenin fazla olacağını beyan etti.</p> <p>Mh: Open Door'un taleplerinin tamamını karşıladı. Talebini, davaların benzerliği ışığında fazla bularak Well Woman'a toplam 100.000 İrlanda Sterlini hükmetti.</p>
Pine Valley İnşaat v. İrlanda (yerel duruşmalar)	<p>B: 42.655 Sterlin talep etti.</p> <p>H: Şişirildiğini düşündü.</p> <p>Mh: Söz konusu toplamın gerçekten ve gerekli olarak harcanıp harcanmadığı konusunda tartışma olmadığını saptadı ve böylesinin daha yararlı olacağını belirledi: Tamamına hükmetti.</p>
Pine Valley (Strasburg duruşmaları)	<p>B: Strasburg için 406.760 İrlanda Sterlini talep etti</p> <p>H: Aşırılık dolayısıyla itiraz (80.455 İrlanda Sterlini teklif etti).</p> <p>Mh: Aşırılık iddiasında bulunan Hükümet'le aynı fikri paylaştı: yasal yardım indirimi yapıldıktan sonra 70.000 Sterlin ödedi.</p>
Observer ve Guardian (yerel duruşmalar)	<p>B: 137.825 Sterlin talep etti.</p> <p>H: İtiraz etti.</p> <p>Mh: Kendi temsilcilerini seçmekte özgür olduklarından başvuru sahiplerinin aynı dava vekilleriyle çalışabileceklerini ileri süren Hükümet'le aynı düşüncüyü paylaşmadı. Ancak çıkarları aynı olduğundan, işin içine katılan ücretlilerin sayısı gerekli değildi ve Hükümet'le dava vekili ücretlerinin toplam içindeki payının makul olmadığı konusunda aynı fikri paylaştı. İhlal olmayan yerde, sürede indirim yaptı. 65.000 Sterlin verdi.</p>

**AVRUPA
MAHKEMESİ**

Dava	Mahkeme Hükümleri (B: Başvuru sahibi; H: Hükümet; Mh: Mahkeme)
Observer v. Guardian (Strasbourg duruşmaları)	B: 74.605 Sterlin talep etti.
	H: Ücret oranına itiraz.
	Mh: Bir dönemde ihlal bulunmadığından ve dava vekillerinin ücretleri makul olmadığından indirim yapıldı: 35.000 Sterlin verildi
Sunday Times no. 2 (yerel duruşmalar)	B: 84.219 Sterlin talep etti
	H: Dava vekilleri masraflarının 30.000 Sterlin'in üstünde olmasına itiraz etti.
	Mh: Dava vekili masraflarının makul olmadığını kabul etti ve bütün maddelerin gerçekten yapıldığı konusunda kuşku duydu; ayrıca hukuk danışmanının ücretini de makul bulmadı (30,590 Sterlin). 50.000 Sterlin verdi.
Sunday Times (Strasbourg duruşmaları)	B: talep etti 140.120 Sterlin
	H: İtiraz.
	Mh: 50.000 Sterlin verdi.

5. Gecikme faizi

Yargı tarihinden sonraki üç ay içinde ödenmeyen tazminatlar için, ilgili ülke içinde geçerli oranda gecikme faizi tahakkuk ettirilmektedir. Halihazırda Birleşik Krallık davalarında, Avrupa Mahkemesi, yılda yüzde 8 oranındaki yasal faizi uygulamaktadır.

B. KOMİSYON NEZDİNDE

Kabul edilebilirlikten önce resmi bir ödeme mekanizması yoktur ama, davalar, eğer taraflar bu konu üstünde anlaşmaya varmış iseler, ilgili Hükümet'le haberleşme başladıktan sonra karara bağlanabilir. İnisiyatif genellikle, örneğin sınır dışı etme davalarında bunu yapmaktan vazgeçerek ya da benzer davalarda Avrupa Mahkemesi'nin hasar düzeyini aksettirme eğilimi taşıyan *ex gratia* bir ödeme yapmak suretiyle durumu tazmin etmeyi önerebilecek olan Hükümet'ten gelir.

Kabul edilebilirlikten sonra Komisyon'ca taraflara, dostane bir çözüme ulaşmaları açısından resmi bir yaklaşımda bulunulur. Çözüm teklifinde bulunan hükümetler, Avrupa Mahkemesi'nin daha önceki benzer davalardaki hükümlerini göz önünde tutacaklardır ve kendine özgü bazı durumların bulunmaması halinde bu miktarın fazlaca üstüne çıkmayacaklardır. Makul ölçüde yasal masraf ödemeleri de genellikle tekliflere katılır. Komisyon teklifte bulunurken, başvuru sahibinin, çözüm yüzünden ihlalin kamuya açıklanması gibi bir haktan mahrum kalacağı olgusundan hareketle, Mahkeme'nin muhtemel hükmünden daha yüksek miktarlar ileri sürebilir. Eğer Avrupa Mahkemesi'nden ziyade bir bakanlar komitesi tarafından yapılmışsa bu teklifin bir başvuru sahibi tarafından reddedilmesi, Komisyon'un daha da düşük bir miktar önermesine yol açabilir.

C. BAKANLAR KOMİTESİ NEZDİNDE

Avrupa Mahkemesi'ne havale edilmemiş davalarda bakanlar komitesinin bir ihlal bulduğu hallerde, komite, başvuru sahibinin iletilerini ve Hükümet'in bu iddialara ilişkin yorumlarını, genellikle kabul edilen kendi teklifini komiteye götürmezden önce, hasar ile ilgili üç başlık (maddi olan, maddi olmayan ve masraflar) çerçevesinde kabul eden Komisyon'a havale eder. Yukarıdaki gibi, başvuru sahibinin Avrupa Mahkemesi'nin kararını elde edemeyeceği ve yeri geldiğinde Komisyon'un çözüm önerilerinin önceden reddi unsurundan hareketle emredici ölçüt, Avrupa Mahkemesi'nin benzer davalarla ilgili hükümleri olabilecektir.

Ekler

1. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Başvuru Formu ve Açıklama Notu
2. Yetki Belgesi
3. 1998 Yılı Yasal Yardım Tarifesi
4. 1999 Yılı Yasal Yardım Tarifesi (*)

(*) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nden alınan ve 1 Temmuz 1999'dan itibaren geçerli olan yeni tarife.

3. Nolu Ek

Yasal Yardım Tarifesi

1. Aşağıdaki ücret tarifesi, Komisyon huzurundaki duruşmalarda 1 Ocak 1998 tarihinden itibaren geçerlidir.

A. Ücretler ve Harcamalar

Konu

1. Dava Hazırlığı.....2.000,- FF (Fransız Frankı)
2. Yazılı Gözlemler– R. 48 (2) (b) veya 53 (2).....1.700,- FF
3. Ek gözlemler – R. 50(a).....800,- FF
4. Duruşmada bulunma (Hazırlık dahil)..... 2.000,- FF/kişi başına
5. Dostane çözüm (yazılı teklifler).....800,- FF
6. Çözüm müzakerelerine katılma .....950,- FF/kişibaşına
7. Belgelenemeyen masraflar.....400,- FF'ye kadar

B. Komisyon huzurundaki duruşmalar için ödenekler

1. Günlük Ödenek.....1.900,- FF
2. Avukat.....996,- FF/kişi başına
3. Başvuru sahibi..... 817,- FF/kişi başına

- C. Avrupa Mahkemesi huzurundaki duruşmalar için yasal yardım işleriyle Avrupa Mahkemesi Sicili uğraşmaktadır. Sicil tarafından, normalde, Mahkeme Kuralları 6. Ek madde çerçevesinde sabitlenen ücretler aşağıdaki gibidir

Konu

1. Tezkereler.....1.900,- FF
2. Eğer uygunsa gözlemler – 50. madde (R. 50 R.C) .....1.000,- FF
3. Avrupa Mahkemesi'ndeki celseler (hazırlık dahil)..... ..2.000,- FF/kişi başına

4 Nolu Ek

1 Temmuz 1999 tarihinden itibaren geçerli yasal yardım tarifesi

A. ÜCRETLER	Ortalama	Maksimum
1. Dava hazırlığı.....	2.000,- FF	3.000,- FF
2. Dava dilekçesinin işleme konması (Kabul edilebilirlik ya da esas hakkında).....	1.800,- FF	2.000,- FF
3. Mahkeme'nin istemesi halinde ek dilekçelerin işleme konması (Kabul edilebilirlik ya da esas hakkında).....	1.000,- FF	1.200,- FF
(Kesin karara ya da dostane çözüme ilişkin gözlemler).....	600,- FF	900,- FF
4. Sözlü duruşmaya katılma (Hazırlıkları dahil).....	1.800,- FF	2.000,- FF
5. Dostane çözüm müzakerelerinde yardım.....	1.000,- FF	1.200,- FF
B. MASRAFLAR		
1. Olağan sekreterlik harcamaları (telefon, postalama, fotokopi, vb.) dava başına topluca.....	300,- FF	500,- FF
2. Özel konularla ilgili harcamalar (çeviriler, başvuru sahibinin para ödeyerek elde etmesi gereken belgeler), istisnai olarak yalnızca, ilgili Sicil'in önceden onay vermesi (maksimum miktarı da belirleyen) halinde ve fatura karşılığında geri ödenecektir.		
3. Bir duruşmaya katılmak için (avukatlar ve başvuru sahipleri) ya da dostane çözüm müzakerelerinde bulunmak (yalnızca avukatlar) için yapılan seyahatlerde gerçekleştirilen harcamalar fatura karşılığında ödenecektir [avukatın ofisi/başvuru sahibinin ikametgahı ile Strasbourg arasındaki en kısa hava ulaşımı (ekonomi sınıfı bilet artı havaalanı vergileri) ve demiryolu (ikinci sınıf bilet)]. Eğer özel bir araba kullanılmış ise, geri ödeme, ikinci sınıf demiryolu bilet fiyatı üstünden yapılacaktır.		

4. Bir duruşmaya katılma (avukatlar ve başvuru sahipleri) ya da dostane çözüm müzakerelerinde bulunma karşılığı harcırah (yalnızca avukatlar). Ofisin ya da ikametgahın bulunduğu yerdeki ve Strasburg'daki yerel ulaşım masrafları dahil...
Gün başına (maksimum 3 gün)..... 996,- FF/ kişi başına

Yayıncıya not: Aşağıdaki bölüm, kitabın en sonuna, sayfa numarası olmaksızın girecek.

Kurdish Human Rights Project

Kürt İnsan Hakları Projesi

KİHP'nin yapısı

KHRP

Onursal Başkan :
Lord Avebury,
(Birleşik Krallık Parlamentosu
İnsan Hakları Grubu Başkanı)

Direktör :
Kerim Yıldız

Hukuk Direktörü:
Pihilip Leach

Yönetim Kurulu Başkanı :
Mark Müller (Avukat)
Sayman :
Jackie Parker (İktisatçı)
Sekreter :
Bridget Hughes (Cerrah)
Üyeler :
Michael Feeney (Kardinal Danışmanı)
Danışman :
Davinda Virdee (Avukat)

Hukuk Danışmanı :
Tim Otty (Avukat)
Orhan Kemal Cengiz (Avukat)

Uluslararası Danışma
yollamak suretiyle
Kurulu
insan hakları

Michael Feeney (Başkan)
Lord Archer
Geoffrey Bindman
George Black

Danışma Kurulu katılım

William Archer (Tiyatro
Yapımcısı)
Bill Bowring (Avukat)
Lousie Chiristian (Avukat)

Kurum

KİHP 1992 yılında Londra'da kurulmuş
olan ; bağımsız, hükümetler dışı bir .
insan hakları kurumudur.

Kurucuları, insan haklarının ilerletilme
sine ilgi duyan hukukçular,
akademisyenler, kliselerin temsilcileri,
doktorlar ve diğer alanlarda çalışan
Kişilerden oluşmaktadır. Proje
hukuken, kamu yararına çalıştığı
tescil edilmiş bir kurumdur.

KİHP kendisini, siyasi görüş, cinsiyet,
Din ya da ırkına bakılmaksızın Irak,
Suriye, Türkiye, Kafkaslar'da Kürt
bölgelerinde yaşayan herkesin insan
olmaktam kaynaklanan haklarını
korumaya atamıştır.

Amaçları :

- * Durum hakkındaki duyarlılığı
arttırmak
- * Bu ülkelerdeki Kürtler yönelik
hak ihlallerine son vermek
- * Her yerde Kürtlerin haklarının
korunmasını ilerletmek

Faaliyetleri

- * Olağanüstü hal düzenlemeleri de
içinde olmak üzere hukuki
düzenlemeleri ve uygulanma
şekillerini izlemek

- * Vaka bulgulama
heyetlerine katılım
ve davalara gözlemci

Kürtlerin

konusunda incelemeler
de bulunup raporlar
hazırlamak.
* Avrupa Parlamentosu,

Hans Branscheidt
Noam Chomsky
Julie Christie
Miles Godfrey
Paul Hoffman
Bianca Jagger
Baroness Helena
Kennedy QC
Bruce Kent
Lord Kirkhill
Michael Mansfield QC
Ian McDonald QC
Harold Pinter
Teis Prakken
Lord Rea
Bernice Rubens
Jon Rud
Klaus Slavensky
Per Stading
Willem Van Genugten
Leo Zwaak

Jane Coker (Avukat)
Jane Connors (Öğretim Üyesi)
Julia Flint (Gazeteci)
Molcolm Harper (B.M Derneği)
Philip Kirkpatrick (Avukat)
Prof. Laurence Lustgarden
Fiona Ripley (Avukat)
David McDowal (Yazar)
Dr. Chris Milray (Adli Tabib)
Mary Rose Mullally (Avukat)
Caroline Nolan (Avukat)
Nathalie Prouvez (Öğretim Üyesi)

Catherine Şevill (Öğretim Üyesi)
Teresa Thorahill (Avukat-Yazar)

Avrupa Konseyi
Parlamenteler Meclisi
ve Birleşmiş Milletler
de dahil olmak üzere
hükümetler arası
kuruluşları bu bölgedeki
olumsuz koşullarla
ilgili duyarlı kılmak
* Aynı alanda faaliyet
gösteren diğer bağımsız
insan hakları kuruluşları
ile birlikte çalışmak;
hukukçular, gazeteciler
ve insan haklarının diğer
ilgilileri ile işbirliği
yapmak
Avrupa İnsan Hakları
Mahkemesi'ne başvuru
yapmak isteyenlere
yardımcı olmak
Yerel insan hakları
Grupları ve hukukçulara
uluslararası insan hakları
mekanizmaları konusunda
eğitim seminerleri ve
danışmanlık vermek
* Hükümetlerin anlaşmalara
uymalarını denetlemek
amacıyla kurulan komitelere
sunulan raporlar aracılığı
Kürtlerin içinde bulunduğu
olumsuz koşulları ortaya
koymak